

UNIVERZITA KARLOVA
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Regionální a politická geografie

Bc. Eliška Kotousová

Hodnocení dopadů projektů cestovního ruchu
v MAS Šumavsko

Evaluation of the impacts of tourism projects
in LAG Šumavsko

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Praha 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne 29. 6. 2018

.....

Bc. Eliška Kotousová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce RNDr. Daně Fialové, PhD., za její odborné vedení, ochotu, cenné rady, které mi vždy poskytla a čas, který mi věnovala. Dále bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří byli ochotní a poskytli mi potřebné rozhovory. Veliké díky patří Mgr. Ivetě Frkové, která mi dala nemalé množství cenných rad v problematice místních akčních skupin a vždy mi ochotně pomohla, kdykoliv jsem potřebovala. Největší díky však patří mým rodičům, od nichž se mi po celou dobu studia dostávalo neutuchající podpory, pomoci a energie.

Abstrakt

Diplomová práce má za cíl zhodnotit dopady konkrétních projektů cestovního ruchu realizované v MAS Šumavsko. Hlavním tématem práce je zaměření se na naplnění cílů projektů, jejich následnou udržitelnost, funkčnost, smysl a jejich vnímání žadatelem a místními občany. Teoretická část práce je zaměřena na definování základních konceptů, pojmů a oblastí spjatých s hodnocenými projekty. V praktické části práce je pozornost nejprve zaměřena na MAS Šumavsko, dále jsou zde popsány řešené projekty a jejich následné hodnocení. Podkladem pro hodnocení projektů byly provedené řízené rozhovory s žadatelem a vybranými lidmi z řad veřejnosti.

Klíčová slova: cestovní ruch, místní akční skupina, projekty, regionální rozvoj, Šumava

Abstract

This diploma thesis aims at evaluating the impacts of specific tourism projects implemented in LAG Šumavsko. The main theme of the thesis is to focus on the achievement of the objectives of the projects, their subsequent sustainability, functionality, sense and their perception by the applicant and local citizens. The theoretical part of the thesis is focused on defining basic concepts, terms and areas related to the evaluated projects. In the practical part of the work, attention is first focused on LAG Šumavsko, further there are described the resolved projects and their subsequent evaluation. The basis for the evaluation of the projects was the conducted interviews with the applicant and selected people from the public.

Key words: tourism, local action group, projects, regional development, Šumava

OBSAH

1	ÚVOD.....	11
2	TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ	14
2.1	Síťování aktérů.....	14
2.2	Bottom up.....	16
2.3	Sociální kapitál.....	17
2.4	Lidský kapitál.....	20
2.5	Teorie sociální směny	22
3	REGIONÁLNÍ POLITIKA A REGIONÁLNÍ ROZVOJ V ČESKU	25
3.1	Regionální politika Evropské unie v programovém období 2007 – 2013	28
3.2	Regionální politika v Česku	30
4	CESTOVNÍ RUCH	36
4.1	Cestovní ruch jako faktor regionálního rozvoje.....	41
4.2	Organizace a řízení cestovního ruchu	42
4.3	Podpora cestovního ruchu	44
5	METODIKA.....	50
5.1	Postup práce	50
5.2	Kritéria pro hodnocení dopadů projektů	50
5.3	Šetření s respondenty	52
6	MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA	57
6.1	MAS Šumavsko	58
6.1.1	Organizační struktura.....	59
6.1.2	Strategický plán LEADER 2007 – 2013.....	61
6.1.3	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje 2014 – 2020.....	67
7	REALIZOVANÉ PROJEKTY	72
7.1	Projekt „LAG Chance in Nature – CESTY EVROPY – marketing CR“	74
7.1.1	Hodnocení dopadů projektu	76
7.2	Projekt „Rozvoj sítě hipostezek v Jihočeském kraji, fáze A (investiční část)“	80
7.3	Projekt „Rozvoj sítě hipostezek v Jihočeském kraji, fáze B (neinvestiční část)“	82
7.3.1	Hodnocení dopadů projektu.....	83

7.4	Projekt „Další vzdělávání v oborech cestovní ruch a venkovská turistika, osobnostní rozvoj a manažerské dovednosti“	86
7.4.1	Hodnocení dopadů projektu.....	88
8	ZÁVĚR.....	93
	Seznam použité literatury	97
	Přílohy.....	104

Seznam zkratek

CR	Cestovní ruch
ČR	Česká republika
EF JU	Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ESPON	Evropská monitorovací síť pro územní rozvoj a soudržnost (European Spatial Planning Observation Network)
EU	Evropská unie
EUS	Evropská územní spolupráce
HDP	Hrubý domácí produkt
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ICT	Informační a komunikační technologie
IOP	Integrovaný operační program
IROP	Integrovaný regionální operační program
JCCR	Jihočeská centrála cestovního ruchu
LAG	Local Action Group
LAU	Local Administrative Units
LEADER	Propojení aktivit rozvíjejících venkovskou ekonomiku (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale)
MAS	Místní akční skupina
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MSP	Malé a střední podniky
NP	Národní park
NRP	Národní rozvojový plán

NSRR	Národní strategický referenční rámec
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek (Nomenclature des Unites Territoriales Statistique)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program
OPZ	Operační program Zaměstnanost
ORP	Obec s rozšířenou působností
PRV	Program rozvoje venkova
ROP	Regionální operační program
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Šumavsko 2014 – 2020
SPL	Strategický plán LEADER 2007 – 2013
UNWTO	World Tourism Organization

Seznam obrázků

Obrázek 1: Hierarchie a členění jednotlivých strategických dokumentů	29
Obrázek 2: Rozčlenění Česka na kraje a regiony NUTS 2	31
Obrázek 3: Schéma organizační struktury MAS Šumavsko	60
Obrázek 4: Spolupráce MAS Šumavsko s dalšími aktéry v období 2007 – 2018	71

Seznam tabulek

Tabulka 1: Statistické jednotky NUTS v Česku	31
Tabulka 2: Rozdělení finančních prostředků fondů EU mezi cíle regionální politiky 2007 – 2013	33
Tabulka 3: Finanční a nefinanční nástroje podpory cestovního ruchu	45
Tabulka 4: Operační programy podpory rozvoje CR v programovém období 2007 – 2013	47
Tabulka 5: Finanční alokace ROP NUTS II Jihozápad dle prioritních os (v €)	48
Tabulka 6: Fiche, způsob naplnění cílů a priorit LAG Chance in Nature v programovém období 2007 – 2013	62
Tabulka 7: Priority a opatření v rámci Integrované strategie rozvoje území MAS	64
Tabulka 8: Výzvy a projekty v rámci SPL 2007 – 2013	66
Tabulka 9: Monitorovací indikátory a jejich plnění v rámci SPL 2007 – 2013	67
Tabulka 10: Témata strategické části SCLLD MAS Šumavsko 2014 – 2020	69
Tabulka 11: Partnerství v projektu „Cesty Evropy – marketing CR“	74
Tabulka 12: Partnerství v projektu „Rozvoj sítě hiposteze, fáze A“	81
Tabulka 13: Partnerství v projektu „Rozvoj sítě hiposteze, fáze B“	83
Tabulka 14: Partnerství v projektu „Vzdělávání“	87
Tabulka 15: Tematické bloky a vzdělávací programy projektu „Vzdělávání“	88

Seznam grafů

Graf 1: Věková struktura respondentů (žadatel)	53
Graf 2: Vzdělanostní struktura respondentů (žadatel)	54
Graf 3: Věková struktura respondentů (veřejnost)	56
Graf 4: Vzdělanostní struktura respondentů (veřejnost)	56

Seznam příloh

Příloha č. 1: Místní akční skupiny Česka k 1. 4. 2018

Příloha č. 2: Region MAS Šumavsko

Příloha č. 3: Mapový výstup projektu hipostezek v Jihočeském kraji (fáze B)

Příloha č. 4: Kritéria pro hodnocení dopadů projektů CR v MAS Šumavsko

Příloha č. 5: Osnovy řízených rozhovorů

Příloha č. 6: Propagační materiály vydané v rámci projektu „Cesty Evropy – marketing CR“

Příloha č. 7: Plakát projektu „Vzdělávání“

Příloha č. 8: Seznam respondentů

Příloha č. 9: Bodování projektu „Cesty Evropy – marketing CR“ dle stanovených kritérií

Příloha č. 10: Bodování projektu „Hipostezky (fáze A + fáze B)“ dle stanovených kritérií

Příloha č. 11: Bodování projektu „Vzdělávání“ dle stanovených kritérií

1 ÚVOD

Vstup Česka do Evropské unie (EU) můžeme považovat v jistém slova smyslu za počátek nového období. Vstup do EU s sebou přinesl poměrně hodně nového. Toto nové období je spojeno s počátkem výraznější pomoci v problematice rozvoje regionů. Rozvoji regionů se samozřejmě věnovalo Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky (MMR) ještě před samotným vstupem Česka do EU. Programy zaměřené na regionální rozvoj byly finančně podporovány Ministerstvem pro místní rozvoj (MMR ČR 2002), avšak jednalo se o naprosto jiné finanční částky, než jaké mohly regiony ke svému rozvoji využít po vstupu Česka do EU z fondů EU. Projektů podpořených z fondů EU je v Česku opravdu mnoho a svým zaměřením jsou stejně tak různorodé. O dotace z fondů EU mohou žádat nejenom samotná ministerstva, ale i podniky všech velikostí, kraje, obce, neziskové organizace, výzkumná centra a jiné další subjekty. Subjekty, které mohou získat finanční podporu pro své projekty, upravuje vždy konkrétní operační program. Podpora projektů Evropskou unií, které jsou zacíleny na regionální rozvoj, je jistě chvályhodná věc, nese s sebou ale mnoho povinností, které musí žadatel splnit. Každý podpořený projekt má stanovenou hranici udržitelnosti, tzn. dobu, po kterou musí výsledky projektu bezpodmínečně fungovat. Každý operační program zvlášť specifikuje dobu udržitelnosti, jedná se o dobu tří nebo pěti let. Tři roky bývá obvykle stanovena udržitelnost projektů u malých a středních podniků či podnikatelů. Udržitelnost projektů pět let se pak většinou týká žadatelů, jako jsou neziskové organizace, příspěvkové organizace, veřejná správa, velké podniky a velcí podnikatelé. Projekt musí být po celou tuto dobu ode dne ukončení fyzické realizace udržitelný v nezměněné podobě. Splnění podmínky udržitelnosti bývá pro mnohé žadatele právě tou nejobávanější fází a důvodem, proč váhají s realizací svých projektů. Obavy žadatelů jsou pochopitelné, neboť v případě porušení této podmínky může být žadateli příslušnými institucemi nařízeno, aby vrátil dotaci v plné výši nebo její část. Právě faktor udržitelnosti se občas stává problematickým, neboť v době udržitelnosti se mohou projevit rizikové faktory, které udržitelnost projektů ohrožují. Největší rizika představuje například změna využití projektu, zásah do majetku financovaného z dotace (jeho pronájem nebo prodej), finanční zajištění projektu na jeho provoz, změna majitele projektu (provozovatele) a nedodržení hodnot monitorovacích indikátorů projektu či jeho přínosů (nesplněný počet pracovních míst, nedostatek počtu návštěvníků apod.)

(ROP Střední Morava 2011). Projekty a s nimi spojené závazky samotných žadatelů rozhodně nekončí spolu s úspěšnou fyzickou realizací projektu, nýbrž pro své žadatele pokračují ještě i několik let poté.

„Díky místním akčním skupinám jsou realizovány stovky projektů ročně, které by bez pomoci MAS nikdy nevzešly, neboť jejich žadatelé by se sami do náročné administrativy okolo projektu nikdy nepustili“ (cit. respondent č. 5). Spolky sdružující občany, neziskové organizace, soukromou podnikatelskou sféru, obce, svazky obcí a další instituce jsou nám známy pod pojmem místní akční skupiny (NS MAS ČR 2018a). Jedním z úkolů MAS je kompletní pomoc s veškerou nutnou administrativou potřebnou pro získání finanční podpory projektu z fondů EU a z národních programů Česka. Místní akční skupiny tak zde stojí jako jeden z hlavních aktérů rozvoje, který pomáhá zlepšovat kvalitu života ve venkovských oblastech skrze aktivní získávání a přerozdělování finančních prostředků (NS MAS ČR 2017b). MAS Šumavsko je ve svém regionu působnosti aktivní již více než 14 let. *„Od roku 2004 prošlo celé území mnoha změnami k lepšímu, o které se zasloužila právě MAS svou činností. Aktivně zapojené obce se staly atraktivnější jak pro bydlení, tak pro podnikání drobných živnostníků, ale například i pro vzkvétající cestovní ruch.“* (cit. zaměstnanec MAS Šumavsko). Cestovní ruch (dále CR) je velice důležité odvětví pro každý region, který pro něj disponuje vhodnými předpoklady. Pokud jsou finanční prostředky v rámci cestovního ruchu chytře investovány, přinesou mnoho pozitivních dopadů do celého širšího regionu. V takovém případě pak CR působí jako důležitý faktor regionálního rozvoje a nástroj bojující se socioekonomickými disparitami v regionu. CR například pozitivně ovlivňuje místní ekonomickou situaci, vytváří nové pracovní příležitosti a bojuje tak s úbytkem obyvatel, přispívá rozvoji podnikání a mnoho dalšího (více v kapitole 4).

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení dopadů konkrétních realizovaných projektů MAS Šumavsko v rámci cestovního ruchu. Těžištěm diplomové práce je zhodnocení naplnění cílů jednotlivých projektů, jejich následná udržitelnost a funkčnost. V úvodu práce je položeno několik výzkumných otázek, na které bude v průběhu práce hledána odpověď. Bude zjišťováno, zda naplnily realizované projekty cíle, které byly předem stanoveny? Zda jsou projekty i nadále přínosné a udržitelné nebo realizací a následným naplněním cílů zanikly? Existuje spojitost mezi jednotlivými projekty či jsou na územní jedné MAS realizovány bez přímé návaznosti

a nějaké významnější spojitosti či smysluplnosti? V neposlední řadě se můj zájem zaměří i na občany žijící na území vybrané MAS. A to za účelem zjištění, jak projekty vnímají lidé přímo zainteresovaní a jak lidé, kteří se na projektech nijak nepodíleli, ale žijí v místě, kde byly projekty realizovány a tím se jich tato problematika přímo dotýká. Pro vlastní výzkum a terénní šetření byla zvolena kvalitativní výzkumná metoda, a to řízené rozhovory. Řízené rozhovory budou provedeny jednak s předem vytipovanými občany, tak i se samotným žadatelem a příjemcem dotací.

Práce je členěna do sedmi kapitol. První kapitolou práce je tedy úvod, kde jsou shrnuty cíle práce. První část práce je teoretického charakteru. Druhá kapitola pracuje s odbornou literaturou a vědeckými články, o které jsou opřeny v práci používané teoretické koncepty a pojmy. Třetí kapitola se zaměřuje na problematiku regionální politiky a regionálního rozvoje, regionální politiku Evropské unie a regionální politiku v Česku. Následuje kapitola věnována cestovnímu ruchu, která se orientuje hlavně na cestovní ruch jako faktor regionálního rozvoje, na organizace a řízení cestovního ruchu a v neposlední řadě na financování cestovního ruchu především z fondů EU. Pátá kapitola, metodika, otevírá druhou část práce, již praktického charakteru. V rámci této kapitoly se popsáno, jak bylo postupováno s realizací řízených rozhovorů a s následným hodnocením projektů. Kapitola šestá stručně popisuje a charakterizuje práci místních akčních skupin, větší pozornost je pak věnována přímo MAS Šumavsko, jehož projekty se staly hlavním tématem práce. Podrobně jsou zde rozebrány strategické plány MAS Šumavsko, a to jak z programového období 2007 – 2013, tak současný strategický plán 2014 – 2020. Předposlední kapitola je orientována na konkrétní vybrané projekty cestovního ruchu realizované v MAS Šumavsko. Každý projekt je v této kapitole jednak popsán, ale v rámci každé podkapitoly jsou již i zhodnoceny dopady projektu podle předem stanovených kritérií. Jsou zde diskutovány výsledky vzešlé z terénního šetření spolu s předem stanovenými cíli jednotlivých projektů. V samotném závěru práce jsou shrnuty hlavní výsledky práce.

2 TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ

Při rešerši literatury a následném teoretickém zarámování diplomové práce do určitých konceptů byly zvoleny jako nejvhodnější a tématu diplomové práce nejbližší níže řešené koncepty: síťování aktérů, bottom up, teorii sociálního kapitálu, teorii lidského kapitálu a teorii sociální směny. S realizováním projektů a následným hodnocením jejich dopadů ve vybraném regionu také úzce souvisí problematika regionálního rozvoje a regionální politiky, která ač v některých evropských státech má poměrně dlouhou tradici, u nás se začíná více prosazovat až od druhé poloviny 90. let 20. století (Blažek, Uhlíř 2011). Naprostá většina projektů vzniká a je realizována přímo za účelem podpory regionálního rozvoje, který by měl svým regionům a obyvatelům v něm žijícím přinášet stabilitu, blahobyt a prosperitu.

2.1 Síťování aktérů

Síťování aktérů je institucionální pojetí, které se prakticky uplatňuje v regionální politice a regionálním rozvoji. O důležitosti sítě kontaktů se začalo hovořit zhruba od 80. a 90. let, kdy se ukázalo, že kontakty a těsné vazby mezi jednotlivými podniky a dalšími organizacemi v určité lokalitě jsou velice důležitým faktorem pro organizaci výroby, zvyšují konkurenceschopnost podniků a jejich pružnější reakce na určité změny (Blažek, Uhlíř 2011). Pojetí síťování z pohledu Blažka a Uhlíře v publikaci *Teorie regionálního rozvoje* je tedy hlavně ekonomického rázu, zaměřuje se na organizaci výroby a směny. Stejným směrem jako Blažek a Uhlíř se orientuje i Bobková (2014). Bobková ve svém příspěvku provedla výzkum zahraničních studií, které se zabývaly mimo jiné i teorií sítě v oblasti regionálního rozvoje. Ve své práci uvedla několik zajímavých výzkumů, mezi vybrané autory patří například Gibson a Lynch (2007), Beritelli (2011) nebo Dredge (2006). Gibson, Lynch (2007), zasíťované skupiny vnímají jako společné zájmové skupiny zapojené do cestovního ruchu, a to v různé míře intenzity a na různé místní a regionální úrovni. Beritelli (2011) se orientoval na výzkum kooperativního chování v oblasti turistické destinace. Kooperaci, ovlivněnou vzájemnými vztahy a komunikací, viděl jako podmínku pro udržitelné plánování a rozvoj. Dredge (2006) se ve svém výzkumu zajímal o partnerství veřejného a soukromého sektoru a o vliv těchto nových sítí, které při budování partnerství vznikají. Dospěl k závěru, že právě tyto nově vzniklé sítě vytváří prostory, které jsou vhodné pro vznik místních sdružení cestovního ruchu. Jiným pojetím, sítěmi sociálními,

se zabýval ve své práci Šotola (2010), který se snaží síťování vztáhnout na problematiku lokálního rozvoje v oblasti sociální integrace. Šotola se zabývá sociálními sítěmi v kontextu jejich působení na jednotlivce, na jeho životní dráhu, a to ať už osobní či profesní, a ve vztahu k zakládání zájmových skupin. Ve své práci se Šotola zaměřuje na sociální síť, které jsou tematicky zaměřené. U tematicky zaměřených sítí je nejdůležitější dopředu stanovit jednotný cíl, jehož dosažení bude pro organizace, které naváží spolupráci, zásadní. Po stanovení společného cíle přichází na řadu nalezení a následná realizace vhodných opatření v rámci vytvořených lokálních partnerství, které povedou k dosažení určeného cíle. Sítěmi se zabýval i Ježek (2006), který ve svém článku popisuje silné stránky síťových forem organizace. Dle něho jsou silné stránky sítí především „*v schopnosti propojovat myšlení a jednání, což má obrovský praktický význam z pohledu jak ekonomické, tak i politické efektivity. Podmínkou ovšem je, aby aktéři přijali společná pravidla, měli společné plánovací horizonty a cíle a také vyznávali stejné hodnoty.*“ (Ježek 2006, s. 142).

Síťování aktérů je velice významný koncept, který podněcuje spolupráci (Bobková 2014). Síť se nejčastěji využívá jako zprostředkovatel mezi organizacemi. Síť a zapojení se do nich posiluje lokální a regionální autonomii, navíc k tomu ještě přináší nutnou flexibilitu a vyšší vnímavost v otázkách místních problémů spolu se schopností řešením těchto problémů (Ježek 2006). Zapojení aktéra do sítě kontaktů, nebo jak uvádí Blažek, Uhlíř (2011) zakořenění aktéra do sítě kontaktů, každému aktérovi přináší různorodé možnosti, které bývají předurčené vztahy v rámci sítě, mírou zakořenění a mírou důvěry mezi aktéry. Na zakořenění aktéra se můžeme dívat ze dvou pohledů: kvantitativní a kvalitativní pohled. Kvantitativní hledisko je ovlivněno počtem kontaktů v síti nebo jejich přesným rozložením v prostoru. Naopak hledisko kvalitativní nám blíže demonstruje kvalitu vztahů v síti, kdy se můžeme zaměřit na spolehlivost těchto kontaktů, jejich věrohodnost nebo strategický význam informací a zdrojů.

Jak moc jsou síť kontaktů pro jednotlivé regiony důležité, nám dokazují například i autoři Cooke a Morgan (1993 cit. v Blažek, Uhlíř 2011), kteří ve svém paradigmatu sítí kontaktů právě ony síť a organizace do nich zapojené staví do pozice lídra, který může zajistit inovace, hospodářský úspěch a následnou prosperitu v regionu, a to i takových regionů, které se momentálně potýkají se strukturálními problémy. Existují samozřejmě ale i takové názory, že je koncept sítí přeceněn. Tyto názory jsou doloženy konkrétními případy, kdy ani kvalitní síť nepomohly regionu a nedovedly jej

k prosperitě, neboť v něm například chyběly potřebné dovednosti, které by se dál pomocí sítí šířily. Tito autoři tak nepovažují za to nejdůležitější formu uspořádání vztahů, nýbrž obsah a hodnotu těchto vztahů (Hudson 1994 cit. v Blažek, Uhlíř 2011).

Na koncept sítí tedy nelze pohlížet jako na všelék, v případě této práce určený pro regiony se strukturálními problémy. Kromě existence samotných sítí a analýzy toho, mezi kým jsou sítě vytvořeny, musíme vždy vzít v potaz a detailně prozkoumat i jejich kvalitu, konkrétní obsah a hierarchické postavení každého aktéra v rámci sítě kontaktů (Yeung 1994, Murdoch 1995 cit. v Blažek, Uhlíř 2011). Síťování aktérů může být realizováno a zprostředkovávat zájmy mezi jednotlivci a regionem, státem a společnostmi, trhem a veřejnou správou, konkurencí a kooperací, tradicí a pokrokem (Ježek 2006). Koncept sítí je samozřejmě aplikován i v praxi při mnohých výzkumech. Jako příklad si můžeme uvést studii Vajdové, Bernarda, Stachové a Čermáka (2010), kteří se pokusili zjistit, jak moc ovlivňují rozvoj malého města konkrétní struktury partnerství a spolupráce a mezi jednotlivými aktéry na lokální úrovni těchto malých měst. Dalším zajímavým příkladem konkrétního uplatnění konceptu sítí je například budování regionálních značek potravin. Výzkumem sítí v problematice regionálních značek provedli například Chalupová, Fiala a Rojík (2013), kteří provedli výzkum sociálních sítí, které byly vytvořené za účelem vybudování dvou vybraných regionálních značek potravin v kraji Vysočina. V problematice místních akčních skupin se koncept sítí uplatňuje především při navazování spolupráce a vytváření sítí v regionu mezi neziskovým sektorem a podnikatelskou sférou (viz podkapitola 6.1 a její podkapitoly).

2.2 Bottom up

Bottom up je progresivní přístup, jehož hlavní myšlenkou v rozvoji regionu je aktivní zapojení místních lidí. Rozvoj bottom up přístupem je nazýván rozvojem zdola nahoru, kdy rozvoj konkrétního regionu by měl vždy vycházet z podnětů a myšlenek místních občanů. Nejedná se tedy o rozvoj diktovaný ze strany státu nebo kraje, nýbrž o snahu zapojit a vzbudit přímou aktivitu u místních lidí. Princip bottom up není v české literatuře a českými autory příliš zkoumán a popisován. V zahraniční literatuře se však jedná o běžně se vyskytující pojem, kterým se tamní autoři zabývají již poměrně dlouhou dobu. Autoři Korf a Oughton (2006) zdůrazňují hlavní podstatu tohoto přístupu. Považují za velice důležité, aby se proces rozvoje venkova stal více participativním, demokratickým a aby v něm byly zastoupeny pokud možno všechny

zúčastněné strany. Místní komunita v procesu vystupuje jako spouštěč rozvoje organizovaném ve svém vlastním území. Za nejdůležitější aktéry v bottom up jsou považováni místní obyvatelé. V tomto principu je využita jejich veliká výhoda, za kterou je považována velmi dobrá znalost regionu, jeho potřeb a možností v otázkách rozvoje (Dejmková a kol. 2013).

Přístup bottom up se v praxi uplatňuje v politice místních akčních skupin, konkrétně v metodě LEADER. Metoda LEADER je založena na 7 základních principech: 1. existující strategie místního rozvoje, 2. partnerství mezi veřejnou a soukromou sférou na místní úrovni tvořící MAS, 3. přístup zdola nahoru při přípravě i realizaci strategie, 4. integrované a multisektorové akce, 5. inovační přístup, 6. mezinárodní a národní spolupráce a 7. vytváření sítí (Metoda LEADER 2015). Přístup bottom up je zde reflektován především ve 3. principu, kdy je přímo nutné, aby se místní občané, zájmové skupiny a veřejné či soukromé instituce podílely na tvorbě priorit a rozhodování o strategii, která bude poté v regionu realizována.

Díky metodě LEADER a spolupráci místních v regionu na bázi myšlenek této metody dochází každoročně k realizaci mnohých projektů, které dále pomáhají jednotlivé regiony rozvíjet a především zásluhou svých občanů jsou regiony vedeny tím správným směrem (více podkapitola 6.1.2).

2.3 Sociální kapitál

Koncept sociálního kapitálu je do jisté míry prolnutí myšlenky kontaktů sítí s dalšími koncepty a výhodami, které nabízí spolupráce mezi lidmi a podniky. Tento koncept se v současné době hojně uplatňuje v regionálním rozvoji. Jeho spojitost se sítěmi kontaktů dokládá svou definicí i Lin (2001 cit. v Pileček 2010, s. 66), dle něhož jsou sociální kapitál *„zdroje zakotvené v sociálních sítích jedince, které mohou být aktivovány skrze vazby v sítích.“*

Pojetí sociálního kapitálu tak jak ho známe dnes, tedy moderní pojetí, se začíná objevovat od 80. let 20. století ve spojení se jmény autorů Bourdieu (1986), Coleman (1988) a Putnam (1993). Jak uvádí ve své práci Pileček (2010), tito autoři jsou přímo považováni za zakladatele moderního konceptu sociálního kapitálu. Vymezení a definování pojmu sociální kapitál není nikterak snadné, existuje mnoho různých a nesourodých definic, přičemž každá vysvětluje sociální kapitál v trochu jiném kontextu než ostatní definice. I přes velikou různorodost definic, podle autorů Côtého

2001, Schullera 2001 a Halperna 2005 i tak ve všech najdeme něco společného, a to zmínku o sociálních sítích, normách, hodnotách a důvěře (Pileček 2010).

Bourdieu (1986, s. 51 cit. v Pileček 2010, s. 66) říká, že sociální kapitál je „*suma aktuálních nebo potencionálních zdrojů, která vychází z vlastnictví trvalé sítě více či méně institucionalizovaných vztahů a známostí, jinými slovy členství ve skupině, které vybavuje každého člena kolektivně vlastněným kapitálem, tedy různými oprávněními.*“ Podle Coleman (1988, s. 98) „*sociální kapitál je definován svou funkcí. Není to jednoduchá entita, ale skládá se z více entit, které mají společné dvě charakteristiky: všechny se skládají z některých aspektů sociální struktury a usnadňují určité činnosti jednotlivců, kteří jsou uvnitř struktury.*“ Pro Putnama (1993, s. 167 cit. v Pileček 2010, s. 66) jsou u sociálního kapitálu stěžejní „*rysy sociální organizace jako důvěra, normy a sítě, které mohou zlepšit efektivitu fungování společnosti usnadňováním koordinovaných akcí.*“

Pileček (2010) ve své práci Koncept sociálního kapitálu sestavil dle dostupné literatury typologii sociálního kapitálu a shrnul ji do čtyř forem:

1. **Individuální vs. kolektivní** forma sociální kapitál dělí podle toho, zda přináší zisk jednotlivci nebo společnosti jako celku.

2. **Svazující, přemost'ující, spojující a korporální** forma. Svazující sociální kapitál reprezentují například rodinné vztahy či nejbližší přátelské vztahy, které jsou charakteristické vysokou mírou důvěry v rámci vztahu, která skupinu brání před negativními vlivy působícími na ni zvenčí. Přemost'ující typ se týká o něco vzdálenějších vztahů než typ předchozí. Zde jako příklad můžeme uvést zájmové spolky nebo obchodní partnery, kteří již mezi sebou nemají tak silné vazby jako jsou například v rodině. Spojující sociální kapitál je využíván při získávání nejrozličnějších finančních prostředků. Jedná se o formu sociálního kapitálu, ve které jsou sociální skupiny rozdílného ekonomického a sociálního statusu hierarchicky propojeny. Korporální sociální kapitál může být působením sociálních sítí ovlivněn pozitivním (např. ekologická sdružení) nebo negativním (např. politické strany) způsobem.

3. **Strukturální vs. kognitivní** sociální kapitál, kde strukturální forma kapitálu reprezentuje formy sociální organizace a forma kognitivní je spjata s mentálními procesy, normami a postoji.

4. **Občanský vs. vládní** sociální kapitál je oboustranně působící a vzájemně se ovlivňující proces, ve kterém hlavní aktéři jsou buď ze sociálního (občané) nebo politického prostředí.

Již u definice sociálního kapitálu je zmíněno, že se jedná o komplikovaný koncept, a to i z hlediska jeho měřitelnosti. Tou se zabývali například i autoři Maskell a Halpern. Maskell (1999 cit. v Pileček 2010) považuje měřitelnost sociálního kapitálu za velice komplikovanou, neboť sociální kapitál nikdy nestojí sám o sobě, ale je vždy závislý na specifickém lokálním kontextu. Jako nejlepší indikátor, kterým lze měřit sociální kapitál, považuje Halpern (1999 cit. v Mohan 2002) míru důvěry. Zcela nejrozšířenější a nejpoužívanější je Putnamův index sociálního kapitálu. Index využívá hlavně sekundární data a pro své indikátory uplatňuje statistické údaje v pěti různých dimenzích: komunitně organizovaný život, angažovanost ve věcech veřejných, komunitní dobrovolnictví, neformální sociabilitu a sociální důvěru (Sedláčková, Šafr 2005 cit. v Pileček 2010).

Jak moc všestranné využití má koncept sociálního kapitálu v praxi, nám dokládají i různorodé práce mnoha autorů. Sociálním kapitálem se zabývala například Susová (2007), která jej studovala v souvislosti s komunitní studií lokalit a sousedských vztahů. Lidským a sociálním kapitálem se zabývali autoři Coleman (1988) a Kučerová (2011), jeho promítnutí do lokálního a regionálního rozvoje nám dokládají Kostelecký, Stachová (2006 cit. v Pileček 2010) nebo Triglia (2001). V otázkách občanské a politické participace a výkonu vlád zase sociální kapitál studoval Putnam (1993 cit. v Pileček 2010). Za stěžejní téma sociálního kapitálu pro studium v geografii je považován vliv sociálního kapitálu na územní rozvoj. Velice inspirující práce v tomto směru napsal Granovetter (1973, 1985 cit. v Pileček 2010).

Působení sociálního kapitálu v problematice místních akčních skupin nejlépe vystihuje Fukuyama (1995, s. 10 cit. v Pileček 2010, s. 66), který sociální kapitál definuje jako *„schopnost lidí spolupracovat pro společný účel ve skupinách a v organizacích.“* A právě tato myšlenka je velice blízká politice a cílům těchto místních

akčních skupin, které se snaží v praxi uplatňovat síťování kontaktů a spolupráci (příklady spolupráce viz podkapitola 6.1.2).

2.4 Lidský kapitál

Kromě ostatních již zmíněných konceptů, se právě koncept lidského kapitálu výrazně podílí na rozvoji současných venkovských regionů. Koubek (2010) lidský kapitál ve své práci blíže specifikuje jako jednu ze složek takzvaného intelektuálního kapitálu, a to jelikož v sobě zahrnuje lidské zdroje v otázkách znalostí a dovedností každého jedince. Dalšími složkami intelektuálního kapitálu jsou kapitál společenský a organizační. Samotný intelektuální kapitál je pak definován jako *„zásoby a toky znalostí a dovedností, které jsou organizaci k dispozici. Ty mohou být považovány za nehmotné zdroje související s lidmi a společně s hmotnými zdroji tvoří celkovou hodnotu organizace. Rozvíjí se a mění v čase a významnou roli v těchto procesech hrají lidé působící a pracující společně.“* (Koubek 2010, s. 3).

Pojem lidský kapitál se stal předmětem zájmu již v dílech autorů, kterými byli A. Smith (1776), K. Marx (1878) nebo A. C. Pigou (1928) (Mazouch, Fischer 2011). Ti jej začali využívat pro své ekonomické teorie, jako jeden z důležitých výrobních faktorů v otázkách znalostí a dovedností. Mazouch a Fischer (2011) ve své knize uvádějí, že pojem lidský kapitál byl poprvé přesněji vymezen a definován v roce 1963 autorem, který se řadí do chicagské ekonomické školy, Garrym S. Beckerem: *„Lidský kapitál jsou schopnosti, dovednosti a odpovídající motivace tyto schopnosti a dovednosti uplatnit.“* (Mazouch, Fischer 2011, s. 1). Dalšími autory, kteří se dále problematikou a definováním lidského kapitálu zabývali, byli například N. Bontis, N. C. Dragonetti, K. Jacobsen a G. Roos (Koubek 2010).

Mazouch s Fischerem (2011) se lidskému kapitálu ve své publikaci věnují velice podrobně. Popisují, zkoumají a definují jednotlivé aspekty, které lidský kapitál vytvářejí, definují oblasti ovlivňované lidským kapitálem a zabývají se i výhledem úrovně lidského kapitálu do budoucna. Dle autorů úroveň lidského kapitálu každého z nás ovlivňují naše jedinečné vlastnosti, především fyzická síla, zručnost, logické myšlení apod. Každý člověk využívá, prakticky uplatňuje a nadále rozvíjí tyto schopnosti a dovednosti svébytným způsobem. Ne každý člověk dokáže tím správným způsobem využít, rozvíjet a uplatnit vlastnosti a schopnosti, které mu byly dány, byť mohou být na sebelepší úrovni oproti ostatním lidem. Z tohoto důvodu ne vždy můžeme

v takovýchto situacích hovořit o vysoké úrovni lidského kapitálu, neboť je daný člověk nevyužívá tím nejvhodnějším způsobem. Z tohoto pohledu můžeme lidský kapitál rozdělit na základní a širší. Do základního lidského kapitálu spadají již výše uvedené vlastnosti a schopnosti jako fyzická síla, zručnost, logické myšlení apod. Širší lidský kapitál je poté ono správné a vhodné využívání základního lidského kapitálu v praxi (Mazouch, Fischer 2011).

Hodnocením rozvoje lidského kapitálu se velmi intenzivně zabývá Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). OECD pojem lidský kapitál definuje jako: *„znalosti, dovednosti, schopnosti a vlastnosti jedince, které usnadňují vytváření osobního, sociálního a ekonomického blaha“* (OECD 2002 cit. v Mazouch, Fischer 2011, s. 2). OECD každý rok vydává hodnocení, ve kterém je shrnutý současný stav a rozvoj lidského kapitálu. Podle Mazoucha a Fischera (2011) jsou pro každého jedince a jeho lidský kapitál zásadní počáteční geneticky vrozené a zděděné faktory, které jsou dále rozvíjeny hlavně rodinnými a jinými sociálními faktory, na které poté navazuje náš osobní rozvoj z oblasti vzdělávání každého jedince. Všechny popsané faktory se samozřejmě vzájemně ovlivňují a spolupůsobí na sebe, proto naše vrozené vlastnosti a sociální prostředí, ve kterém vyrůstáme a pohybujeme se, mohou ovlivnit až už pozitivně či negativně naše vzdělávání a ostatní osvojování si dovedností, znalostí a jejich následné uplatňování v praxi.

Lidský kapitál v praxi můžeme považovat za poměrně významný, neboť *„klade důraz na přidanou hodnotu, kterou lidé přispívají organizaci. Považuje lidi za jmění, bohatství, aktiva, konkurenční výhodu a zdůrazňuje, že investice organizací do lidí se bohatě vyplátí.“* (Koubek 2010, s. 3). Z veškerých poznatků o lidském kapitálu můžeme usoudit, že je to velice podstatný koncept pro současný rozvoj regionů. Jeho studiem a působením jako faktoru na rozvoj regionů se zabývalo již mnoho autorů (Chromý a kol. 2011; Chromý, Skála 2010; Pileček, Jančák 2011; Labrianidis 2006 cit. v Pileček 2013). Husák (2012 cit. v Pileček 2013) se například ve své práci zabýval zhodnocením rolí specifických organizací v procesu vytváření znalostí v rámci lidského kapitálu, sociálních sítí a sociálního kapitálu ve venkovském prostoru. Snažil se zjistit, jaký význam mají lidský a sociální kapitál v rozvoji venkova. Dospěl k závěru, že rozvoj venkova jednoznačně odráží spíše význam lidského kapitálu a tvorby znalostí než kapitálu sociálního. Zdůraznil však, že v rozvoji venkova je nutné spolupůsobení obou kapitálů. Majerová a kol. (2011 cit. v Pileček 2013) konstatuje, že nízká úroveň

lidského kapitálu „vede k nedostatku organizačně schopných a aktivních lidí, kteří by zároveň měli kapacitu věnovat se aktivitám MAS“ (s. 206). Velmi dobře se koncept uplatní právě v MAS, pro kterou jsou lidské schopnosti a inovativní pohled velice důležitou součástí tvorby strategií rozvoje svého regionu (viz zpracování SPL MAS Šumavsko podkapitola 6.1.2).

2.5 Teorie sociální směny

Teorie sociální směny nám umožňuje sledovat, analyzovat, interpretovat a následně lépe pochopit vztah místních obyvatel k návštěvníkům a celkově jejich postoj vůči cestovnímu ruchu odehrávajícímu se v jejich regionu (Pásková 2012). Díky teorii sociální směny tedy můžeme snáze zhodnotit, jak je v regionu působnosti MAS vnímán cestovní ruch místními lidmi v souvislosti s realizovanými projekty, které jsou v práci hodnoceny (viz podkapitola 7.1.1).

Podle teorie sociální směny dochází k oboustranně výhodným interakcím. Podle teorie Apa (1992 cit. v Hernandez, Cohen, Garcia 1996, s. 760) znamená teorie sociální směny to, že „*místní obyvatelé oceňují cestovní ruch ve smyslu společenské směny, což znamená, že ho ohodnocují ve smyslu očekávaných přínosů nebo nákladů spojených se službami, které poskytují*“. Na jedné straně tedy stojí návštěvník, který jakožto aktér cestovního ruchu hledá v regionu odpočinek, poznání, ale i různorodé zážitky apod. Místní obyvatelé na druhou stranu od cestovního ruchu spíše očekávají ekonomický přínos do svých rozpočtů, navázání nových kontaktů, modernizaci ve svém regionu, četné inovace apod. Trochu jiný pohled na teorii sociální směny měl behaviorální sociolog Homans (1961 cit. v Keller 1988). Na teorii sociální směny výhradně z Homanova pojetí ve své publikaci nahlíží Keller (1988). Pro Homanovu teorii sociální směny jsou zásadní dva hlavní přístupy: behaviorální psychologie a politická ekonomie. Behaviorální psychologie, jelikož Homans vidí veliký potenciál v její možné aplikaci při studiu chování lidí v sociálních situacích. Politická ekonomie se primárně orientovala na směnu materiálních statků. Podle Homanse by se však měla zaměřit na výzkum veškerého lidského chování v otázkách týkajících se směny služeb a sociálního uznání, neboť tyto dva faktory mohou být pro lidi stejně nebo dokonce i více hodnotné než statky materiální. Dle Homanse je sociální směna „*umění dát druhým to, co má pro ně větší hodnotu, než kolik činí mé náklady, a oplátkou od nich získat to, co má pro mne větší hodnotu, než kolik činily náklady jejich. Žádná směna neprobíhá, jestliže nepřináší zisk oběma stranám*“ (Homans 1961 cit. v Keller 1988,

s. 35). Tato teorie předpokládá čestné jednání obou zúčastněných stran, sociální spravedlnost a rovnost, přičemž nebere v potaz snahu o maximalizaci zisku z obou stran. V českém prostředí se vztahy mezi rezidenty a návštěvníky zabývá například Pásková (2014) ve své publikaci Udržitelnost cestovního ruchu. Udržitelnost cestovního ruchu je zde demonstrována na příkladech vybraných českých destinací Českého ráje, Českého Krumlova, Krkonoš a Podblanicka. Dalšími, kdo se zabýval vztahy mezi rezidenty a návštěvníky, v tomto případě uživateli druhého bydlení, jsou například Kůsová, Fialová a Hučínová (2017).

U teorie sociální směny je však dobré brát v potaz nutné prolnutí této teorie s konceptem životního cyklu destinace, který je s teorií úzce provázán. Touto problematikou se ve své práci Environmentalistika cestovního ruchu zabývala například Pásková (2012). Každá destinace cestovního ruchu prochází ve svém vývoji několika fázemi a různými cykly, kdy při tomto vývoji dochází ke změnám ve formách a v intenzitě sociálních vazeb mezi rezidenty a návštěvníky. Proto je vhodné se vždy zaměřit na aktuální fázi cyklu vývoje destinace a brát ji v potaz při hodnocení sociálních přínosů a dopadů v regionu (Pásková 2012).

Na základě teoretického vymezení práce byly stanoveny následující hypotézy:

Koncept sítí je velice významný (Bobková 2014), neboť podněcuje spolupráci. Sítě se nejčastěji uplatňují jako přímý zprostředkovatel mezi organizacemi. Organizace a lidé zapojení do sítí pomáhají k lokální a regionální autonomii, přinášejí nutnou flexibilitu a vyšší vnímavost v otázkách místních problémů a v schopnosti tyto problémy vhodně řešit (Ježek 2006).

1. V regionu MAS Šumavsko docházelo v programovém období 2007 – 2013 při realizaci projektů k navazování spolupráce a vytváření sítí mezi neziskovým sektorem a podnikatelskou sférou.

Princip bottom up, ve kterém k rozvoji regionů dochází díky podnětům a myšlenkám místních občanů, se prakticky uplatňuje v metodě Leader. Tato metoda je založena na 7 základních principech: 1. existující strategie místního rozvoje, 2. partnerství mezi veřejnou a soukromou sférou na místní úrovni tvořící MAS, 3. přístup zdola nahoru při přípravě i realizaci strategie, 4. integrované a multisektorové

akce, 5. inovační přístup, 6. mezinárodní a národní spolupráce a 7. vytváření sítí (Metoda LEADER 2015).

2. Na území MAS Šumavsko probíhalo v programovém období 2007 – 2013 praktické uplatňování principu bottom up za dodržení všech sedmi základních principů.

Díky teorii sociální směny můžeme v cestovním ruchu lépe sledovat a pochopit vztah rezidentů k návštěvníkům v jejich regionu (Pásková 2012). Zda se teorie Apa (1992 cit. v Hernandez, Cohen, Garcia 1996) opravdu uplatňuje v praxi bude zjištěno dotazníkovým šetřením mezi občany v regionu MAS Šumavsko.

3. Obyvatelé v regionu MAS Šumavsko hodnotí realizované projekty v cestovním ruchu v jejich regionu kladně, neboť si jsou vědomi převažujících pozitivních přínosů, které jim projekty a s nimi nově příchozí návštěvníci do regionu přinášejí.

3 REGIONÁLNÍ POLITIKA A REGIONÁLNÍ ROZVOJ V ČESKU

Problematika regionálního rozvoje a regionální politiky se v Česku začala do popředí zájmu odborníků dostávat od druhé poloviny 90. let 20. století. Mezi nejvýznamnější příčiny, které tuto skutečnost ovlivnily, patří prudký nárůst nezaměstnanosti v letech 1997 – 1999 charakterizovaný významným nepoměrem v míře nezaměstnanosti mezi jednotlivými regiony. Další důležitou příčinou zvýšeného zájmu o regionální rozvoj se stala poptávka měst, obcí, mikroregionů, krajů a regionů soudržnosti po zpracování strategií lokálního či regionálního rozvoje nutných jednak ke koordinaci rozvoje územních celků, ale i pro možnost získání finančních prostředků z fondů na různé investiční projekty. Jako poslední významnou příčinu lze považovat vstup Česka do EU, a to z toho důvodu, jelikož v EU je na problematiku regionální politiky a regionální výzkum kladen značný důraz (Blažek, Uhlíř 2011). V úvodu 2. kapitoly bylo již zmíněno, že regionální politika a regionální rozvoj velmi úzce souvisí s realizací celé řady projektů. Mnoho projektů financovaných z fondů EU je realizováno právě za účelem podpory regionálního rozvoje. Tuto skutečnost nám potvrzují i konkrétní stanovené cíle evropské regionální politiky, které se dále blíže konkretizují a specifikují v jednotlivých operačních programech (viz podkapitola 3.1).

V problematice regionální politiky a regionálního rozvoje je v práci čerpáno ze třech knih R. Wokouna, konkrétně z publikace Regionální rozvoj (2008), Regionální rozvoj a jeho management v České republice (2007) a dále pak z Výkladového slovníku regionální a strukturální politiky Evropské unie (2002). První ze zmíněných knih je odborná a obsáhlá publikace, která se orientuje na teoretickou i praktickou stránku regionálního rozvoje a regionální politiky. V knize je řešen vztah regionálního rozvoje vůči ostatním vědním oborům. Jsou zde definovány teorie regionálního rozvoje a samozřejmě autor neopomněl ani na kapitolu, která se podrobně zabývá regionální politikou Česka i politikou EU. Publikace z roku 2007 se zabývá regionálním rozvojem více do hloubky právě na konkrétních ukazatelích a problematikách. Nejprve je analyzována tehdejší situace a možný výhled do budoucna pro programové období 2007 – 2013. Tehdejší reálnou situaci v Česku autor analyzoval ať už z hlediska ekonomického, zde používá ukazatele HDP a nezaměstnanost, tak je zde popsána situace ve výzkumu, vývoji, společnosti, vzdělávání, zdravotnictví, veřejné správě, dopravě, životním prostředí, sídelní struktuře, rozvoji venkova a v zemědělství.

V druhé části se autor zabývá výzkumným projektem Management regionálního rozvoje na úrovni krajů a obcí s rozšířenou působností, který byl realizován v letech 2004 – 2006. Hlavním cílem projektu bylo jednoznačně určit bariéry, které brání rozvoji efektivního managementu regionálního rozvoje. Dále si projekt kladl za cíl provést důkladné sociologické šetření, aby bylo možné zjistit současný potenciál krajů a obcí s rozšířenou působností, kterým disponují, a dle těchto poznatků navrhnout vhodnou metodiku a organizaci řízení regionálního rozvoje právě na úrovni krajů a obcí s rozšířenou působností. Dalšími, kdo se problematikou regionální politiky a regionálního rozvoje poměrně intenzivně zabývají, jsou Blažek a Uhlíř (2011). Dalšími důležitými autory, zabývajících se regionálním rozvojem, jsou například Perlín a Bičík (2010). V Typologii venkovského prostoru Česka (Perlín, Kučerová, Kučera 2010) se autoři zaměřily na typologii venkova podle rozvojového potenciálu venkovských obcí. Perlín a jeho žáci, např. Rataj (2014) nebo Šoborová (2012), se regionálním rozvojem, především rozvojem venkovských oblastí, velmi často zabývají v návaznosti na problematiku místních akčních skupin a strategické plánování. V mé diplomové práci je otázka regionální politiky a regionálního rozvoje spjata především s politikou Evropské unie, která v rámci evropské regionální politiky uvolňuje finance svým členským zemím z fondů Evropské unie, a to ze strukturálních fondů, z Fondu soudržnosti a z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (Ryglová, Burian, Vajčnerová 2011). Získané finanční prostředky jsou v členských státech dále určeny právě takovým projektům, které si kladou za cíl snižovat regionální disparity a podpořit hospodářský rozvoj regionu.

Co se týče popisu a definice regionální politiky a regionálního rozvoje, nejvíce mne oslovila definice Wokouna (2008, s. 29) který říká, že: *„Regionální politika je soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů. Regionální politika se pokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.“* Regionální politika se snaží zamezit výraznějším disparitám ať už mezi jednotlivými státy či mezi regiony v rámci jednoho státu. Snaží se identifikovat hlavní problémy v každém regionu a při jejich řešení se zaměřit a vycházet z hospodářské politiky konkrétního státu. Konkrétní cíle regionální politiky jsou například pokus o snižování regionálních nerovností v nezaměstnanosti, v průměrných příjmech, v HDP na

obyvatele apod. Tyto, ale i mnohé další problémy se snaží regionální politika řešit pomocí odpovídajících nástrojů a přerozdělováním finančních zdrojů. Regionálnímu rozvoji v praxi je čím dál významněji nápomocen samotný cestovní ruch, který je považován za stále dominantnější faktor rozvoje v mnoha regionech Česka (Wokoun 2007), více v podkapitole 4.1.

Jak již bylo zmíněno, v mé diplomové práci je problematika regionální politiky zaměřena hlavně na evropskou regionální politiku. V EU panuje snaha o srovnání ekonomické úrovně jednotlivých regionů a poté i celých členských zemí v rámci celé unie s cílem posílit hospodářskou a sociální soudržnost (MMR ČR 2002). V rámci politiky EU je regionální politika začleněna do strukturální politiky spolu se zemědělskou a sociální. Pomoc, kterou regionální politika zajišťuje, je čerpána ze strukturálních fondů EU, z Fondu soudržnosti a z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Evropské strukturální a investiční fondy se pro programové období 2014 – 2020 skládají z celkem pěti hlavních fondů, které slouží pro podporu hospodářského rozvoje všech členských zemí EU. Jedná se o Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond. Všechny regiony EU, a to bez výjimky, mohou čerpat finanční prostředky z Evropského fondu pro regionální rozvoj a z Evropského sociálního fondu. Naproti tomu z Fondu soudržnosti mohou čerpat finanční zdroje pouze ty nejméně rozvinuté regiony EU. Pro již výše zmíněné programové období bylo do Fondu soudržnosti zahrnuto 15 států, včetně Česka. Evropský fond pro regionální rozvoj je zřejmě tím nejznámějším fondem obecně. Jeho cílem je vyrovnávat rozdíly mezi regiony členských států EU skrze posilování ekonomické a sociální soudržnosti. Za účelem naplnění tohoto cíle jsou finančními investicemi podporovány ty sektory, které posilují růst, konkurenceschopnost a vytvářejí nová pracovní místa. Fond soudržnosti, který je určen pro členské státy s HDP nižším než 90 % průměru zemí EU–28, poskytuje finanční podporu projektům zaměřeným na životní prostředí (úspora energie, obnovitelné zdroje energie, podpora veřejné dopravy apod.) a udržitelný rozvoj. Finance z evropského sociálního fondu jsou investovány do lidských zdrojů se zaměřením na zlepšení pracovních příležitostí a vzdělávání. Dále je sociální fond určen pro projekty orientující se na pomoc znevýhodněných osob, lidem ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením. Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

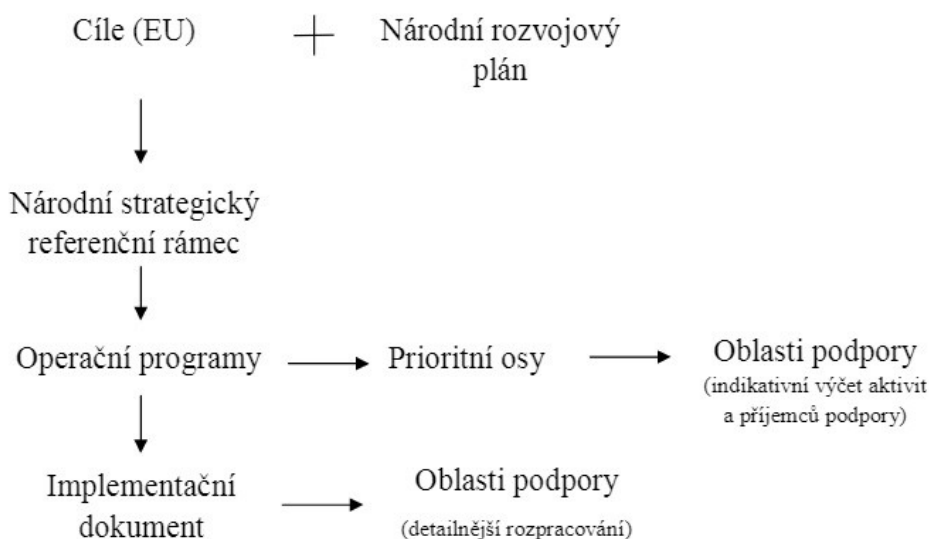
je zaměřen na zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, zlepšování životního prostředí, zlepšování stavu krajiny a na kvalitu života ve venkovských oblastech. Poslední fond, Evropský námořní a rybářský fond, má zajistit trvale udržitelný rozvoj evropského rybolovu a akvakultury. Fond financuje projekty jak mořského, tak vnitrozemského rybolovu, které podporují konkurenceschopnost, ochranu a zlepšování podmínek rybolovu (DotaceEU 2018a). Kromě těchto pěti hlavních Evropských strukturálních a investičních fondů je zde ještě jeden fond, a to Fond solidarity Evropské unie. Fond solidarity Evropské unie vznikl za účelem jednorázové pomoci postiženým regionům při přírodních katastrofách. Fond vznikl jako reakce na rozsáhlé povodně z roku 2002, které masivně zasáhly státy střední Evropy. Od svého vzniku až do současnosti již pomohl regionům při 73 katastrofách, například když region zasáhly záplavy, lesní požáry, zemětřesení či ničivé období sucha (Evropská komise 2017).

3.1 Regionální politika Evropské unie v programovém období 2007 – 2013

Regionální politika v Evropské unii probíhá v určitých programových obdobích, která jsou vždy na dobu sedmi let. Celý proces začíná u Evropské komise, která stanoví cíle regionální politiky na budoucí programové období. Evropská komise určí způsob, konkrétní prostředky a vybere regiony, do kterých budou v následujícím období směřovat finanční prostředky z fondů EU. Po dokončení cílů na úrovni EU přichází na řadu jednotlivé členské státy. Každý členský stát si sám zpracuje další potřebné dokumenty, které aplikuje přímo na své území a na vybrané regiony v rámci státu. Programové dokumenty jsou zpracovávány samozřejmě s ohledem na výše postavené dokumenty a cíle vypracované Evropskou komisí. V každém programovém dokumentu, který je vždy vypracován nově na každé programové období, si státy stanoví rozpočet a definují vlastní cíle a priority, kterých se pokusí v programovém období dosáhnout a naplnit je. Programové dokumenty, které si každý členský stát vytvoří, jsou 2: Národní rozvojový plán (NRP) a Národní strategický referenční rámec (NSRR). V NRP jsou definovány priority daného státu spolu s problémy v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti. Cíle regionální politiky, které dříve stanovila Evropská komise, se nemusí nutně shodovat s prioritami a potřebami členské země, které jsou uvedeny v NRP. Jako určitý průnik společných priorit a cílů mezi EU a členskou zemí je poté zpracován další dokument: Národní strategický referenční rámec. V rámci NSRR jsou definovány jak konkrétní strategické cíle, tak i jednotlivé operační programy, ze kterých

se žadatelé dozvědí, na co vše může být finanční podpora z EU použita (Chvojková, Květoň 2007). Celý proces zpracování a vydávání strategických dokumentů je kromě toho, že je značně zdlouhavý, také i poměrně složitý. Lepší orientaci se v něm a snazší přehled o celém procesu nám umožní obrázek 1.

Obrázek 1: Hierarchie a členění jednotlivých strategických dokumentů

Zdroj: Chvojková, Květoň (2007, s. 11)

Zdařilou a velice dobře zpracovanou publikaci obsahující ucelený přehled o finančních prostředcích z fondů EU v programovém období 2007 – 2013 zpracovali autoři Chvojková a Květoň (2007). V knize jsou nejprve obecně popsány veškeré dostupné finanční zdroje z EU a programové dokumenty, které jsou nezbytné pro čerpání finančních zdrojů. Následuje zaměření se na konkrétní programové období 2007 – 2013, rozdělení finančních zdrojů podle cíle a tematického operačního programu. Pro každý regionální operační program zvlášť jsou pak vypsány prioritní osy, oblasti podpory a v nich finančně podporované aktivity. V programovém období 2007 – 2013 Evropská komise stanovila tři cíle evropské regionální politiky, které byly společné pro všechny státy Evropské unie. Jednalo se o **1. cíl**: Konvergence, **2. cíl**: Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a **3. cíl**: Evropská územní spolupráce. Cíl Konvergence se týkal těch regionů, jejichž HDP na obyvatele bylo nižší než 75 % průměrného HDP EU. Konvergence je velice široký cíl svým tematickým záběrem, spadaly pod něj témata od životního prostředí, podnikání a inovací přes dopravu až po lidské zdroje a zaměstnanost. Druhý cíl, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, již nebyl omezen podílem HDP tak jako první cíl, navíc byl určen

nejenom pro NUTS 2, ale i pro NUTS 1. Cíl se hodně zaměřil na ekonomickou stránku, na znalosti, inovace aj. Posledním cílem byla Evropská územní spolupráce. Byl určen i pro menší územní jednotky NUTS 3. Jak je patrné již z názvu, tento cíl podporoval spolupráci regionů napříč státy EU (Chvojková, Květoň 2007). Pokud bychom se na cíle chtěli podívat z hlediska výše finančních prostředků, které pro ně byly vyhrazeny, jejich pořadí by zůstalo neměnné. Pro první cíl EU ze svých fondů uvolnila více než 283 mld. €. Z druhého cíle mohly státy vyčerpat necelých 55 mld. €. Poslední, tedy třetí cíl, byl podpořen nejméně, a to 8,72 mld. € (DotaceEU 2017c).

Pro tuto diplomovou práci je stěžejní 1. cíl Konvergence, neboť všechny čtyři hodnocené projekty (viz kapitola 7) spadají do zmíněného cíle.

3.2 Regionální politika v Česku

„Regionální politika v České republice je chápána jako koncepční činnost státu, regionálních a místních orgánů, jejímž cílem je přispívat k vyváženému a harmonickému rozvoji jednotlivých regionů v ČR, ke snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje a jednotlivých regionů a ke zlepšení hospodářské struktury.“ (Wokoun 2008, s. 397). Politiku regionálního rozvoje v Česku upravuje zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů.

Každé území všech členských států EU je pro potřeby strukturální a regionální politiky EU rozčleněno do tzv. NUTS jednotek. Jednotky NUTS byly založeny hned z několika důvodů. Tím primárním důvodem, proč byly tyto jednotky založeny, jsou především statistické účely, ve kterých jednotky slouží pro porovnávání regionů z hlediska disparit, úrovně rozvoje a sledování jedinečných potřeb každého regionu. Každý region je pak zařazen do jednotlivých cílů strukturální politiky EU. Pro statistické účely slouží regiony například k ekonomickým statistikám, kdy je sledována především míra nezaměstnanosti, či je počítáno regionální HDP (Wokoun, Lukáš, Kouřilová 2002).

Vymezení NUTS jednotek v Česku (CZ–NUTS), probíhalo dle klasifikace územních celků. V programovém období 2007 – 2013 byla velká část podpory z fondů EU směřována hlavně do regionů NUTS 2 (regiony viz obrázek 2). Do regionů NUTS 2 směřovala podpora hlavně ze strukturálních fondů v cílech Konvergence a Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Další důležitou územní jednotkou pak byly ještě

regiony NUTS 3, které hrály hlavní roli při rozhodování o přijetí projektů k realizaci a jejich spolufinancování. Rozdělení Česka na statistické jednotky NUTS viz tabulka 1.

Tabulka 1: Statistické jednotky NUTS v Česku

Statistická jednotka	České pojmenování	Počet jednotek v ČR
NUTS 0	stát	1
NUTS 1	území	1
NUTS 2	regiony soudržnosti	8
NUTS 3	kraj	14
LAU 1 (dříve NUTS 4)	okres	76 + Praha
LAU 2 (dříve NUTS 5)	obec	6 258 (k 15. 12. 2017)

Zdroj: Portál územního plánování (2016), ČSÚ (2017), vlastní zpracování

Obrázek 2: Rozčlenění Česka na kraje a regiony NUTS 2

Zdroj: DotaceEU (2017f)

Pouhý fakt, že jsme součástí Evropské unie, jakožto jedna z jejích členských zemí, nám ještě nedává samo o sobě právo automaticky čerpat finanční prostředky z fondů EU. Každá členská země nejprve musí vytvořit vlastní strategické dokumenty, kterými vymezí své priority a cíle, k jejichž dosažení poté použije získané finanční prostředky z fondů EU. Dalším krokem by mělo být vytvoření konkrétních projektů, které budou předkládat obce, kraje, neziskové organizace, ale i veřejnost a na které budou finanční prostředky z fondů EU využity. Jak je popsáno v podkapitole 3.1, tím

nejvýše postaveným programovým dokumentem, který spoluformuje cíle a priority EU s využíváním finanční podpory z fondů EU Českem, je **Národní strategický referenční rámec**. NSRR definuje svůj globální cíl pro roky 2007 – 2013 následovně: *„Globálním cílem je přeměna socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu s cílem dosáhnout hospodářské úrovně EU-25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva.“* (NSRR 2007, s. 36). Byly stanoveny celkem 4 strategické cíle, které by měly dopomoci splnit tento globální cíl. I. cíl: Konkurenceschopná česká ekonomika, II. cíl: Otevřená, flexibilní a soudržná společnost, III. cíl: Atraktivní prostředí a poslední IV. cíl: Vyvážený rozvoj území (NSRR 2007). V programovém období 2007 – 2013 byly operační programy v Česku rozděleny do 4 skupin: tematické operační programy, regionální operační programy, operační programy Praha a Evropská územní spolupráce (DotaceEU 2018b).

V programovém období 2007 – 2013 bylo v Česku stanoveno celkem 26 operačních programů, které byly rozděleny do 3 cílů regionální politiky předem stanovených Evropskou komisí. **1. cíl: Konvergence**, tento cíl se soustředil na podporu hospodářského a sociálního rozvoje. Do cíle Konvergence bylo zařazeno 7 regionů soudržnosti, vyjma Prahy. Cíl byl realizován skrze 7 regionálních operačních programů – ROP NUTS II Severozápad, ROP NUTS II Moravskoslezsko, ROP NUTS II Jihovýchod, ROP NUTS II Severovýchod, ROP NUTS II Střední Morava, ROP NUTS II Jihozápad a ROP NUTS II Střední Čechy a 8 tematických operačních programů – OP Doprava, OP Životní prostředí, OP Podnikání a inovace, OP Výzkum a vývoj pro inovace, OP Lidské zdroje a zaměstnanost, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Integrovaný operační program a OP Technická pomoc. **2. cíl: Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost** podporoval ty regiony, které nespádaly do 1. cíle, podpora z tohoto cíle šla tedy pouze do pražského regionu. V tomto cíli byly vytvořeny 2 operační programy – OP Praha Konkurenceschopnost a OP Praha Adaptabilita. Poslední cíl, **3. cíl: Evropská územní spolupráce**, se zaměřil na všechny regiony v rámci celé republiky, které mohly čerpat finanční prostředky z celkem sedmi operačních programů – OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko, OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko, OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko, OP Přeshraniční

spolupráce ČR – Sasko, OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko, OP Mezuregionální spolupráce a OP Nadnárodní spolupráce a dále bylo možné čerpat ze dvou síťových operačních programů – ESPON 2013 a INTERACT II. Poslední cíl se orientoval na přeshraniční, mezuregionální a nadnárodní spolupráci jednotlivých regionů (DotaceEU 2018b a Chvojková, Květoň 2007).

Tabulka 2: Rozdělení finančních prostředků fondů EU mezi cíle regionální politiky 2007 – 2013

Cíl	Fondy pro EU27	Fondy pro ČR
Konvergence	283 mld. € (cca 7 082,80 mld. Kč) 81,54 %	25,88 mld. € (cca 730,00 mld. Kč) 96,98 %
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	54,96 mld. € (cca 1 385,40 mld. Kč) 15,95 %	419,09 mil. € (cca 11,73 mld. Kč) 1,56 %
Evropská územní spolupráce	8,72 mld. € (cca 218,55 mld. Kč) 2,52 %	389,05 mil. € (cca 10,97 mld. Kč) 1,46 %
Celkem	347 mld. € 100 %	26,69 mld. € (cca 752,70 mld. Kč) 100 %

Zdroj: DotaceEU (2017c)

V tabulce 2 vidíme konkrétní rozdělení finančních prostředků z fondů EU mezi tři cíle regionální politiky EU v letech 2007 – 2013. Česku se nabízely finanční prostředky ve výši téměř 26,7 mld. €. Z pohledu čerpání finančních prostředků lze toto programové období zhodnotit jako úspěšné, neboť Česku se podařilo vyčerpat 25,8 mld. € (cca 697 mld. Kč), tedy 96,4 % celkové částky (MF ČR 2017).

Projekty, jejichž dopady jsou v práci hodnoceny (kapitola 7), byly v programovém období 2007 – 2013 realizovány v rámci cíle Konvergence. Tři ze čtyř projektů spadaly pod regionální operační program ROP NUTS II Jihozápad, poslední projekt byl realizován pod tematickým operačním programem OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Všechny čtyři hodnocené projekty byly tedy financovány z cíle, pro který bylo určených téměř 97 % veškerých financí z fondů EU (viz tabulka 2). Tři projekty byly ve formě dotace finančně podpořeny z Evropského fondu pro regionální rozvoj, jeden projekt pak z Evropského sociálního fondu.

Nejdůležitější dokument v oblasti regionálního rozvoje, který spoluformoval regionální politiku Česka s regionální politikou Evropské unie, byla **Strategie regionálního rozvoje České republiky pro období 2007 – 2013** (MMR 2006).

Strategie regionálního rozvoje svým obsahem navazuje na 2 programové dokumenty: Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec. Strategie se snaží reagovat na aktuální potřeby a problémy, analyzuje současný stav regionálního rozvoje, a poukazuje tak na nové možnosti orientace budoucích programů regionálního rozvoje pro státní a regionální úroveň. Definuje silné a slabé stránky v rozvoji konkrétních krajů a okresů, a také doporučuje příslušným krajům a orgánům, jakým směrem a na rozvoj jakého odvětví by se nejlépe měly zaměřit (MMR 2006). V praxi by bylo zajisté účelné, aby dokumenty hierarchicky nižšího postavení reflektovaly doporučení a návrhy rozvoje uvedené v hierarchicky výše postavených dokumentech a aby tyto doporučení poté aplikovaly ve vlastní rozvojové strategii na svém území. Aby například Strategie MAS (viz podkapitola 6.1.3) alespoň částečně vycházela z návrhů a doporučení výše zmiňovaných strategických dokumentů, určených pro celostátní úroveň. Při tvorbě vlastní Strategie MAS Šumavsko její autoři skutečně vycházeli z mnoha strategických dokumentů, které jim byly podkladem. Ale bohužel se nejednalo ani o jednu z výše zmíněných strategií určených pro celostátní úroveň (SCLLD MAS Šumavsko 2018).

V Česku je v politice regionálního rozvoje nejdůležitějším orgánem Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR). Postavení MMR v politice regionálního rozvoje a jeho přímé kompetence v této oblasti jsou zakotveny v § 14 zákona č. 272/1996 Sb. Další velmi důležité orgány v otázkách politiky regionálního rozvoje, avšak již bez přímých kompetencí, ale i tak sehrávají velmi důležitou roli, popisuje ve své publikaci Wokoun (2008, s. 407), jsou jimi ústřední správní úřady, Český statistický úřad, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, samosprávné orgány krajů (krajská zastupitelstva), obce a ostatní ministerstva (Ministerstvo financí, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo vnitra).

V programovém období 2014 – 2020 v Česku došlo ke snížení počtu programů, ze kterých je možné čerpat finanční podporu. Byl snížen počet tematických OP a ustanoven pouze jeden Integrovaný regionální operační program místo původních sedmi Regionálních operačních programů. V období 2014 – 2020 je v Česku možné čerpat z 10 **Národních operačních programů** (OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, OP Výzkum, vývoj a vzdělávání, OP Zaměstnanost, OP Doprava, OP Životní prostředí, Integrovaný regionální operační program, OP

Praha – pól růstu ČR, OP Technická pomoc, OP Rybářství a Program rozvoje venkova). Z 5 **Programů přeshraniční spolupráce** (Interreg V-A Česká republika – Polsko, Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika, Interreg V-A Rakousko – Česká republika, Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014 – 2020 a Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika 2014 – 2020). Z 6 **Programů nadnárodní a meziregionální spolupráce** (2 programy nadnárodní spolupráce Interreg CENTAL EUROPE a Interreg DANUBE, 3 programy meziregionální spolupráce INTERREG EUROPE, ESPON 2020 a INTERACT III a program URBACT III) (DotaceEU 2018e).

Evropské strukturální a investiční fondy, které se v programovém období 2014 – 2020 dělí na 5 fondů, jsou popsány již v kapitole 3. Pro Česko byly na programové období 2014 – 2020 vyčleněny prostředky ve výši téměř 24 mld. €. Nejvíce finančních prostředků bylo vyčleněno pro Evropský fond pro regionální rozvoj (11,94 mld. €), následuje Fond soudržnosti (6,25 mld. €), dále Evropský sociální fond (3,23 mld. €), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (2,3 mld. €), a zcela nejmenší částka byla určena pro Evropský námořní a rybářský fond (0,03 mld. €) (DotaceEU 2018g).

4 CESTOVNÍ RUCH

Problematika cestovního ruchu a regionálního rozvoje spolu bezesporu velice úzce souvisí. V publikacích tematicky zaměřených na problematiku cestovního ruchu se můžeme poměrně často setkat s vnímáním CR jako ekonomického nástroje, který může pozitivně přispět regionálnímu rozvoji (Šauer, Vystoupil, Holešinská 2015). Jak je uvedeno v publikaci od Šauera, Vystoupila a Holešinské (2015, s. 176): „řada odborníků a politiků vidí v cestovním ruchu cestu, jak snižovat ekonomické nerovnosti mezi regiony“ (více v podkapitole 4.1). Souvislost těchto dvou odvětví v praxi názorně demonstrují mnou hodnocené projekty, které jsou popsány a následně i hodnoceny v kapitole 7. Všechny čtyři projekty byly realizovány v odvětví cestovního ruchu a financovány ze dvou různých fondů EU v rámci cíle Konvergence (viz kapitola 3), přičemž jeden z fondů byl právě Evropský fond pro regionální rozvoj.

Cestovní ruch je poměrně mladá vědecká disciplína, jejíž popularita rostla především v posledních desetiletích. Větší zájem o problematiku cestovního ruchu je připisován hlavně jeho stále významnějšímu postavení ve světové ekonomice (Šauer, Vystoupil, Holešinská 2015). Cestovní ruch se podílí na celosvětovém HDP 10 %, přičemž celkové příjmy z cestovního ruchu jsou odhadovány na 1,102 mld. €. Na celkové celosvětové zaměstnanosti se CR podílí 9 % (UNWTO Tourism Highlights 2018). Pojem cestovní ruch je v publikacích definován různě. Definice cestovního ruchu přijatá UNWTO zní: „Cestovní ruch je činnost osoby cestující na přechodnou dobu do místa mimo její obvyklé prostředí, a to na dobu kratší, než je stanovena, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.“ (Franke 2012, s. 8). Dále například Pásková, Zelenka (2012, s. 45) jej definují jako: „komplexní společenský jev a souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu“, neboli se jedná o „souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky CR, včetně aktivit osob, které tyto služby nabízejí či využívají“. Význam cestovního ruchu stále nabývá na síle, tento fakt potvrzuje i Nejdrl (2004 cit. v Franke 2012, s. 1) dle něhož: „cestovní ruch je jedním ze zdrojů ekonomické prosperity stále většího počtu zemí a regionů“. Stejně tak Wokoun (2007) ve své publikaci dokládá, že cestovní ruch je bezesporu jedním z největších a nejdynamičtější se rozvíjejících ekonomických odvětví. Dle Wokouna je CR ve světě považován za odvětví budoucnosti a stává se stále významnějším a nepostradatelnějším faktorem pro regionální rozvoj v mnoha českých

regionech i celé české ekonomice. Důležitý význam CR pro regionální rozvoj velmi dobře vystihuje definice, která říká, že: „*cestovní ruch, jak je chápán v dnešní době, je složitý, vnitřně mnohočetný a bohatě strukturovaný sociálně-ekonomický jev, což znamená, že se jedná o souhrn ekonomických a sociálních aktivit a vztahů souvisejících s uspokojováním části lidských potřeb*“ (Franke 2012, s. 4). Tato definice je dle mého mínění nejlepší, a to z toho důvodu, jelikož zmiňuje jednak ekonomickou, tak i sociální podstatu cestovního ruchu, ale poukazuje i na jeho značnou složitost a náročnost. Ekonomická podstata zde vyzdvihuje CR jako součást jedné ze složek národního hospodářství, a to na makro i mikroekonomické úrovni. Sociální podstata zase demonstruje člověka a společnost jako subjekt CR, který zde slouží k uspokojování jejich určitých zájmů a potřeb. Složitost a náročnost je zde chápána ve smyslu mnohოდvѣtvovosti (resp. meziodvѣtvovosti) a interdisciplinárního charakteru CR (Franke 2012).

V této kapitole je čerpáno z odborných publikací českých autorů, kteří CR chápou jako ekonomické odvětví, jež může být impulsem regionálního rozvoje, a právě k této problematice jej dále vztahují. Velice podrobně, ale zároveň velmi přehledně zpracovaná publikace o problematice cestovního ruchu je kniha *Cestovní ruch: učební text* od autorů Šauera, Vystoupila a Holešinské (2015). Autoři se v publikaci zabývají cestovním ruchem od jeho obecného pojetí, přes poptávku, nabídku, destinace až po typy CR. Dále je pozornost zaměřena na ekonomické, environmentální, sociokulturní a prostorové aspekty CR. V neposlední řadě není opomenuta ani problematika plánování a řízení udržitelného rozvoje CR. Z dalších nových odborných publikací je v této práci problematika CR opřena především o Linderovou (2013), která napsala velice zdařilou knihu *Cestovní ruch – Základy a právní úprava*. V publikaci se autorka zaměřila na historii vývoje cestovního ruchu ve světě a v Česku, dále na teoretická východiska cestovního ruchu, objasňuje postavení cestovního ruchu v národním hospodářství a rozvoji regionů a vysvětluje, proč je cestovní ruch tak důležité odvětví a je považován za významný fenomén současnosti. V samotném závěru knihy věnuje pozornost právním normám a úpravě cestovního ruchu jak v Evropské unii, tak v Česku. Indrová (2009) ve své knize nejprve obecně definuje a vymezuje cestovní ruch, dále se zabývá jeho typologií, vybranými formami cestovního ruchu a službami v cestovním ruchu. V publikaci se stejně jako Linderová (2013) věnuje i postavení cestovního ruchu v národním hospodářství, jeho vlivem a dopady na národní ekonomiku. V poslední

kapitole se zaměřila na cestovní ruch v Česku, vývoj, organizaci, řízení a konkrétní programové dokumenty upravující cestovní ruch a podporující jeho rozvoj. Výkladový slovník cestovního ruchu Páskové a Zelenky (2012) je zřejmě nejznámější a nejzákladnější publikací pro širokou odbornou veřejnost vzdělanou v cestovním ruchu. Jak napovídá již název, jedná se o velice podrobný výklad problematiky a definici pojmů v rámci cestovního ruchu. Ve slovníku jsou definovány termíny z oblasti cestovního ruchu a oblastí spjatých s cestovním ruchem opravdu ze široka. Nejedná se však o publikaci, která by obsahovala pouze teoretické výklady jednotlivých pojmů, nýbrž jsou zde uvedeny i praktické příklady a mnoho fotografií podtrhujících lepší názornost pojmů. Zmírňování regionálních disparit prostřednictvím rozvoje cestovního ruchu od Frankeho (2012) je publikace, která vznikla jako výstup projektu Výzkum domácího a příjezdového zahraničního cestovního ruchu ve vztahu k zmírnění společensko-ekonomických disparit. Projekt řešila Vysoká škola hotelová v Praze v letech 2007 – 2011. Jeho hlavním cílem bylo zlepšit a rozšířit kapacity a nabídku atraktivit cestovního ruchu v regionech s nejvyššími společensko-ekonomickými disparitami, a to za účelem větší ekonomické výkonnosti regionu a postupného zmírňování disparit. Franke (2012) ve své publikaci postupuje od obecných charakteristik cestovního ruchu k regionálnímu a lokálnímu rozvoji. Stejně jako například Wokoun (2007), i Franke (2012) zdůrazňuje důležitost prolínání obou problematik, které může mít pro řadu vybraných regionů velký význam. Cestovní ruch v takových regionech může při rozvoji působit jako jediná ekonomicky udržitelná aktivita. Řešení disparit rozvojem cestovního ruchu je v rámci publikace demonstrováno na čtyřech modelových oblastech, které byly vybrány dle předem stanovených kritérií. Cestovní ruch a problematika s ním spjatá patří mezi oblíbená témata studentských kvalifikačních prací. Inspirací mi byly kvalifikační práce dvou studentek, Šenkýřové (2011) a Lískovcové (2013). Obě autorky se stejně jako tato práce zabývaly projekty realizovanými v cestovním ruchu podpořenými z fondů EU ve spojitosti s regionálním rozvojem. Jejich diplomové práce mi posloužily jako určitá inspirace pro možné uchopení projektů a jejich vztah k rozvoji regionů. Šenkýřová (2011) ve své práci Regionální diferenciací projektů cestovního ruchu v Česku realizovaných v rámci SROP v letech 2004 – 2006 analyzovala projekty financované ze zdrojů EU, které se zaměřovaly na rozvoj cestovního ruchu v Česku. V praktické části práce autorka nejprve analyzovala získané informace o projektech, a poté sledovala dopady projektů realizovaných v okrese Jeseník, neboť právě okres Jeseník čerpal nejvíce finančních

prostředků ze Společného regionálního operačního programu na CR v rámci Česka. Diskutovala také postavení a význam cestovního ruchu v regionálním rozvoji. Její práce je svou podstatou a hlavní myšlenkou velice blízká mé vlastní práci. Šenkýřová však analyzovala celkem 698 projektů v okrese Jeseník, se zaměřením na obec Ostružná, kde sledovala celkem 16 projektů. Moje práce je oproti tomu zaměřena pouze na projekty jedné místní akční skupiny realizované v rámci cestovního ruchu, a jsou tak zde sledovány pouze 4 projekty. Diplomová práce Lískovcové (2013) Cestovní ruch jako faktor rozvoje venkova je velice zajímavá práce, orientující se na ekonomický přínos cestovního ruchu, který může být využit pro rozvoj venkovských oblastí.

Cestovní ruch můžeme považovat za přínosný v mnoha ohledech. Mezi ty nejdůležitější oblasti lze zařadit například ekonomiku, dopravu, kulturu, stravování, obchod a další živnosti, nezaměstnanost, společenský kontext, ale i například regionální či ekologickou rovinu. CR je odvětví, u kterého se velice viditelně v praxi uplatňuje tzv. multiplikační efekt. Cestovní ruch v regionu dle Gúčika (2000 cit. v Linderová 2013) pozitivně působí a ovlivňuje: tvorbu nových pracovních příležitostí, s tím je spojen úbytek obyvatel z regionu kvůli nedostatku pracovních míst; sociální a ekonomické poměry rezidentů v regionu, neboť s sebou přináší poptávku po zemědělských výrobcích, řemeslech, obchodu a vytváří tak příležitosti pro podnikatelské aktivity; rozvoj technické infrastruktury (silniční síť, telekomunikace apod.); rozvoj sociální infrastruktury (modernizace staveb, zlepšení péče o prostředí a životní prostředí apod.) aj. Toto vše jsou viditelné dopady CR a s ním ruku v ruce jdoucího multiplikačního efektu v praxi.

Novodobý cestovní ruch v Česku nabral výraznější tempo růstu po roce 1989, kdy došlo z politických a ekonomických důvodů k mnoha výrazným změnám i v oblasti cestovního ruchu (Ryglová, Burian, Vajčnerová 2011). Jako nejvýznamnější změny si můžeme uvést například zrušení vízové povinnosti do většiny cílových zemí, výstavba nových ubytovacích kapacit, rozvoj technické základny, zánik vázaného cestovního ruchu, rozvoj nových forem cestování, např. agroturistika, kongresový cestovní ruch apod., změna cílových destinací občanů Československa, posléze Česka, ve prospěch zemí západní Evropy (Petrů 2007 cit. v Linderová 2013). Větší změny v organizaci cestovního ruchu přišly po roce 2000. Na úrovni státu, krajů a regionů začaly vznikat nové strategické dokumenty. Státní příspěvková organizace CzechTourism se zaměřila na vymezení turistických regionů celého státu, zatímco jednotlivé kraje se stále

samostatně orientovaly na propagaci cestovního ruchu v rámci svých administrativních hranic. Trendy v cestovním ruchu se v době, kdy vznikaly mnou hodnocené projekty, orientovaly na wellness, cykloturistiku a hipoturistiku. V současné době se trendy cestovního ruchu orientují především na gastronomii a filmový CR. Česko se též snaží přilákat turisty z nových zdrojových destinací, zde se jedná především o asijský trh, například o Koreu či Čínu (COT Business 2017). Čím dál tím více je kladen důraz na regionální aspekty a rozvoj cestovního ruchu v jednotlivých regionech (Ryglová, Burian, Vajčnerová 2011). Česko má mnoho předpokladů (historický, kulturní i přírodní potenciál) pro kvalitní a dobře se rozvíjející cestovní ruch. Na našem území se nachází mnoho historických, kulturních a technických památek, včetně 12 hmotných památek a 5 nehmotných památek zapsaných na seznam UNESCO. Významnou formou cestního ruchu u nás je i lázeňství, které má na našem území opravdu hluboké historické kořeny. Česká krajina je protkána hustou a dobře značenou sítí vzájemně propojených turistických tras a stezek, je tedy velmi vhodná i pro pěší turistiku (Wokoun 2007). Potenciálem CR v Česku se zabýval například i Bína (2010) viz kapitola 7. Fakt, že má Česko opravdu ty nejlepší předpoklady pro kvalitní cestovní ruch, dokládá i to, že u českých turistů v posledních letech můžeme pozorovat poměrně výrazný nárůst zájmu o trávení dovolené v tuzemsku a naopak pokles o některé zahraniční cílové destinace. V posledních letech si můžeme povšimnout poklesu zájmu o destinace, jako jsou země severní Afriky (Egypt, Tunis). Naopak novými cílovými destinacemi Čechů v trávení dovolené se stávají země jako Spojené arabské emiráty, země severní Evropy, ale i tropické země v oblasti Karibiku nebo v Indickém oceánu (BusinessInfo 2017). Pokles zájmu turistů o výše zmíněné destinace můžeme vysvětlit především politickou nestabilitou těchto zemí. Politická nestabilita patří mezi rizikové faktory CR, kterými se ve své diplomové práci zabývala například Nováková (2009), která řešila změny v cestovním ruchu způsobené světovým terorismem. Krajňák (2016) se ve své práci též zabýval rizikovými faktory CR, kdy analyzoval vnímání politicko-vojenských rizik a jejich důsledek pro příjezdový cestovní ruch na Blízkém východě z pohledu českých turistů. Politická nestabilita v turisticky oblíbených zemích má tedy za následek nárůst počtu turistů v regionech politicky stabilních zemí. Aby tento fakt měl pozitivní dopad a vliv na hospodářský a sociální rozvoj regionů, musí na to být jednotlivé regiony dobře připraveny, více např. Linderová (2013).

4.1 Cestovní ruch jako faktor regionálního rozvoje

Jak již bylo řečeno v úvodu 4. kapitoly, cestovní ruch úzce souvisí s problematikou regionálního rozvoje. Můžeme jej vnímat jako určitý nástroj, který přispívá ke snižování či k odstraňování společensko-ekonomických disparit v jednotlivých regionech z důvodu svého příznivého ekonomického dopadu na daný region. Dále se cestovní ruch v regionálním rozvoji uplatňuje zejména v otázkách týkajících se řešení nezaměstnanosti, neboť CR je považován za velmi flexibilní obor, který dokáže vytvořit velkou kapacitu nových pracovních míst. Ekonomický růst mnohých regionů je závislý právě a pouze na cestovním ruchu. Příklad této problematiky viz publikace Transformace venkova: Turismus jako forma rozvoje od Horákové, Fialové (2014). Cestovní ruch využívá, jak nejlépe umí, lokalizační a realizační předpoklady regionu, dále je důležitá pak i kvalita marketingu CR v daném regionu. Podle úspěšnosti a síly závislosti hospodářství regionu na cestovním ruchu lze regiony rozdělit na dva typy. Prvním typem jsou takové regiony, pro které je CR zcela klíčový a v podstatě hlavní hospodářské odvětví. Mezi tyto regiony můžeme zařadit například lázeňské oblasti nebo horské regiony. Druhým typem jsou regiony, pro které je CR a výnosy z něj pouze doplňkem v jejich hospodářství. Druhý typ regionů zahrnuje naprostou většinu regionů v Česku (Franke 2012). Vymezením, specifiky a typologií jednotlivých regionů cestovního ruchu se zabýval také Vystoupil a kol. (2007). Velice známá je například publikace Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR (Vystoupil a kol. 2007). Podle Jarábkové (2007 cit. v Linderová 2013) je klíčové, aby území, které se chce podílet na regionálním rozvoji díky cestovnímu ruchu, bylo co nejhodnotnější pro rekreaci a zotavení se. Takové území bude mít velkou poptávku v cestovním ruchu. Poptávka samozřejmě pozitivně ovlivní nabídku v počtu podniků a organizací, které se budou na dané území orientovat a díky těmto dvěma faktorům bude cestovní ruch v ekonomice daného regionu přímo působit jako nástroj socioekonomického rozvoje. Tuto myšlenku potvrzuje také Gúčík (2000 cit. v Linderová 2013, s. 93), který říká, že „*tam, kde je primární nabídka cestovního ruchu nejatraktivnější, je cestovní ruch předmětem ekonomického využití a nástrojem rozvoje regionu*“. Cestovní ruch má samozřejmě v každém regionu zcela rozdílné postavení z hlediska ekonomické aktivity. Čím větší význam má primární nabídka cestovního ruchu, tím významnější je i postavení CR v hospodářství regionu jakožto nástroje hospodářského rozvoje. Důležitá je i ekonomická specializace daného regionu, která by měla jednoznačně odrážet předpoklady regionu. Měla by reflektovat jak atraktivitu regionu, tak i kvalifikovanost

pracovní síly apod. Základními předpoklady regionu, který se specializuje na cestovní ruch, je vhodná primární nabídka regionu, tj. přírodní podmínky, kulturně-historické podmínky a organizované akce (Gúčík 2000 cit. v Linderová 2013).

Vliv cestovního ruchu na rozvoj regionu je tedy víc než patrný. Aby mohli být aktéři v regionu i nadále činní v cestovním ruchu, je nutné pro ně vytvářet ekonomické činnosti s ohledem na jejich potřeby. Neboli je nutné, aby byl v praxi uplatněn multiplikační efekt cestovního ruchu. Potřebné jsou takové ekonomické činnosti, které zajišťují činnost podniků cestovního ruchu (stavební podniky, zemědělské podniky, potravinářský průmysl – pekárny, mlékárny, apod.), navazují na rozvoj cestovního ruchu (dopravní podniky, výroba a prodej upomínkových předmětů apod.), na technickou infrastrukturu (voda, plyn, elektrifikace, komunikace apod.) a na sociální infrastrukturu (bytový fond, školní zařízení, zdravotnická zařízení, divadla, muzea, galerie, sportovně rekreační zařízení aj.). Pokud jsou všechny tyto ekonomické činnosti v regionu dostatečně rozvinuté a fungující, dá se předpokládat pozitivní působení cestovního ruchu na hospodářský a sociální rozvoj regionu (Gúčík 2000 cit. v Linderová 2013).

4.2 Organizace a řízení cestovního ruchu

Význam cestovního ruchu nejenom pro světovou ekonomiku, ale i pro ekonomiky států a jednotlivých regionů je popsán v úvodu kapitoly 4 a dále v podkapitole 4.3. Z tohoto důvodu je nutné, aby byl cestovní ruch podporován a koordinován organizacemi na mezinárodní, národní i regionální úrovni. Politika cestovního ruchu je součástí mezinárodní a národní politiky a samozřejmě také politiky Evropské unie (Linderová 2013). „*Politikou cestovního ruchu rozumíme cílevědomé, programové ovlivňování vývoje cestovního ruchu prostřednictvím zúčastněných subjektů a pomocí specifických nástrojů. Vychází z možnosti rozvoje cestovního ruchu ve státě nebo oblasti a jeho rozvoj chápe jako politickou úlohu s výrazným ekonomickým, sociálním a ekologickým dopadem na životní úroveň obyvatelstva a na kvalitu jejich života.*“ (Gúčík 2004 cit. v Linderová 2013, s. 120)

Vstupem do Evropské unie se členské státy vzdaly části svých pravomocí, které byly delegovány na orgány Evropské unie (Rada, Parlament, Komise). Orgány EU mají za úkol a snaží se splnit společné integrační cíle. Ke splnění těchto cílů jsou využívány nástroje, které nazýváme politiky Evropské unie. Politiky Evropské unie se dělí do třech

skupin: společné politiky, koordinované politiky a politiky individuální (národní). Společné politiky jsou takové politiky, ve kterých mají orgány EU výlučné kompetence, které jsou závazné pro všechny členské státy EU. Jednotlivé členské státy se podílejí na formování společné politiky svými volenými zástupci v orgánech EU. Do společné politiky EU patří pouze: obchodní politika, zemědělská politika, dopravní politika a měnová politika, která je závazná pouze pro státy eurozóny. Přestože cestovní ruch do společné politiky nepatří, jsou příslušnými orgány Evropského parlamentu a Evropské komise vydávány opatření, která zasahují i do oblasti cestovního ruchu, jedná se o opatření v rámci koordinované politiky (Linderová 2013). Jako příklad si můžeme uvést rok 2002, kdy Evropský parlament přijal Rezoluci k cestovnímu ruchu, která zdůrazňuje nutnost společné politiky EU v cestovním ruchu. Příslušný orgán Evropského parlamentu v otázkách cestovního ruchu je Výbor pro dopravu a cestovní ruch, který má za úkol zkoumat problémy související s cestovním ruchem. Příslušný orgán Evropské komise činný v oblasti cestovního ruchu je 23. generální správa – ředitelství podnikání, ve kterém je vytvořeno oddělení cestovního ruchu (Tourism Unit), jehož hlavní pracovní náplní je zlepšovat kvalitu v cestovním ruchu, zaměřuje se na konkurenceschopnost a udržitelnost evropského cestovního ruchu a dohlíží na péči o zájmy turistů (Gúčik 2007b cit. v Linderová 2013).

V organizaci a řízení cestovního ruchu na národních úrovních jednotlivých států bývá v hierarchii orgánů většinou nejvýše postaveno příslušné ministerstvo, u nás je to Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. V kompetenci ministerstva je pak většinou legislativa cestovního ruchu, programy a strategie rozvoje cestovního ruchu, zastupování republiky v mezinárodních organizacích a sdruženích cestovního ruchu. Ministerstvo poté zřizuje a podporuje národní centrálu cestovního ruchu, která je mu odpovědná a jejím hlavním úkolem je propagace cestovního ruchu jak na území státu, tak i v zahraničí (Linderová 2013). Orgány činné a podílející se na řízení cestovního ruchu v Česku Indrová (2009) dělí do osmi skupin: **1)** Poslanecká sněmovna (Podvýbor pro cestovní ruch a krizové regiony, Podvýbor pro prezentaci České republiky v zahraničí), oba podvýbory v otázkách cestovního ruchu působí jako pracovní, konzultační a poradní orgány. **2)** Senát (Výbor pro záležitosti EU, Výbor pro hospodářství, zemědělství a dopravu, Ústavně-právní výbor). **3)** Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky (Sekce regionálního rozvoje, Odbor cestovního ruchu). Příslušný odbor má za úkol vytvářet legislativní, koncepční a metodické podmínky pro

rozvoj cestovního ruchu, je aktivní a působí v získávání a rozdělování finančních prostředků ze strukturálních fondů, koordinuje mezinárodní aktivity spojené s cestovním ruchem a činnost ostatních orgánů působících v cestovním ruchu (MMR 2018a). **4)** Česká centrála cestovního ruchu CzechTourism je státní příspěvková organizace, kterou zřizuje MMR ČR. Organizace byla zřízena v roce 1993 tehdejším ministerstvem hospodářství za účelem propagace státu jako destinace cestovního ruchu na zahraničním i domácím trhu (CzechTourism 2018). **5)** Regionální orgány státní správy (krajské, městské a obecní úřady). Otázkami cestovního ruchu se na úrovni regionální samosprávy zabývají zastupitelstva krajů, měst a obcí. Zastupitelstva za účelem propagace, plánování a rozpočtu v CR ve svém regionu zřizují příslušné komise cestovního ruchu. Na úrovni krajů bývá zřízen příslušný odbor, většinou se jedná o Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu. Tento odbor zpracovává koncepci a strategii pro rozvoj cestovního ruchu na území kraje. V Jihočeském kraji byla například v roce 2009 zastupitelstvem kraje zřízena Jihočeská centrála cestovního ruchu (JCCR) jako příspěvková organizace Jihočeského kraje. JCCR má za úkol využívat dotace a granty na podporu cestovního ruchu, pomocí nichž například rozvíjí infrastrukturu CR, kulturu v regionu, vytváří nové produkty CR, spolupracuje s příhraničními regiony, prezentuje region na výstavách a veletrzích CR apod. (JCCR 2018). **6)** Regionální občanská sdružení bývají zakládána městy, obcemi a podnikatelskými subjekty, které se spojí za účelem podpory cestovního ruchu v dané oblasti. Sdružení se snaží posílit cestovní ruch v regionu získáváním finančních prostředků z EU určených na rozvoj cestovního ruchu. Jedná se například o Klub českých turistů, Svaz měst a obcí, Euroregion Labe nebo Euroregion Šumava atd. **7)** Informační centra a **8)** Profesní organizace a zájmová sdružení svůj zájem směřují do kontroly kvality poskytovaných služeb v konkrétním oboru a pomáhají prosazovat zájmy svých členů.

4.3 Podpora cestovního ruchu

Nutnost podpory cestovního ruchu vychází z faktu, jak moc je cestovní ruch významné odvětví v hospodářství Česka a jak veliký je na něj kladen důraz. V mnoha dokumentech a publikacích je CR popisován jako jedno z nejdynamičtěji rozvíjejících se odvětví, které má v našem národním hospodářství své nezastupitelné místo a obrovsky důležitý význam, který pro mnoho regionů Česka stále narůstá (Franke 2012). Cestovní ruch se na HDP Česka v roce 2016 podílel 3 % (cca 139 mld. Kč)

a zaměstnával 231,5 tisíce osob, což odpovídá 4,4 % na celkové zaměstnanosti (meziroční růst o 1 %), z toho zaměstnanci tvořili 82 % a sebezaměstnaní 18 % (ČSÚ 2018). Cestovní ruch je podporován finanční i nefinanční formou podpory (viz tabulka 3) na úrovni regionů a krajů, ale podporovány jsou i samotné organizace a podniky působící a podílející se na cestovním ruchu. Podpora CR na regionální a národní úrovni může probíhat formou koncepcí a strategií rozvoje nebo čerpáním podpůrných programů z EU (Linderová 2013).

Tabulka 3: Finanční a nefinanční nástroje podpory cestovního ruchu

Finanční nástroje		Nefinanční nástroje
přímé	nepřímé	
investiční dotace neinvestiční dotace exportní prémie příspěvky	daňová politika úvěrová soustava státní záruky cenová politika speciální formy	poskytování informací poradenství konzultace vzdělávací programy

Zdroj: Gúčík 2006 cit. v Linderová 2013, s. 144

Mezi nefinanční nástroje podpory CR můžeme zařadit legislativní, administrativní, informační a komunikační nástroje. V Česku se sem z legislativního hlediska řadí: Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007 – 2013 (nyní aktuální na období 2014 – 2020), Národní program podpory cestovního ruchu (2010 – 2016) a Národní program podpory cestovního ruchu v regionech (2016 – 2020). Národní programy podpory jsou jedním z nástrojů naplnění Koncepce státní politiky cestovního ruchu (Linderová 2013).

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007 – 2013 je strategický dokument, který vycházel z rozvojových možností CR v Česku a snažil se vhodnými a účinnými nástroji podpořit jeho další rozvoj. Koncepce je vždy zpracovávána tak, aby byla v souladu s programovým obdobím EU. Hlavní strategické cíle Koncepce byly rozděleny do 4 priorit. Priorita 1: Konkurenceschopnost národních a regionálních produktů cestovního ruchu. Priorita 2: Rozšiřování a zkvalitnění infrastruktury a služeb cestovního ruchu. Priorita 3: Marketing cestovního ruchu a rozvoj lidských zdrojů. Priorita 4: Vytváření organizační struktury cestovního ruchu (MMR 2018b).

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014 – 2020 je v současné době platná Koncepce, jejímž cílem je zvyšovat konkurenceschopnost odvětví CR na národní i regionální úrovni, udržet ekonomickou výkonnost CR a zajistit pozitivní dopady CR na socio-kulturní a environmentální rozvoj Česka. Výsledkem aplikace nové Koncepce v praxi by mělo být vytvoření chybějícího systému řízení CR, jasné a srozumitelné definování postavení MMR, CzechTourismu, krajů a dalších subjektů. Koncepce se snaží o podporu a stabilizaci regionální spolupráce mezi veřejným, soukromým a neziskovým sektorem na principech destinačního managementu. I v současné koncepci jsou hlavní strategické cíle rozděleny do 4 priorit. Priorita 1: Zkvalitnění nabídky cestovního ruchu. Priorita 2: Management cestovního ruchu. Priorita 3: Destinační marketing. Priorita 4: Politika cestovního ruchu a ekonomický rozvoj (MMR 2018c).

Národní program podpory cestovního ruchu (2010 – 2016) byl vytvořen za účelem přispění k efektivní podpoře sociálního cestovního ruchu, který by byl dostupný všem. Za účelem dosažení stanového cíle byly vypisovány dotace ze státního rozpočtu pro podnikatelské subjekty určené na aktivity spojené s rozvojem sociálního cestovního ruchu (MMR 2018d).

Národní program podpory cestovního ruchu v regionech (2016 – 2020) je dotační program spolufinancovaný ze státního rozpočtu z prostředků určených na dva programy: Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu a Marketingové aktivity v cestovním ruchu. Národní program podpory je zacílen na zvýšení potenciálu a konkurenceschopnosti regionů, rozvoj základní a doprovodné infrastruktury CR, zlepšení kvality služeb a na podporu socioekonomických přínosů CR (MMR 2018e).

Možnosti financování projektů a získávání finančních prostředků z fondů EU jsou podrobněji rozebrány v kapitole 3 Regionální politika a regionální rozvoj v Česku. Podpora rozvoje cestovního ruchu z fondů EU byla v programovém období 2007 – 2013 realizována skrze operační programy (Ryglová, Burian, Vajčnerová 2011): Integrovaný operační program (IOP), Regionální operační programy (ROP), Program rozvoje venkova (PRV) a Evropský sociální fond, viz tabulka 4. Některá témata CR mohla okrajově spadat i do dalších OP, například tematický OP Životní prostředí nebo Evropská územní spolupráce (EUS). Operační programy svým zaměřením navazovaly

na tři cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti: cíl Konvergence, cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a cíl Evropská územní spolupráce.

Tabulka 4: Operační programy podpory rozvoje CR v programovém období 2007 – 2013

Operační program	Vybrané oblasti podpory v cestovním ruchu
IOP	Podpora kulturního dědictví Podpora cestovního ruchu
ROP	Rozvoj cestovního ruchu (výstavba a rekonstrukce turistických cest včetně doprovodné infrastruktury a značení; rekonstrukce, modernizace a rozvoj ubytovacích kapacit; rekonstrukce kulturních a technických památek; marketingové kampaně s nadregionálním dopadem; ICT v oblasti řízení a propagace CR aj.)
EUS	OP Přeshraniční spolupráce (pouze pro NUTS III sousedící s regiony v jiném členském státě, viz podkapitola 3.2) OP Mezuregionální spolupráce OP Nadnárodní spolupráce (zajištění dostupnosti znalostí a nástrojů pro vytváření partnerství; Česko sdílelo spolupráci s Rakouskem, Polskem, částí Německa, Maďarskem, Slovinskem, Slovenskem, částí Itálie a s Ukrajinou)

Zdroj: DotaceEU (2018b), vlastní zpracování

Vzhledem k tomu, že do cíle 1 Konvergence proudilo největší množství finančních prostředků z fondů EU, můžeme si uvést příklady, jaké aktivity v oblasti cestovního ruchu bylo možné v rámci tohoto cíle podpořit. Jako modelová ukázka byl vybrán ROP NUTS II Jihozápad, a to především z důvodu, jelikož území mnou sledované MAS, MAS Šumavsko, se rozprostírá právě v tomto regionu soudržnosti. Regionální operační program NUTS II Jihozápad byl financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Celková možná finanční částka, kterou mohl ROP Jihozápad rozdělit, byla v programovém období 2007 – 2013 stanovena na 633,653 mil. €. Regionální operační program NUTS II Jihozápad si v programovém období 2007 – 2013 kladl za globální cíl zvýšit konkurenceschopnost a atraktivitu regionu v zájmu zvyšování kvality života zdejších obyvatel. Program ROP Jihozápad obsahoval 4 prioritní osy, které rozdělovaly jednotlivé operační programy do logických celků a ty byly dále konkretizovány šestnácti oblastmi podpory, které vymezily, jaké typy projektů mohly být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. **Prioritní osa 3:** Rozvoj cestovního ruchu se zaměřila na projekty, které vedly k lepšímu využití potenciálu

území a posilovaly ekonomický význam udržitelného cestovního ruchu. Podporovány byly například výstavby a rekonstrukce turistických cest, oprava a rekonstrukce památek, modernizace ubytovacích kapacit, příprava a realizace cílených marketingových kampaní apod. (ROP Jihozápad 2018). Právě z této prioritní osy v rámci programu ROP NUTS II Jihozápad byly financovány tři projekty MAS Šumavsko, hodnocené v kapitole 7.

V tabulce 5 jsou shrnuty celkové finanční alokace ROP NUTS II Jihozápad dle prioritních os v programovém období 2007 – 2013. Zcela největší podíl na celkových zdrojích měla prioritní osa 1 Dostupnost center, do které bylo alokováno 45 % všech finančních prostředků. Kromě finanční podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) je v tabulce uvedena finanční podpora z národních zdrojů. Mezi národní zdroje patří například dotační programy jednotlivých ministerstev, státních fondů, nadací, nadačních fondů apod.

Tabulka 5: Finanční alokace ROP NUTS II Jihozápad dle prioritních os (v €)

Prioritní osa	Příspěvek z ERDF	Národní zdroje	Celkové zdroje	Podíl na celkových zdrojích (%)
Dostupnost center	286 057 320	50 480 704	336 538 024	45
Stabilizace a rozvoj měst a obcí	205 076 012	36 189 885	241 265 897	32
Rozvoj cestovního ruchu	123 930 251	21 870 045	145 800 295	20
Technická pomoc	18 589 538	3 280 507	21 870 046	3
Celkem ROP NUTS II Jihozápad	633 653 121	111 821 141	745 474 262	100

Zdroj: Závěrečná zpráva o provádění ROP NUTS II Jihozápad 2007 – 2013 (2017)

Prioritní osa 3 Rozvoj cestovního ruchu byla rozdělena celkem do 3 oblastí podpory, v každé oblasti podpory pak byly zvláště definovány a konkretizovány jednotlivé podporované aktivity (Chvojková, Květoň 2007):

- Oblast podpory: 3.1 Rozvoj infrastruktury cestovního ruchu, podporované aktivity: 1) výstavba a rekonstrukce turistických cest (pěší

stezky, cyklostezky, hipostezky, vodní cesty, přístavy a přístaviště) včetně doprovodné infrastruktury a značení, 2) výstavba a rekonstrukce základní i doplňkové turistické infrastruktury včetně sportovně-rekreační a kulturní vybavenosti, 3) rekonstrukce, modernizace a rozvoj ubytovacích kapacit s cílem doplnit zejména ubytovací zařízení, 4) modernizace, rozvoj a rekonstrukce lázeňské infrastruktury a navazujících zařízení

- Oblast podpory: 3.2 Revitalizace památek a využití kulturního dědictví v rozvoji cestovního ruchu, podporované aktivity: 1) oprava a rekonstrukce památek včetně aktivit pro nové využití v oblasti cestovního ruchu a kultury, 2) revitalizace památkově chráněných území
- Oblast podpory: 3.3 Rozvoj služeb cestovního ruchu, marketingu a produktů cestovního ruchu, podporované aktivity: 1) služby na podporu rozvoje cestovního ruchu a kultury, 2) příprava a realizace cílených marketingových kampaní s nadregionálním dopadem, 3) zavádění ICT v oblasti řízení a propagace cestovního ruchu

Příjemci podpory v rámci prioritní osy 3 mohly být: kraje, obce (jimi zřízené a založené organizace), sdružení obcí, občanská sdružení, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, sdružení právnických osob a podnikající fyzické osoby nebo právnické (Chvojková, Květoň 2007).

Podpora cestovního ruchu z fondů EU v programovém období 2014 – 2020 probíhá z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), který spadá pod správu MMR ČR. IROP je nově vzniklý program, který nahradil regionální operační programy z předchozího programového období. Finanční alokace z fondů EU na období 2014 – 2020 pro IROP byla stanovena na 4,6 mld. €. V otázkách ČR je IROP tematicky zaměřen na zpřístupnění kulturních památek, muzeí, knihoven a uchování kulturního dědictví. K úspěšnému naplnění cílů v rámci IROP bylo stanoveno 5 prioritních os zahrnující podporované oblasti. Prioritní osa 1: Konkurenceschopné, dostupné a bezpečné regiony. Prioritní osa 2: Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů. Prioritní osa 3: Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí. Prioritní osa 4: Komunitně vedený místní rozvoj. Prioritní osa 5: Technická pomoc (DotaceEU 2018d a Linderová 2013).

5 METODIKA

5.1 Postup práce

Prvním krokem práce bylo nastudování teoretických konceptů (kapitola 2) následováno hlubším seznámením se s problematikou regionální politiky a regionálního rozvoje (kapitola 3) a cestovního ruchu (kapitola 4) v souvislosti s projekty financovanými z fondů EU. Dále přišla na řadu praktická část práce. Ta se skládá ze dvou hlavních částí. První částí je obecné seznámení se s problematikou místních akčních skupin a následné zaměření se na MAS Šumavsko, na její strukturu, strategické dokumenty, souhrn veškerých realizovaných projektů v programovém období 2007 – 2013 a prostudování současné rozvojové strategie na období 2014 – 2020. Druhá část nejprve analyzuje 4 konkrétní vybrané projekty MAS Šumavsko realizované v cestovním ruchu v období 2007 – 2013. Jedná se o projekty „Cesty Evropy – marketing CR“, „Hipostezky (fáze A)“, „Hipostezky (fáze B)“ a „Vzdělávání ve venkovské turistice a CR“ (viz kapitola 7). Tyto 4 projekty byly vybrány z ostatních realizovaných projektů MAS Šumavsko v programovém období 2007 – 2013 záměrně, neboť všechny byly sice realizovány v rámci CR, ale každý z projektů se orientoval na jinou formu CR. Projekt „Cesty Evropy – marketing CR“ byl zaměřen hlavně na pěší a cykloturistiku, „Hipostezky“ na hipoturistiku a projekt „Vzdělávání“ byl sice taktéž realizován v rámci CR, ale jak napovídá již jeho název, svým záměrem byl úplně jiný než projekty předešlé. Po prostudování projektové dokumentace byla stanovena kritéria, na základě kterých byly projekty hodnoceny. Byla hodnocena jejich úspěšnost či neúspěšnost, dopad projektu apod. Po stanovení kritérií pro hodnocení následovalo vytvoření osnovy pro řízené rozhovory s žadatelem a příjemcem dotací a osnovy pro řízené rozhovory s občany. Po úspěšném získání rozhovorů ode všech respondentů přišlo na řadu celkové zhodnocení jednotlivých projektů, které je náplní podkapitol 7.1.1, 7.3.1 a 7.4.1, dle již zmíněných kritérií a výsledků vzešlých z řízených rozhovorů. Projekt hipostezek byl zhodnocen jako jeden celek (fáze A + fáze B), neboť *„k jeho rozdělení na dvě části došlo pouze z důvodu získání dotace jak na samotné hipostezky realizované v terénu, tak na nutnou marketingovou kampaň a propagaci“* (cit. zaměstnanec MAS Šumavsko).

5.2 Kritéria pro hodnocení dopadů projektů

Stanovení si kritérií pro hodnocení dopadů projektů předcházelo nastudování co největšího množství literatury tematicky zaměřené na evaluaci projektů (např. evaluace

projektů poskytnuté z interních zdrojů MAS Šumavsko), ale například i na evaluaci strategických plánů (Ex post hodnocení SPL MAS Šumavsko 2015) a další evaluační studie. Při samotném stanovení si kritérií mne tak inspirovalo nemalé množství evaluačních studií dostupných na webových stránkách vybraných ROP (např. Závěrečná zpráva o provádění ROP NUTS II Jihozápad 2007 – 2013) nebo právě zmíněné Ex post hodnocení SPL MAS Šumavsko (2015).

Bylo stanoveno a bodově ohodnoceno celkem 13 kritérií očekávaných dopadů (viz příloha č. 4). Kritéria například hodnotila, zda projekt naplnil všechny předem stanovené cíle, jestli je po fyzické realizaci i nadále udržitelný, vliv projektu na další rozvoj regionu, důležitá byla i otázka, jestli projekt vytvořil nová pracovní místa, vyšší váha byla přiřazena například kritériím, zda projekt rozšířil nabídku trávení volného času i mimo hlavní (letní) sezónu či jestli projektem bylo podpořeno navázání nových partnerství, která přinesla další novou spolupráci. Dvě kritéria přímo vycházela z teoretických konceptů. Jednalo se o kritérium 10 zaměřené na postavení MAS do pozice lídra zajišťujícího prosperitu regionu, které vychází z konceptu sítí (podkapitola 2.1) a dále o kritérium 12, v rámci kterého byla zjišťována oboustranně výhodná interakce (pro turisty/návštěvníky a rezidenty) projektů, která vychází z teorie sociální směny (podkapitola 2.5). Kritéria byla stanovena jednotně pro všechny projekty, vyjma tří kritérií, 3, 8 a 11, která byla v hodnocení vyřazena u projektu „Vzdělávání“. K vyřazení těchto tří kritérií došlo z toho důvodu, jelikož projekt vzdělávání se svými cíli a celkově svým zaměřením neorientuje směrem, který kritéria hodnotila a nelze na ně tak odpovědět. Vyřazením tří kritérií se posunula celková bodová hranice hodnocení projektu. Projekt tak může i za nižší počet bodů získat stejné hodnocení jako ostatní dva projekty. Každé kritérium dopadu bylo bodově ohodnoceno od 0 do maxima 3 bodů. Některým dopadům byla přiřazena vyšší váha než jiným, neboť jsou pro region důležitější a významnější, a proto bylo možné u těchto kritérií získat i vyšší bodové hodnocení než u kritérií s nižší váhou. Tato významnější kritéria jsou často využívána pro hodnocení dopadů právě ve výše zmíněných evaluačních studiích. Celkově bylo možné za všech 13 kritérií získat 32 bodů. Úspěšnost či naopak neúspěšnost projektu a jeho konkrétních dopadů byla hodnocena podle stanovené bodové hranice: 0 – 11 bodů (velmi neúspěšný), 12 – 19 (neúspěšný), 20 – 24 (úspěšný) a nakonec 25 – 32 (velmi úspěšný).

5.3 Šetření s respondenty

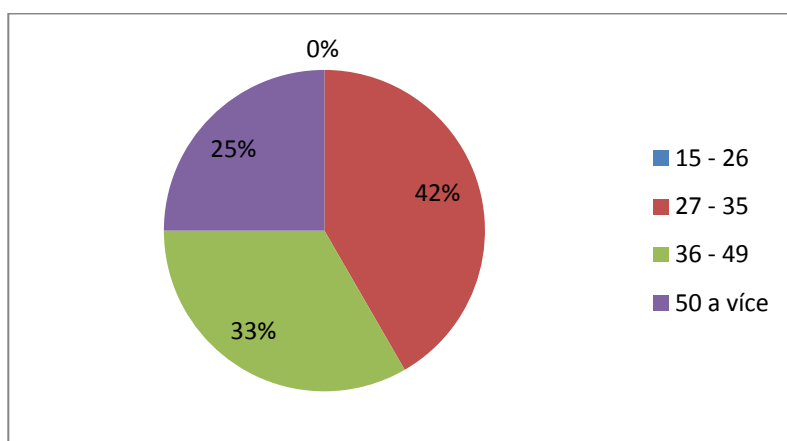
Za účelem ověření dopadů projektů byly uskutečněny řízené rozhovory. Šetření probíhalo s předem vytipovanými respondenty. Nejprve došlo k oslovení samotných zaměstnanců a členů MAS Šumavsko, jakožto žadatele a příjemce dotací, se kterými byly pořízeny řízené rozhovory. Zaměstnanci i členové MAS mi dali pár tipů na možné respondenty z řad veřejnosti, se kterými by bylo možné rozhovory pořídit, neboť sami nejlépe vědí o lidech, kteří se o projekty zajímali, byli v nich nějakým způsobem zapojeni nebo oni sami či jejich klienti patřili mezi cílové skupiny projektu. Dále tedy následovalo šetření s předem vytipovanými respondenty z řad veřejnosti, a to taktéž formou řízených rozhovorů. Respondenti z řad veřejnosti byli dopředu vytipováni takoví, u kterých bylo jisté, že o řešených projektech mají alespoň částečné informace, jsou nějakým způsobem zainteresováni do problematiky cestovního ruchu nebo se jedná o lidi, kteří pociťují dopady realizovaných projektů nejvíce. Osnovy obou řízených rozhovorů jsou v příloze č. 5.

Po dokončení veškerých řízených rozhovorů bylo nutné informace dále zpracovat a vyhodnotit. Všechny rozhovory byly nahrávány na diktafon, aby bylo později možné se k nim dle potřeby kdykoliv vrátit. Otázky kladené během šetření byly sestaveny tak, aby podle odpovědí na ně bylo možné zhodnotit každý z projektů dle mnou stanovených kritérií. Získané rozhovory od respondentů ze strany žadatele byly analyzovány především z hlediska zhodnocení naplnění cílů projektů, jejich následné udržitelnosti, celkové spokojenosti turistů s projektem za předpokladu zpětné vazby projektu, přínosu projektu pro další rozvoj regionu, vytvoření nových pracovních míst, rozšíření nabídky trávení volného času, navázání nových partnerství, postavení MAS do pozice lídra, smyslu projektu z pohledu trendů CR té doby, větší a lepší propagace regionu jako turistické destinace. Všechny rozhovory byly zpracovány tak, že došlo k identifikování a zaměření se na klíčová slova a odpovědi na ně získané, které posloužily k jednoznačné odpovědi na příslušné kritérium. Tímto stylem byly zpracovány všechny odpovědi. Dle počtu převažujících odpovědí byl každý projekt podle příslušného kritéria bodově ohodnocen. U zpracování řízených rozhovorů ze strany veřejnosti byl postup stejný, pouze s tím rozdílem, že rozhovory od respondentů z řad veřejnosti nebyly použity pro zhodnocení kritérií, pro něž jsou nutné detailnější znalosti projektů (např. naplnění cílů projektů, udržitelnost projektu apod.), neboť těmito informacemi disponuje pouze žadatel popřípadě partner projektu. Někteří

z respondentů velice dobře popsali daný problém či jejich odpověď na kladenou otázku byla velice trefná. Takovéto odpovědi jsou zaznamenány v hodnocení jednotlivých projektů ve formě přímých citací.

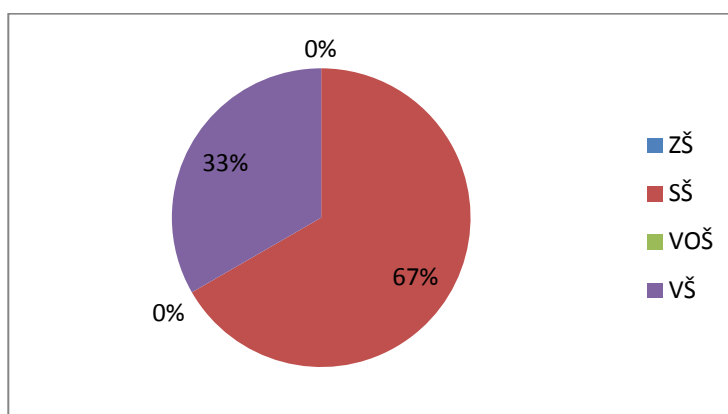
Řízené rozhovory s žadatelem a zároveň příjemcem dotací, v tomto případě tedy se zaměstnanci a členy MAS, byly prováděny v březnu a dubnu 2018. Abych pro své šetření získala co nejvíce informací, podnětů a co nejširší úhel pohledu, byly provedeny řízené rozhovory s 12 respondenty. Konkrétně se 4 zaměstnanci kanceláře MAS, s 2 členy rady spolku, s 5 členy valné hromady a s místopředsedkyní spolku (ze své funkce na vlastní žádost odstoupila k 26. 4. 2018). Osnova rozhovoru sice obsahovala pouze 6 otázek, ale na rozdíl od rozhovoru s občany byly tyto rozhovory delší jak časově, každý trval cca 30 – 45 minut, tak odpovědi na mnou kladené otázky byly daleko obsáhlejší. Především díky důkladným znalostem zaměstnanců kanceláře MAS a bohatým zkušenostem z několika organizací samotné paní místopředsedkyně spolku, i během rozhovoru vyvstávalo mnoho nových otázek, které jsme spolu diskutovali. Rozhovory s žadatelem byly v mnoha ohledech pro hodnocení projektů velikým přínosem.

Graf 1: Věková struktura respondentů (žadatel)

Zdroj: vlastní šetření (2018)

Graf 2: Vzdělanostní struktura respondentů (žadatel)

Zdroj: vlastní šetření (2018)

Ze statistického hlediska byly rozhovory pořizeny s 9 ženami a 3 muži. Věková struktura a vzdělanostní struktura respondentů z řad žadatele je zobrazena v grafu 1 a grafu 2. Věkově byla nejpočetněji zastoupena skupina 27 – 35 let, ve které bylo 5 respondentů. Ve skupině 36 – 49 let se nachází 4 respondenti a více než 50 let bylo pouze 3 respondentům. Vzdělanostně u respondentů z řad žadatele byly zastoupeny pouze dvě skupiny. Středoškolské vzdělání mělo 8 respondentů, vysokoškolské poté 4 respondenti.

Řízené rozhovory s vytipovanými respondenty z řad veřejnosti byly pořizovány v průběhu měsíců března a dubna 2018. Za toto období bylo provedeno celkem 32 rozhovorů s předem vybranými respondenty. Nebylo snadné získat větší množství respondentů, nikoliv však kvůli jejich možné neochotě, ale z důvodu, jelikož se jedná o šetření velice specifického tématu, k němuž jsou zapotřebí specifické znalosti a širší povědomí respondentů právě o mnou hodnocených projektech. I přes pečlivý výběr respondentů, kteří mají v dané problematice určité znalosti, tyto rozhovory ani přesto neměly zdaleka takový přínos pro samotné hodnocení dopadů, jako rozhovory pořizené s žadatelem. Respondenti určité znalosti skutečně měli, leckdy ale byly spíše povrchového charakteru nebo byly ovlivněny tím, že veřejnost nemá v této problematice takový přehled, jaký je nutný pro zhodnocení projektů z komplexního hlediska. Řízené rozhovory byly jako forma šetření zvoleny raději než dotazníkové šetření. Volba mi přišla vhodnější například z toho důvodu, že jsem mohla být v přímém kontaktu s respondenty a předem připravená osnova rozhovoru mohla být v případě velkého povědomí dotazovaných o projektech nadále rozšířena, blíže specifikována a rozhovor tak mohl přinést ještě bližší a hodnotnější informace.

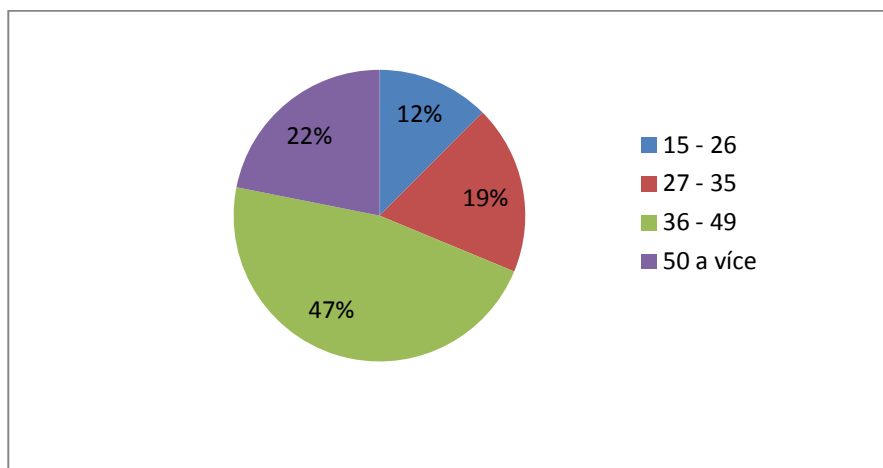
Rozhovor měl celkem 13 otázek a trval přibližně 20 – 30 minut. Doba trvání rozhovoru se odvíjela především od zainteresovanosti, informovanosti a bližších znalostí respondenta o projektech. Hlavním cílem šetření bylo zjistit názor obyvatel žijících v regionu MAS Šumavsko na mnou hodnocené projekty. Zajímalo mne, jak občané projekty vnímají, co si myslí o jejich hlavní myšlence a hlavních cílech, zda je považují za užitečné nebo naopak zcela zbytečné a beze smyslu. Respondenti se pokoušeli projekty hodnotit i z hlediska jejich přínosů pro region a obyvatele v něm žijící. Jako posledního tématu jsem se v rámci rozhovoru dotkla i tematiky CR, kdy jsem se zajímala o soulad projektů s trendy CR, o možné zatraktivnění regionu a lepší propagaci regionu jako turistické destinace.

Jak již bylo uvedeno, rozhovory byly pořízeny s 32 obyvateli žijícími na území MAS Šumavsko. Při výběru respondentů došlo k využití teorie sociálního kapitálu v praxi (blíže podkapitola 2.3) a respondenti byli vybráni ne jenom podle jejich znalostí projektů a zainteresovanosti do cestovního ruchu, ale roli hrála i pozice respondenta jakožto určitého lídra. Jednalo se například o starosty, místostarosty či zastupitele obcí. Dále byli vybrány takové osoby, které dopady projektů pocítují nejvíce. Z tohoto důvodu byli osloveni podnikatelé v cestovním ruchu, nejčastěji se jednalo o majitele či provozovatele ubytovacího zařízení či osoby poskytující jiné služby spjaté s cestovním ruchem. Dále došlo k zaměření se na zaměstnance informačních center v regionu MAS, neboť právě oni přicházejí denně do styku s turisty a mají tak mnoho informací a zpětných vazeb. Další respondenti byli zaměstnanci kanceláře destinačního managementu, která byla založena právě díky zrealizovanému projektu a na popud MAS Šumavsko. Rozhovor mi poskytl i zaměstnanec JCCR v Českých Budějovicích. Jako několik posledních respondentů byli osloveni ti lidé, o kterých jsem věděla, že se buď přímo aktivně zapojili do jednoho z řešených projektů, nebo se jednalo o osoby, které pomáhají s údržbou a dalším fungováním alespoň jednoho z hodnocených projektů.

Z hlediska pohlaví mírně převažují ženy, kdy z celkového počtu 32 dotazovaných, muži tvořili 44 % (14 mužů) a ženy 56 % (18 žen). Věková a vzdělanostní struktura respondentů z řad veřejnosti je zobrazena v grafu 3 a grafu 4. Ve věkové skupině 15 – 26 let byli 4 respondenti, do kategorie 27 – 35 let se zařadilo 6 respondentů, největší je skupina 36 – 49 let s 15 respondenty, nakonec pak 50 a více let bylo 7 respondentům. Ve vzdělanostní struktuře dominovalo středoškolské vzdělání

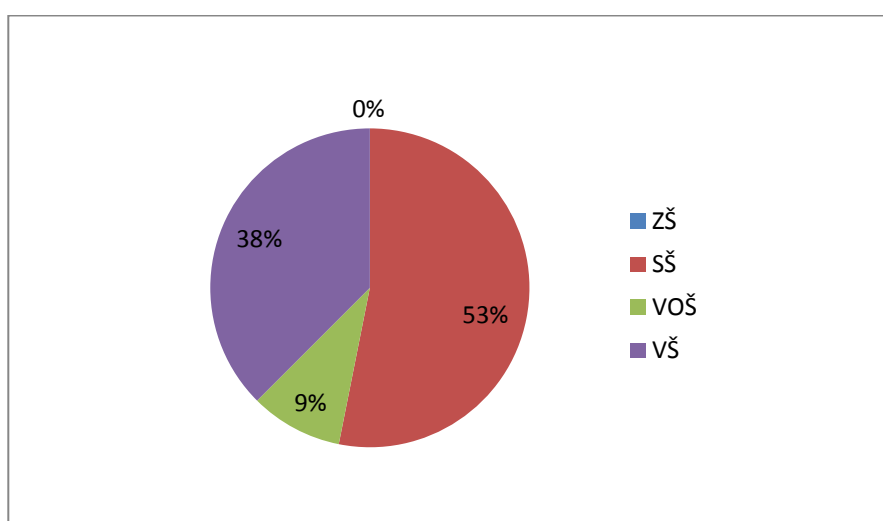
s 17 respondenty, následovalo vysokoškolské vzdělání (12 respondentů). Pouze 3 respondenti byli z kategorie vyššího odborného vzdělání.

Graf 3: Věková struktura respondentů (veřejnost)

Zdroj: vlastní šetření (2018)

Graf 4: Vzdělanostní struktura respondentů (veřejnost)

Zdroj: vlastní šetření (2018)

6 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA

Místní akční skupina (dále MAS) je nezávislé společenství, ve kterém jsou sdruženi občané, neziskové organizace, soukromá podnikatelská sféra, obce, svazky obcí a další instituce, které jsou nositeli veřejné moci (tvorba sítí viz podkapitola 2.1). MAS jsou tedy tvořeny veřejným, soukromým a neziskovým sektorem současně (MZe 2009d cit. v Kalina 2015). Všichni tito členové spolu navzájem spolupracují v otázkách rozvoje venkova, v podpoře zemědělství a při získávání finanční podpory z fondů EU a z národních programů Česka. MAS jako formu spolupráce venkovských obcí při rozvoji regionů uvádí i Perlín (2009). „Úkolem MAS je zformulovat potřeby místní komunity a její rozvojový potenciál a zapracovat je do strategických dokumentů svého území“ (Malá 2013, s. 37). Na fungování místních akčních skupin se ve velké míře podílí a uplatňuje v praxi právě koncept lidského kapitálu, neboť velice záleží na schopnostech jednotlivých lidí, na jejich aktivitě, znalostech a dovednostech (viz podkapitola 2.4). Politika místních akčních skupin je realizována metodou LEADER, která stojí na principech zdola-nahoru. To znamená, že politika není svrchu ordinována, naopak s veškerými podněty, myšlenkami a projekty přicházejí sami místní občané nebo zdejší venkovské subjekty. Nejdůležitějším a hlavním cílem MAS je zlepšovat kvalitu života na venkově. Primárním nástrojem k dosažení tohoto cíle je aktivní získávání a přerozdělování dotačních prostředků (NS MAS ČR 2017b). Realizování politiky MAS právě metodou LEADER odráží praktické vyústění principu bottom up (viz podkapitola 2.2). Zmíněné zapojení místních občanů při rozvoji regionu odráží správnou aplikaci hlavní myšlenky přístupu bottom up v praxi.

Zakládání nových MAS má samozřejmě svá přesná pravidla a jsou stanoveny základní parametry, které musí území splňovat, aby zde mohla vzniknout nová MAS. V území, kde vzniká nová MAS, se musí nacházet minimálně 10 000 a maximálně 100 000 obyvatel, nesmí zde být zahrnuto město s více než 25 000 obyvateli. Území musí být geograficky homogenní a celistvé, výjimku tvoří vojenské újezdy, města nad 25 000 obyvatel a další území nezapojené do MAS, která již byla schválena jako výjimečná. Základním pravidlem je, že každá obec může být součástí územní působnosti pouze jedné jediné MAS. K 15. 1. 2018 bylo na celém území Česka evidováno celkem 179 MAS (viz příloha č. 1), z toho 167 členů Národní sítě Místních akčních skupin České republiky. Ne všechny MAS jsou však aktivně zapojeny do

přerozdělování financí z Programu rozvoje venkova, který určuje politiku rozvoje venkova vždy na příslušné dotační období a je vydáván Ministerstvem zemědělství. K 17. 3. 2017 bylo oficiálně 111 MAS, jimž bylo povoleno čerpání a rozdělování financí z Programu rozvoje venkova (NS MAS ČR 2017b).

Tématika místních akčních skupin je v současné době poměrně populární a zabývá se jí mnoho kvalifikačních prací. Pro stručný přehled jsou uvedeny pouze ty nejdůležitější, které mi byly v jistém ohledu pro mou práci inspirací. Kvalifikační práce Postavení místních akčních skupin na českém venkově od Bartošové (2011) se zabývala vnímáním vybraných MAS vlastními členy a postavením MAS ve venkovských oblastech na základě jejich činností. Nechybí zde základní pojmy jako LEADER, venkov a samozřejmě samotná problematika MAS. Diplomová práce Síť aktérů regionálního rozvoje v místní akční skupině Pošumaví od Petříkové (2012) se orientuje hlavně, jak je patrné již z názvu, na problematiku existence sítí v rámci konkrétní MAS, na aktivitu, propustnost, intenzitu a způsob zapojení aktérů regionálního rozvoje v těchto sítích. Vyhodnocení práce místních akčních skupin od Malé (2013) se zabývá obecně vyhodnocením fungování MAS v České republice. Na konkrétní strategický plán LEADER a na jeho úspěšné naplnění cílů, které byly stanoveny, se ve své práci zaměřil Kalina (2015). Diplomová práce Svobody (2016), Hodnocení účinnosti strategického plánu LEADER 2007 – 2013 Místní akční skupiny Krajina srdce, si kladla za cíl zjistit účinnost Strategického plánu LEADER ve vybrané MAS. Diplomová práce Rozvojový potenciál nejmenších obcí od Taičmanové (2015) není sice orientována na rozvoj venkovských oblastí díky místním akčním skupinám, ale i tak se jedná o zajímavou a inspirující kvalifikační práci, která se rozvojem zabývá zase z jiného úhlu pohledu. Poslední diplomová práce, Vliv sektorového složení vybraných místních akčních skupin na jejich fungování, je práce Láskové (2016). Hlavním cílem této práce bylo zhodnotit vliv sektorového složení na celkové fungování vybraných MAS. Každá z těchto prací pro mne byla do jisté míry inspirativní hlavně v teoretickém pojetí a uchopení problematiky místních akčních skupin a metody LEADER v rozvoji venkovských regionů.

6.1 MAS Šumavsko

Území, na kterém působí MAS Šumavsko, se nachází v Jihočeském kraji. Obce, které jsou součástí MAS, se nacházejí v oblasti Prachaticka, Vimperska, Vlachovobřežska, Čkyňska a Vacovska. Celkový počet obcí v regionu působnosti MAS je 54 (viz příloha

č. 2), z tohoto počtu jsou 3 městyse a 5 měst. Do regionu působnosti MAS spadají obce ze dvou okresů, a to z okresu Prachatice a Strakonice. Celková rozloha území MAS Šumavsko je 1 113,68 km², počet obyvatel činil k 1. 1. 2015 celkem 43 759 osob. MAS na tomto území působí již od svého založení 21. 4. 2004, v té době ještě pod názvem CHANCE IN NATURE – LOCAL ACTION GROUP o. s. (MAS Šumavsko 2017b). Ke změně názvu na stávající název MAS Šumavsko a též k změně právní formy z občanského sdružení na zapsaný spolek došlo 30. 12. 2014.

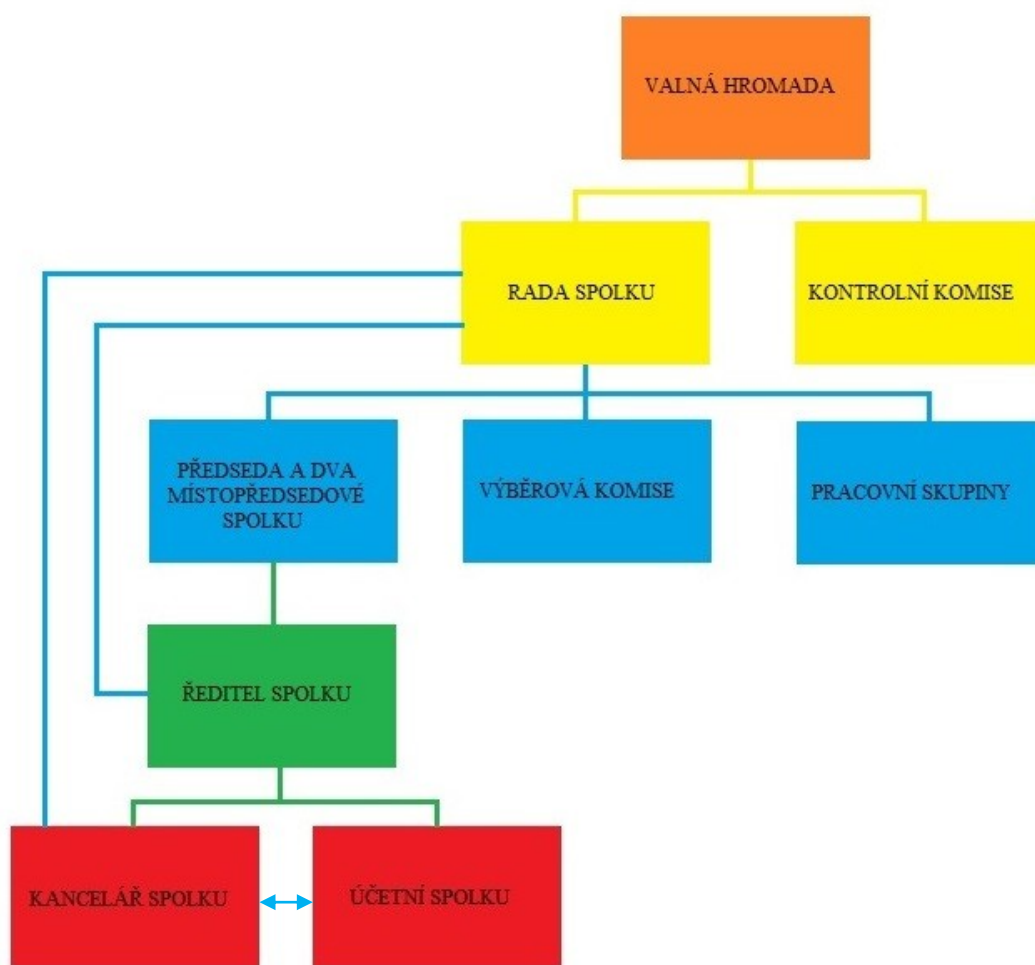
6.1.1 Organizační struktura

Místní akční skupina, stejně jako jiné organizace a spolky, je vnitřně hierarchicky rozčleněna na orgány. Organizační struktura MAS Šumavsko sestává z valné hromady, rady spolku, výběrové komise, kontrolní komise, pracovní skupiny a samozřejmě z předsedy a dvou místopředsedů. Přesně definované úkoly jednotlivých orgánů viz Stanovy MAS Šumavsko (2015). Organizační strukturu MAS Šumavsko můžeme vidět na obrázku 3. V MAS Šumavsko je zastoupeno celkem pět sektorů: veřejný, aktivní občané, spolky, zemědělský a nezemědělský sektor. MAS byla k 26. 4. 2018 tvořena z celkem 34 členů.

Spolek MAS Šumavsko, dříve občanské sdružení, byl založen z několika důvodů. Primárním účelem je však rozvoj místního partnerství mezi soukromým a veřejným sektorem na území MAS, který by měl přispět ke komunitně vedenému místnímu rozvoji. S cílem dosažení primárního účelu dochází k mnoha aktivitám, mezi které patří například aktivní spolupráce se členy spolku (např. zapojení člena ZŠ a MŠ Šumavské Hoštice do projektu MAS „Šance pro venkovské školy II – zručnost, zodpovědnost, zkušenost“), spolupráce s partnerskými organizacemi (např. města Písek, Prachatice, Strakonice a Vimperk, pro které MAS připravuje projekty komunitních plánů, konkrétně strategie v oblasti sociálních služeb), schválení a praktická implementace Strategie komunitně vedeného místního rozvoje v regionu působnosti MAS, praktická realizace vlastních rozvojových projektů (např. projekty hodnocené v rámci této práce v kapitole 7), účast spolku na propagaci regionu a jeho prezentace na výstavách a veletrzích (např. každoroční účast MAS na výstavě Země živitelka), vzdělávání dospělých a zvyšování znalostí (např. projekt „Aktivně a udržitelně v kraji pod Šumavou“, který nabízel vzdělávání ve zdravém životním stylu, v médiích apod.) aj. (Stanovy MAS Šumavsko 2015). Za účelem co nejefektivnějšího rozvoje území „MAS Šumavsko intenzivně spolupracuje s mnoha obcemi (např. obec Malenice, kdy

MAS byla partnerem projektu obce „Rekonstrukce areálu fary Malenice (IKS centrum Malenice)“, podnikatelskými subjekty (desítky podaných žádostí projektů podnikatelských subjektů přes MAS, např. projekt „Pořízení nového vybavení autoservisu“ za téměř 750 000 Kč) a neziskovými organizacemi (např. DUPY DUB a projekt „Vyrosteme na venkově“) (MAS Šumavsko 2017b). Navazováním úzké spolupráce MAS ve svém regionu uplatňuje v praxi koncept sítí, v rámci něhož stojí v pozici lídra zajišťujícího inovace, hospodářský úspěch a prosperitu regionu (viz podkapitola 2.1). Zda tomu tak skutečně je a realizované projekty díky MAS v pozici lídra přinesly regionu více prosperity, bude též náplní terénního šetření s vybranými respondenty (podkapitoly 7.1.1, 7.3.1 a 7.4.1). Kromě uplatnění konceptu sítí je zde uplatněn i koncept sociálního kapitálu, kdy spolu lidé spolupracují za společným účelem v organizacích (více v podkapitole 2.3).

Obrázek 3: Schéma organizační struktury MAS Šumavsko

Zdroj: SCLLD MAS Šumavsko (2018, s. 253)

6.1.2 Strategický plán LEADER 2007 – 2013

Strategický plán LEADER (SPL) na programové období 2007 – 2013 byl pojmenován „Pro partnerství udržitelné a inovativní“. Konečná verze SPL byla schválena dne 13. 12. 2007 valnou hromadou MAS, tehdy ještě LAG Chance in Nature, s aktualizací v roce 2010. SPL byl zpracován tzv. komunitním způsobem se zapojením expertů (více o zapojení komunit do místního rozvoje viz Metoda LEADER 2015). Komunitní způsob zpracování strategického plánu byl velice důležitý z důvodu zapojení místních aktérů do celé strategie, která je poté předurčena k dosažení lepších výsledků při praktickém uplatnění se v daném území. Volba zpracování SPL právě komunitním způsobem názorně demonstruje využití lidského kapitálu v praxi, kdy MAS nedala prostor pro uplatnění se pouze expertům, ale nechala do určité míry vyniknout i schopnosti, názory a inovativní pohled místních lidí. Lidské zdroje na území MAS Šumavsko jsou shrnuty ve 3. kapitole SCLLD 2014 – 2020 (SCLLD MAS Šumavsko 2018). Kromě praktického uplatnění konceptu lidského kapitálu je v SPL prakticky uplatněn i přístup bottom up (definován v podkapitole 2.2). Existence SPL, tedy strategie místního rozvoje, je splnění prvního základního principu metody LEADER (podkapitola 2.2). V rámci SPL byly vypisovány výzvy o předkládání žádostí o dotace na realizaci projektů (tabulka 8). Projekty, které získaly podporu, a byly zrealizovány, tak přímo zhmotňují metodu LEADER v praxi.

Celkové téma SPL je „Udržitelný rozvoj území MAS při respektování ekologických principů aplikací inovací ve venkovské oblasti“. V rámci strategie byly stanoveny celkem 3 priority a 7 specifických cílů. **Priorita P1 – Inovace** jako hlavní motor trvale udržitelného rozvoje, v rámci které byly stanoveny 2 specifické cíle: **1.1** Podpořit zahájení inovací a ekologicky šetrných technologií do poskytovaných služeb na venkově a podpořit tak udržitelný rozvoj podnikání v regionu a **1.2** Zvýšit kvalitu infrastrukturního zázemí využitím inovací a ekologických přístupů. **Priorita P2 – Partnerství** k trvale udržitelné kvalitě života na venkově. Specifické cíle druhé priority jsou: **2.1** Zapojit partnerství do řešení problematiky občanské vybavenosti a nabídky volnočasových aktivit, **2.2** Zachovat odkaz předchozích generací a inovativně přispět k dalšímu rozvoji a **2.3** Zapojit zástupce MAS (členy, pracovníky) do kompetentních orgánů a institucí rozvoje venkova. **Priorita P3 – Marketing** jako nástroj k upevnění pozice principu LEADER do rozvoje venkovské oblasti. Poslední dva specifické cíle, které byly stanoveny v rámci priority 3: **3.1** Propagovat

a medializovat činnost a výsledky práce MAS uvnitř regionu, v rámci kraje, České republiky i Evropské unie a **3.2** Využití 5P k rozvoji venkovské oblasti (SPL MAS Šumavsko 2010). K úspěšnému dosažení a naplnění specifických cílů dochází pomocí uskutečňování a realizování jednotlivých projektů v rámci tzv. fichí.

Tabulka 6: Fiche, způsob naplnění cílů a priorit LAG Chance in Nature v programovém období 2007 – 2013

Fiche	Zaměření na cíl SPL	Způsob naplnění cílů	Způsob naplnění priorit
2 Rozvoj	1.1	navázání partnerství; nové inovativní služby na venkově; nové inovativní výrobky; zapojení inovativních strojů, zařízení, technologií, postupů, výpočetní techniky	podpoření projektů přímo zaměřených na inovace; nové služby ve venkovském prostoru; podpora pilotního řešení; využití obnovitelných zdrojů případně úspor energie
3 Okolí	1.2	aplikace recyklovaných materiálů; zlepšení kvality životního prostředí; využití nových, ekologicky šetrných technologií	využití recyklovaných materiálů; podpora inovativního řešení
4 Prostor	2.1	navázání partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem; aplikace ekologických principů v oblasti občanského vybavení a služeb; zapojení občanů do rozhodování a projektového cyklu	využití komunitního přístupu pro rozhodovací funkci v regionu; vytvoření nových aktivit se zaměřením na udržitelný rozvoj; vytvoření nových služeb zvyšující udržitelnou kvalitu života na venkově
5 Zázemí	2.1	další zvýšení využití ICT ve venkovském prostoru; zapojení občanů do rozhodování a projektového cyklu; nabídnutí kvalitních volnočasových aktivit	
6 Odkaz	2.2	zhodnocení a obnovení kulturního dědictví; zajistit rozvoj kulturního dědictví s využitím inovačních přístupů; aplikace ekologicky šetrných materiálů při obnově kulturního dědictví	inovativní využití odkazu předchozích generací; vytvoření prostoru pro rozvoj nového dědictví
7 Modernizace	1.2	zvýšení kvality infrastrukturního zázemí zemědělských podnikatelů	podporovat modernizaci zemědělských podniků

Zdroj: Strategický plán LEADER MAS Šumavsko (2010, s. 21)

Fiche jsou konkrétní opatření s okruhy projektů, které budou realizovány a jsou vždy do jedné z fichí zařazeny. Konkrétní stanovená fiche a způsoby naplnění výše popsanych cílů a priorit v programovém období 2007 – 2013 jsou shrnuty v tabulce 6.

Dalším velice důležitým dlouhodobým rozvojovým strategickým materiálem je Integrovaná strategie území. Vydání konečné verze Integrované strategie území předcházelo dlouhodobé a rozsáhlé anketní šetření v obcích po celém regionu působnosti MAS, kdy lidé vyjadřovali své námítky, připomínky, ale i nové podněty a hodnotili důležitost jednotlivých prioritních oblastí rozvoje v rámci Integrované strategie území. I zde byl tedy jednoznačně poskytnut prostor pro uplatnění konceptu lidského kapitálu v praxi. Konkrétní priority a opatření viz tabulka 7.

Ani jeden z projektů hodnocených v kapitole 7 nelze zařadit pod žádnou z fichí v tabulce 6, neboť ani jeden z projektů nebyl realizován v rámci LEADERu, nýbrž se jednalo o projekty realizované mimo iniciativu LEADER.

Velice důležitou složkou a součástí fungování MAS je její spolupráce s dalšími subjekty v rámci národní (meziregionální) a mezinárodní (přeshraniční) spolupráce. Zde je tedy v praxi uplatněn jednak koncept sítí (viz podkapitola 2.1), tak Fukuyamovo pojetí sociálního kapitálu (definováno v podkapitole 2.3). LAG Chance in Nature uzavřela partnerství s **MAS Podbrdsko, o. s.**, přičemž se tyto dvě MAS domluvily na spolupráci v otázkách předávání si zkušeností s fungováním MAS. Další dlouhodobá spolupráce probíhala s **MAS Rozkvět** (v té době Občanské sdružení Rozkvět zahrady jižních Čech), jejímž těžištěm se stalo taktéž předávání informací v otázkách rozvoje celého regionu obou partnerských MAS. Obě MAS se snaží ve svých regionech působnosti podílet na tvorbě a realizaci strategie rozvoje venkovského regionu, podílet se na místních partnerstvích a informace a zkušenosti v těchto otázkách si navzájem předávat. Spolupracují spolu na tématech týkajících se zlepšování kvality života ve venkovských regionech, posilování ekonomického prostředí a na správném využívání, zachování a ochraně přírodního a kulturního dědictví svých regionů. Ze vzájemné spolupráce MAS byl realizován projekt „Dědictví regionu: po stopách předků“. Další spolupráce obou MAS viz tabulka 11. S **MAS Vodňanská ryba** probíhala spolupráce týkající se mezinárodních projektů ELREN a Cammini d'Europa. Díky projektu ELREN došlo k navázání komunikace a spolupráce MAS s nadnárodní koordinační organizací G.E.I.E. a místními akčními skupinami v Itálii, což vedlo k myšlence

realizace jednoho z mnoha řešených a hodnocených projektů (viz podkapitola 7.1). Výše zmíněný mezinárodní projekt ELREN (European Leader Renewable Energy Network) se orientoval na obnovitelné zdroje energie.

Tabulka 7: Priority a opatření v rámci Integrované strategie rozvoje území MAS

Priorita	Opatření
1. Podpora a rozvoj partnerství	1.1 Podpora a rozvoj aktivního partnerství a spolupráce na místní, regionální, národní a mezinárodní úrovni
	1.2 Podpora rozvoje inovací a inovativních postupů na bázi partnerství
	1.3 Podpora činnosti vlastní MAS – servisní regionální organizace
	1.4 Podpora projektů spolupráce na místní, regionální, národní a mezinárodní úrovni
2. Podpora rozvoje malého a středního podnikání na zájmovém území místní akční skupiny	2.1 Podpora rozvoje stávajících podniků a podnikatelských aktivit, především MSP
	2.2 Rozvoj MSP ve venkovském regionu MAS
	2.3 Podpora rozvoje a diverzifikace hospodářských činností v regionu MAS
3. Rozvíjet lidský potenciál regionu MAS	3.1 Podpora rozvoje infrastruktury občanské vybavenosti
	3.2 Podpora rozvoje systémů celoživotního vzdělávání
	3.3 Rozvoj veřejně přístupného internetu v regionu MAS
	3.4 Podpora spolkového života, sportovních, kulturních a zájmových aktivit občanů regionu MAS
4. Zlepšení kvality životního prostředí	4.1 Zlepšování kvality ovzduší
	4.2 Zlepšování kvality vod
	4.3 Revitalizace kulturního a přírodního dědictví regionu MAS
	4.4 Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
	4.5 Podpora a rozvoj obnovitelných zdrojů energie

Zdroj: Strategický plán LEADER MAS Šumavsko (2010), vlastní zpracování

Mezi hlavní cíle patřila například spolupráce MAS v EU při výměně technického know-how, při výměně informací a aplikací. Dále se zúčastněné MAS zavázaly k šíření informací o obnovitelných zdrojích energie a o dostupných finančních příspěvcích. Hlavním cílem druhého projektu, Cammini d'Europa, na kterém MAS spolupracovala,

bylo znovuoobnovení pěších poutí do nejvýznamnějších poutních míst v Evropě (Řím, Santiago de Compostela). Po zahájení a realizaci projektu se v dotčených regionech ukázaly další možná rozvojová témata, která se stala podnětem pro pokračující i novou spolupráci mezi regiony a zapojenými aktéry. Tento rozvoj společných aktivit a pokračující intenzivní spolupráce mezi regiony a zapojenými subjekty, poukázal na potřebu vytvoření nadnárodní koordinační organizace, která by po svém založení převzala úlohu hlavního aktéra, který by zastřešoval společné aktivity a působil jako organizace členů sítí na nadnárodní úrovni. MAS byla dále aktivně zapojena do **Národní sítě MAS** a byla partnerem **Jihočeského kraje** v projektu „Posílení absorpční kapacity Jihočeského kraje“.

Evaluace Strategického plánu LEADER 2007 – 2013

Strategický plán je velice důležitým dokumentem, který přispívá k rozvoji daného regionu. Region je v něm nejprve obecně zhodnocen, jsou shrnuty potřeby regionu a následně dle těchto zjištěných faktorů se stanoví a zhodnotí, jak by bylo možné regionu pomoci. Každý strategický plán se hodnotí nejméně jedenkrát v průběhu své platnosti. SPL 2007 – 2013 byl ještě v době své platnosti hodnocen v závěru roku 2009. Hodnocení probíhalo formou dotazníkového šetření a řízenými rozhovory (SPL MAS Šumavsko 2010).

Celkové hodnocení SPL proběhlo v prosinci roku 2015 (Ex post hodnocení SPL MAS Šumavsko 2015). V programovém období 2007 – 2013 MAS vyhlásila celkem 9 výzev k předkládání žádostí o dotace na realizaci projektů v rámci SPL. V rámci každé výzvy byly vyhlášeny pouze některé z fichí, viz tabulka 8. Žadatel tak nejprve oslovil MAS a zjistil, zda jeho projekt spadá do okruhů projektů vyhlášených fichí, pokud ano, bylo možné v rámci výzvy žádost podat a po jejím kladném schválení začít se samotnou realizací projektu.

Do vyhlášených 9 výzev se přihlásilo celkem 189 žadatelů. Ze všech podaných přihlášek bylo podpořeno 128 projektů, kterým MAS pomohla s realizací projektů a s následnou administrativou nutnou pro úspěšné získání dotace. Všem žadatelům byly již dotace proplaceny, celková částka všech proplacených dotací činí 34 476 306 Kč. Výše rozpočtu všech zrealizovaných projektů se vyšplhal na částku 57 521 923 Kč. Projekty byly tematicky velice různorodé, od oprav kulturních a obecních budov, památek, dále budování dětských či multifunkčních hřišť, přes opravy chodníků,

pořízení strojů a jiných zařízení soukromých podnikatelů potřebných pro jejich činnost až po nákup vybavení do vesnických základních škol atd.

Tabulka 8: Výzvy a projekty v rámci SPL 2007 – 2013

Výzva	Výzva od - do	Vyhlášené fiche	Přijaté projekty	Podpořené projekty	Rozpočet projektů (Kč)	Podpořeno z dotace (Kč)
1	1. 8. 2008 – 29. 8. 2008	2,4,5	13	13	7 049 985	4 869 023
2	1. 12. 2008 – 7. 1. 2009	1,2,3,6	19	11	4 759 003	3 307 401
3	30. 7. 2009 – 9. 9. 2009	2,3,5,6	15	15	5 654 178	3 867 726
4	8. 12. 2009 – 13. 1. 2010	2,4,5	17	12	5 719 789	3 989 189
5	2. 7. 2010 – 8. 9. 2010	2,3,6,7	14	14	5 627 156	3 651 030
6	6. 12. 2010 – 11. 1. 2011	2,3,4,5,7	21	17	8 527 116	5 694 948
7	13. 4. 2012 – 18. 5. 2012	2,3,4,5,6,7	48	21	9 180 930	4 561 664
8	19. 12. 2012 – 30. 1. 2013	2,4,5,7	33	19	8 663 084	3 290 151
9	7. 5. 2013 – 30. 5. 2013	5	9	6	2 340 682	1 245 174

Zdroj: Ex post hodnocení SPL MAS Šumavsko (2015), Seznam projektů LEADER 9 výzev, vlastní zpracování

Ex post hodnocení SPL MAS Šumavsko prováděli přímo pracovníci MAS. Monitorovací tým využíval podklady monitorovací komise, dále sbíral vlastní data monitoringem přijatých projektů, schválených projektů a monitoringem indikátorů. Samozřejmostí hodnocení naplnění cílů SPL je provedení dotazníkového šetření a řízených rozhovorů s vybranými aktéry (realizátoři projektů, starostové obcí, statistická data měst a obcí apod.). V tabulce 9 jsou shrnuty a zhodnoceny všechny indikátory, které přispěly ke sledování výkonnosti MAS a k celkovému hodnocení naplnění specifických cílů SPL (Ex post hodnocení SPL MAS Šumavsko 2015).

Součástí Ex post hodnocení SPL jsou i hodnotící otázky a závěry vyplývající z odpovědí na ně. Některé hodnotící otázky z Ex post hodnocení mi posloužily jako inspirace při stanovování si vlastních kritérií pro hodnocení mých projektů (viz podkapitola 5.2). MAS Šumavsko jednoznačně naplnila všechny monitorovací indikátory (tabulka 9). Strategie také dosáhla většího a lepšího propojení regionu. Došlo k navázání nových partnerství, a přestože v určitých projektech se opravdu jednalo o partnerství účelové, naprostá většina partnerství měla potenciál dalšího budoucího

fungování. Implementaci přístupu LEADER lze hodnotit jako značně zdařilou. Projekty byly připravovány partnersky. Při samotné realizaci projektů byl propojen soukromý sektor s veřejným na bázi dlouhodobého partnerství. Navázané vztahy a partnerství jsou opravdu dlouhodobého charakteru a trvají i po skončení realizace SPL. SPL MAS Šumavsko 2007 – 2013 byl tedy v praxi naplněn více než uspokojivě. Z tohoto důvodu mne zajímalo, jak jsou na tom se svými dopady ty projekty, které byly realizované mimo iniciativu LEADER (viz kapitola 7).

Tabulka 9: Monitorovací indikátory a jejich plnění v rámci SPL 2007 – 2013

Indikátor	Počet podpořených projektů	Počet navázaných partnerství v rámci projektu	Počet aplikací inovací	Počet aplikací ekologických principů	Počet občanů zapojených do přípravy projektů
FICHE					
F2	33	109	88	83	60
F3	16	18	56	61	1380
F4	18	34	81	82	2599
F5	43	77	134	99	6386
F6	9	7	21	23	129
F7	9	36	63	0	6
Skutečnost	128	281	443	348	10560
Plán	90	45	80	40	1000
Plnění	142,22 %	624,44 %	553,75 %	870,00 %	1056,00 %

Zdroj: Ex post hodnocení SPL MAS Šumavsko (2015, s. 5)

6.1.3 Strategie komunitně vedeného místního rozvoje 2014 – 2020

Strategický plán MAS Šumavsko na programové období 2014 – 2020 (SCLLD) byl pojmenován „Živé a šťastné Šumavsko“. Finální verze SCLLD byla schválena valnou hromadou MAS 19. 1. 2016. Poslední platná verze byla aktualizována 26. 4. 2018. Vize SCLLD pro období 2014 – 2020 je dle MAS Šumavsko následující: „*Ekonomicky i sociálně stabilní region se sebevědomými, vzdělanými a spokojenými obyvateli udržitelně využívající dostupné zdroje a rozvíjející nové příležitosti vytvářející živý a šťastný venkovský region Šumavska.*“ (SCLLD MAS Šumavsko 2018, s. 189).

SCLLD obsahuje veškeré informace o spolku včetně jeho historie, partnerství a územní působnosti spolku. Nechybí zde popis zájmového území ať už z geografického hlediska, tak z hlediska lidských zdrojů, sociálních zdrojů, ekonomických a finančních zdrojů, hmotných zdrojů, přírodních zdrojů a v neposlední řadě kulturního a přírodního dědictví nacházejícího se v územní působnosti MAS.

SCLLD můžeme rozdělit na dvě hlavní části, na **část strategickou** a část druhou, **akční plán**. „Strategickou část připravila při tvorbě strategického plánu pracovní skupina, která reflektovala skutečné potřeby regionu. V této části najdeme takové potřeby, které by regionu skutečně pomohly. Akční plán oproti tomu je to, co se skutečně realizuje z jednotlivých operačních programů. Nereflektuje bohužel přímo ty největší potřeby regionu, ale snaží se i tak využít maximum možného z nabídky operačních programů.“ (cit. zaměstnanec kanceláře MAS Šumavsko)

Ve strategické části SCLLD je každý strategický cíl vždy zařazen pod konkrétní téma a dle potřeby dále ještě rozdělen na podrobnější specifické cíle, které jsou dále děleny na konkrétnější opatření a ty zase na již velice specifické aktivity, jejichž naplnění vždy přispívá k naplnění vyšších řádovostních úrovní. Ve strategické části nalezneme celkem 7 témat, stejně tak 7 strategických cílů a 13 cílů specifických (viz tabulka 10).

Téma 1 „Komunity, život a tradice na venkově“ je velice důležité téma, neboť obzvláště v malých, venkovských regionech je přímo nutností, aby se spolu lidé z různých komunit setkávali za účelem realizace a podpory aktivit zaměřených na sociální, vzdělávací, kulturní a rekreační sféru. Aktivní účast a zapojení se povede k plnohodnotnému občanskému a spokojenému životu na venkově. **Téma 2** „Podpora podnikání, zemědělství a zaměstnanosti“ má v regionu svou nezastupitelnou roli, neboť stejně jako je tomu v naprosté většině regionů, i v regionu působnosti MAS Šumavsko je důležité pomáhat a podporovat malé podnikatele a malé zemědělce. Je důležité také pomáhat a usnadnit start novým podnikatelům. Spolupráce mezi subjekty a předávání zkušeností je důležité i z důvodu udržení nízké nezaměstnanosti v regionu. **Téma 3** „Životní prostředí“ je obzvláště důležité kvůli existenci NP a CHKO Šumava na území MAS Šumavsko. Právě díky NP a CHKO Šumava je krajina v regionu zachovalá a udržení či dokonce zlepšení tohoto stavu se stává jedním z klíčových témat MAS Šumavsko. V rámci tohoto tématu můžou být ve **specifickém cíli 3.3** „Spolupracující a otevřený region“ podpořeny i aktivity z oblasti CR. Konkrétně se to týká opatření 3.3.2 „Podpora spolupráce Šumavy a Pošumaví“, které je naplněno dvěma aktivitami, a to 3.3.2.1 „Podpora kulturních akcí a společná propagace v oblasti Šumavy a Pošumaví“ a 3.3.2.2 „Vytvoření jednotného kalendáře kulturních akcí v oblasti Šumavy a Pošumaví“. **Téma 4** „Vzdělávání“ je důležité v každém regionu (SCLLD MAS Šumavsko 2018).

Tabulka 10: Témata strategické části SCLLD MAS Šumavsko 2014 – 2020

Téma	Strategický cíl	Specifický cíl
1 Komunity, život a tradice na venkově	1 Podpora identity regionu prostřednictvím komunit s využitím tradic, rodiny a zkušeností	1.1 Život na venkově
		1.2 Podpora komunit na venkově
2 Podpora podnikání, zemědělství a zaměstnanosti	2 Zvýšení místní produkce a podpora inovace v podnikání	2.1 Podpora rozvoje zemědělství
		2.2 Podpora podnikání na venkově
3 Životní prostředí	3 Udržení šumavského prostředí pro život a podpora dalšího zlepšení využití přírodních zdrojů	3.1 Péče o přírodní zdroje v regionu
		3.2 Podpora ekologické stability
		3.3 Spolupracující a otevřený region
4 Vzdělávání	4 Zlepšení podmínek pro vzdělaný region a místní trh práce	4.1 Zvýšení kvality vzdělávání a celoživotního učení
		4.2 Zvýšení dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení
5 Sociální oblast	5 Vybudování funkční sítě sociálních služeb pro snížení ohrožení sociálního vyloučení obyvatel regionu	5.1 Podpora sociálního začleňování
6 Cestovní ruch	6 Podpora výrazného zvýšení podílu cestovního ruchu na lokální ekonomice se zohledněním udržitelných forem cestovního ruchu Šumavska	6.1 Využití potenciálu našeho regionu v oblasti CR
		6.2 Kvalitní a dostupná infrastruktura v oblasti CR
7 Spolupráce	7 Funkční propojení obcí na území MAS s využitím zkušeností s realizací projektů na bázi místního partnerství	7.1 Rozvoj partnerství

Zdroj: SCLLD MAS Šumavsko (2018), vlastní zpracování

V regionu působnosti MAS Šumavsko je mnoho venkovských škol, které se často potýkají například s finančními problémy, s nedostatečným vybavením pro kvalitní, moderní výuku apod. Proto MAS Šumavsko téma vzdělávání zahrnuje do strategické části SCLLD. **Téma 5** „Sociální oblast“ je na území MAS Šumavsko poměrně dobře řešeno. V regionu funguje komunitní plánování sociálních služeb, které zajišťuje a udržuje velmi dobrý stav regionu v sociální oblasti. **Téma 6** „Cestovní ruch“ je díky geografickému umístění MAS Šumavsko jedním z klíčových témat. Kromě existence NP a CHKO Šumava má MAS Šumavsko ve svém těsném sousedství německé

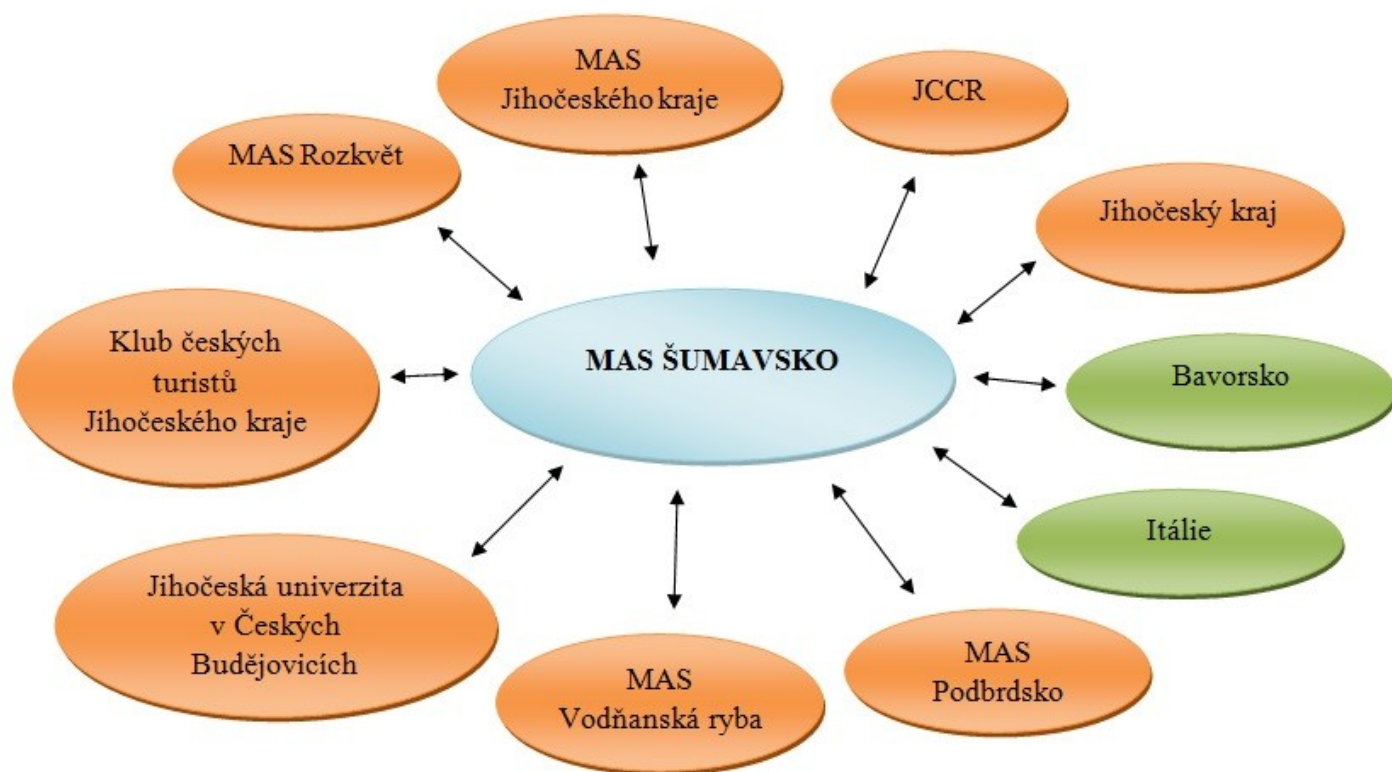
příhraniční oblasti. Cestovní ruch tak má díky těmto faktorům velice dobrou pozici pro svůj možný rozvoj. **Téma 7 „Spolupráce“** je posledním a zároveň nejužším tématem strategické části SCLLD. Jedná se o rozvoj partnerství a spolupráce na mezinárodní, národní a místní úrovni (SCLLD MAS Šumavsko 2018). Plnění sedmého strategického cíle v praxi můžeme vidět na obrázku 4.

Druhou hlavní částí SCLLD je akční plán. MAS Šumavsko vypracovalo v rámci SCLLD 3 samostatné programové rámce, které jsou podporované z fondů EU a jsou v souladu s dotačními programy na období 2014 – 2020 (viz podkapitola 3.2). Jedná se o programové rámce Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), Operačního programu Zaměstnanost (OPZ) a Programu rozvoje venkova (PRV). Všechny programy byly zpracovány na základě výsledků vzešlých z komunitně vedeného místního rozvoje a z důkladné analýzy území. Stejně jako u SPL (podkapitola 6.1.2) je i zde využit komunitně vedený místní rozvoj, který značí uplatnění konceptu lidského kapitálu v praxi (viz podkapitola 2.4). Obsah všech 3 programových rámců je provázaný s oblastmi rozvoje území, se strategickými cíli, specifickými cíli a opatřeními, které jsou součástí výše popsané strategické části SCLLD.

V podkapitole 6.1.2 je uvedeno, že velice důležitou součástí fungování každé MAS je spolupráce. Spolupráce by měla probíhat na všech dostupných úrovních, tedy na úrovni národní, mezinárodní i přeshraniční. Navazování partnerství a spolupráce přináší MAS nejenom nové zkušenosti, ale především další možnosti v realizaci nových rozvojových projektů. Spolupráci MAS Šumavsko v programovém období 2007 – 2013 a 2014 – 2020 můžeme vidět na obrázku 4. Oranžově je označena spolupráce na národní úrovni, zeleně pak spolupráce na úrovni mezinárodní a přeshraniční. Konkrétní příklady spolupráce s MAS Rozkvět, MAS Vodňanská ryba a MAS Podbrdsko jsou vypsány na konci podkapitoly 6.1.2. Spolupráce s dalšími MAS Jihočeského kraje probíhala například s MAS Blanský les – Netolicko na projektu „Rozvoj místního partnerství a trhu práce“. Spolupráce s Jihočeským krajem, JCCR a Klubem českých turistů Jihočeského kraje probíhala nejintenzivněji v rámci projektu hipostezek (podkapitoly 7.2 a 7.3). Spolupráce MAS s Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích probíhala na dalším z blíže hodnocených projektů, a to na projektu vzdělávání (podkapitola 7.4). V rámci přeshraniční spolupráce MAS navázala kontakty s obcemi v Bavorsku při realizaci projektu INTERREG IIIA, kdy se MAS zúčastnila kooperačního víkendu a navázala tak úzké kontakty s obcemi v oblasti Freyung-Grafenau a Regen.

Mezinárodní spolupráce MAS probíhala s italskou organizací G.E.I.E a italskými MAS v rámci projektu ELREN a Cammini d'Europa (viz podkapitola 6.1.2). Tato spolupráce poskytla základní stavební kámen projektu „Cesty Evropy – marketing CR“ (podkapitola 7.1).

Obrázek 4: Spolupráce MAS Šumavsko s dalšími aktéry v období 2007 – 2018

pozn. oranžová (národní úroveň), zelená (mezinárodní a přeshraniční úroveň)

Zdroj: SPL MAS Šumavsko (2010), SCLLD MAS Šumavsko (2018), vlastní zpracování

7 REALIZOVANÉ PROJEKTY

Práce se zabývá hodnocením projektů realizovaných v cestovním ruchu MAS Šumavsko v programovém období 2007 – 2013. Důvodem pro výběr a zhodnocení právě těchto projektů se stal fakt, že v regionu MAS se jednalo o poměrně známé projekty realizované zdejší místní akční skupinou v ČR a prozatím nikdy nedošlo k jejich oficiálnímu zhodnocení. MAS Šumavsko hodnotilo z programového období 2007 – 2013 pouze naplnění svého SPL MAS Šumavsko (2010) (viz Evaluace Strategického plánu LEADER 2007 – 2013 v podkapitole 6.1.2). Zajímalo mne tedy, zda i tyto projekty, které byly realizovány mimo iniciativu LEADER, po svém zhodnocení dopadnou stejně úspěšně, jako dopadlo zhodnocení SPL MAS Šumavsko (2010).

Zda měly jednotlivé projekty smysl a byly realizovány na daném území skutečně účelně, bude zjišťováno v rámci výzkumu. Již nyní ale lze do jisté míry určit či předpovědět to, zda byly realizované projekty dle svých specifických cílů lokalizovány do správného území. Obecně lze říci, že veškeré projekty jsou realizovány za účelem rozvoje, přičemž každý projekt se soustředí na rozvoj jiné specifické oblasti. Projekty, které jsou zde blíže hodnoceny, se zaměřují na rozvoj regionu z hlediska podpory cestovního ruchu. Samotné projekty by však bez spolupůsobení mnoha dalších faktorů nikdy nedosáhly výraznějšího regionálního rozvoje. Proto je důležité, aby území, ve kterém došlo k jejich realizaci, ještě předtím disponovalo co možná největším potenciálem cestovního ruchu. Takovýmto hodnocením se zabýval Bína (2010a) ve své Aktualizaci potenciálu cestovního ruchu v České republice a ve Využití potenciálu cestovního ruchu v České republice (Bína 2010b). Metodiku Bínova hodnocení potenciálu CR popisovala ve své práci například Šenkýřová (2011) v rámci kapitoly 3. Bína hodnotí potenciál i využití potenciálu CR a rozděluje je na základě ORP regionů. Region působení MAS Šumavsko zasahuje do 3 ORP: Prachatice, Vimperk a Strakonice. ORP Prachatice je hodnoceno jako území s „velmi rozsáhlým potenciálem“ a s „velmi vysokou úrovní aktivity“ CR. Dosáhlo nejvyššího, tedy pátého stupně hodnocení v obou vymezeních. ORP Strakonice v hodnocení potenciálu CR dosáhlo třetího stupně a je zařazeno mezi regiony se „středně velkým potenciálem“. Ve využití potenciálu stojí o úroveň výše, na čtvrtém stupni hodnocení, jako region s „vysokou úrovní aktivity“. ORP Vimperk si stejně jako Strakonice vede lépe ve

využití potenciálu, kde je hodnoceno jako region s „velmi vysokou úrovní aktivity“. V rámci potenciálu CR byl Vimperk zařazen do čtvrtého stupně jako region s „rozsáhlým potenciálem“. Z Bínova hodnocení lze vyvodit závěr, že se jedná o regiony, které mají značný potenciál pro CR a projekty tudíž byly právě v tomto regionu realizovány účelně a skutečně opodstatněně. Zda tomu tak doopravdy je nebo ne se prokáže na základě výsledků terénního šetření.

Pro diplomovou práci byly za účelem zhodnocení dopadů vybrány projekty z programového období 2007 – 2013 realizované v cestovním ruchu MAS Šumavsko. Těmto kritériím vyhověly celkem 4 projekty. Veškeré informace o projektech byly čerpány z rozhovorů a z dokumentů v rámci interních zdrojů MAS Šumavsko, které mi poskytli zaměstnanci MAS. První projekt „LAG Chance in Nature – CESTY EVROPY – marketing CR“ se orientoval na podporu a zvýšení podílu cestovního ruchu ve svém regionu a přípravu regionu na vstup do mezinárodní sítě poutních cest Cammini d'Europa. Jako vedlejším produktem celého projektu a zároveň i specifickým cílem bylo vytvoření nových a zkvalitnění stávajících propagačních materiálů LAG. Druhý projekt „Rozvoj sítě hipostezek v Jihočeském kraji, fáze A (investiční část)“ a třetí projekt „Rozvoj sítě hipostezek v Jihočeském kraji, fáze B (neinvestiční část)“ se vzájemně prolínaly. Společným cílem obou projektů bylo posílit a spojit atraktivitu cestovního ruchu v Jihočeském kraji se specifickým zaměřením se na hipoturistiku. Zatímco fáze A se orientovala na vytvoření jednotné sítě hipostezek v Jihočeském kraji, fáze B poté pracovala na následné prezentaci, marketingové propagaci, identifikování a zmapování komplexní sítě hipostezek po celém regionu kraje. Ve čtvrtém projektu „Další vzdělávání v oborech cestovních a venkovská turistika, osobnostní rozvoj a manažerské dovednosti“ se MAS orientovala na kvalitní vzdělávání v cestovním ruchu v Jihočeském kraji. Podnětem pro realizaci projektu byly vlastní zkušenosti MAS ve věci nedostatečných znalostí a nízké informovanosti mnohých žadatelů projektů v cestovním ruchu. Projektem zacíleným na další vzdělávání chtěla MAS dosáhnout zvýšení odborných znalostí a dovedností obyvatel v regionu a pomoci tak jejich lepšímu uplatnění se na trhu práce především v odvětví cestovního ruchu.

V kapitole 4.3 Podpora cestovního ruchu jsou jako konkrétní příklad popsány podporované aktivity ROP NUTS II Jihozápad v rámci prioritní osy 3 Rozvoj cestovního ruchu v programovém období 2007 – 2013. Tři ze čtyř mnou hodnocených projektů spadají do definice podporovaných aktivit v rámci prioritní osy 3, dva z nich

poté do oblasti podpory 3.3 a jeden pod oblast podpory 3.1. Čtvrtý projekt patřil do OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, pod prioritní osu 3 Další vzdělávání, oblast podpory 3.2 Podpora nabídky dalšího vzdělávání.

7.1 Projekt „LAG Chance in Nature – CESTY EVROPY – marketing CR“

Operační program: ROP NUTS II Jihozápad

Prioritní osa: Rozvoj cestovního ruchu

Oblast podpory: Rozvoj služeb cestovního ruchu, marketingu a produktů cestovního ruchu

Žadatel: MAS Šumavsko, z.s.

Celkové výdaje: 4 570 195 Kč / z toho EU: 3 228 455 Kč

Termín realizace: 3. 12. 2007 – 31. 12. 2010 / fyzická realizace: 1. 7. 2008 – 31. 3. 2010

Udržitelnost: 31. 3. 2015

Důvodů pro realizaci projektu měla MAS hned několik. Za prvé se MAS již dříve obecně poměrně hodně orientovala na projekty spjaté s cestovním ruchem, neboť její území má z hlediska cestovního ruchu a turismu velice dobrou výchozí pozici. Druhým důvodem je, že projekt Cesty Evropy navazuje na předešlé aktivity a projekty MAS. Jedním ze zmíněných předešlých aktivit je projekt ELREN (mezinárodní projekt zaměřený na podporu obnovitelných zdrojů energií, viz podkapitola 6.1.2). Myšlenka tohoto projektu tak volně navazuje na předchozí aktivity MAS v rámci mezinárodního projektu Cammini d'Europa.

Tabulka 11: Partnerství v projektu „Cesty Evropy – marketing CR“

Partner projektu	Zapojení do projektu
MAS Rozkvět (v té době občanské sdružení Rozkvět zahrady jižních Čech – místní akční skupina)	<p><u>Přípravná fáze</u> (koncepce marketingových aktivit, tvorba produktových balíčků)</p> <p><u>Realizační fáze</u> (publicita projektu, distribuce marketingových materiálů, komunikace s aktéry v CR, vytipování poutních tras)</p> <p><u>Fáze udržitelnosti</u> (monitoring výsledků a dopadů projektu, aktivity vedoucí k zapojení regionu do mezinárodního projektu Cammini d'Europa)</p>

Zdroj: Žádost Cesty Evropy – marketing CR (2018), vlastní zpracování

Hlavním cílem projektu bylo zvýšení podílu cestovního ruchu jak v regionu MAS Šumavsko, tak i v Jihočeském kraji přípravou regionu na vstup do mezinárodní sítě poutních cest Cammini d'Europa. Poutní místa v Česku uvádějí například Kučera a kol. (2012) v rámci své publikace Katolická poutní místa v Česku na počátku 21. století. V regionu MAS Šumavsko se nachází celkem 6 poutních míst zaznamenaných v publikaci Kučery a kol. (2012). Jedná se o tato poutní místa: poutní kostel P. Marie, Stožec; poutní kaple P. Marie Lurdské + farní kostel Narození P. Marie, Chroboly; farní kostel sv. Vojtěcha, Lštění; poutní kostel sv. Magdaleny u Zbytin; poutní kaple sv. Ducha, Vlachovo Březí a poutní kaple P. Marie „Na Lizu“ u Zdíkova. Tři z těchto poutních míst jsou součástí propagačního materiálu „Po církevních památkách“ vydaného v rámci tohoto projektu (Chroboly, Lštění a Vlachovo Březí). Navíc jsou v propagačním materiálu ještě další čtyři poutní místa, která nejsou zaznamenána v publikaci Kučery a kol. (2012). Naplněním hlavního cíle mělo dojít k zajištění celkového vyváženého rozvoje regionu a tímto způsobem přispět k růstu kvality života jeho obyvatel. Specifickým cílem projektu pak bylo vytvoření nových propagačních materiálů MAS včetně zkvalitnění dosavadních propagačních materiálů. Nově vytvořené materiály měly potenciálním návštěvníkům regionu poskytnout komplexní informace o možnostech CR v regionu, o zajímavých turistických cílech, o místních službách cestovního ruchu zvláště v ohledu na nově vznikající poutní cesty a doprovodné akce podél těchto tras. Specifickým cílem mělo dojít ke zvýšení počtu návštěvníků v regionu a ke zlepšení jejich informovanosti. Dále měla být zajištěna účinnější koordinace jednotlivých marketingových aktivit, zkvalitnění a rozšíření nabídky produktů cestovního ruchu a zlepšení formy propagace kulturní nabídky regionu. Za účelem zvýšení podílu zahraničních návštěvníků v regionu došlo k vydání materiálu v několika jazycích (angličtině, němčině, francouzštině a italštině).

Výstupem projektu bylo vytvoření nových webových stránek, kde návštěvníci mohli neustále sledovat aktuální dění v regionu. Dále za účelem upozornění na místní atraktivitu a možnosti trávení volného času byly vydány letáky, bulletiny, mapy a brožury (viz příloha č. 6), které byly distribuovány na výstavách, veletrzích a v infocentrech. Vzniklé produkty měly za úkol přilákat do regionu nové návštěvníky a region a návštěvníky tak připravit na zapojení do mezinárodní sítě evropských poutních cest Cammini d'Europa. Za účelem prodloužit pobyt návštěvníků nebo je přilákat k opětovné návštěvě regionu byly navíc vytvořeny tematické balíčky služeb,

které byly zvláště orientovány na jaro, léto, podzim a zimu na poutních trasách. Veškeré vydané materiály a vzniklé produkty byly dále propagovány pod jednotkou značkou Krajem pod Šumavou, která byla založena speciálně za tímto účelem.

7.1.1 Hodnocení dopadů projektu

V celkovém zhodnocení projektu „Cesty Evropy – marketing CR“ dle mnou stanovených kritérií projekt vyšel jako velmi úspěšný s 26 body (viz příloha č. 9). Projekt byl velmi často i samotnými respondenty hodnocen jako skutečně ten nejlepší z řešených projektů. Od realizace projektu již uplynulo více než 8 let, lze tedy poměrně dobře zhodnotit, jaké byly jeho dopady a zda jeho cíle a projekt jako celek regionu něco přinesl a něčím přispěl.

Hlavním cílem projektu bylo zvýšení podílu cestovního ruchu v regionu MAS Šumavsko, ale i v celém Jihočeském kraji přípravou regionu na vstup do mezinárodní sítě poutních cest Cammini d'Europa. Dle hodnocení respondentů, především pracovníků turistických center a poskytovatelů ubytování, v návaznosti na zrealizovaný projekt v regionu rozhodně nedošlo k výraznějšímu navýšení turistů. Region nakonec do poutních cest Cammini d'Europa ani nevstoupil, neboť podmínky italských organizátorů byly finančně velmi nákladné. O dalších finančních podmínkách a značné finanční náročnosti spojené se vstupem regionu do poutních cest MAS jakožto žadatel dopředu vůbec nevěděla, neboť tato skutečnost nebyla nikde uváděna. Navíc přínos a výstupy plynoucí z toho, kdyby region do poutních cest vstoupil, byly hodně nejisté a nebyly nijak přesněji definovány či konkretizovány. Nevědělo se, co by to regionu skutečně přineslo. To, že region do poutních cest nevstoupil, však nemělo žádný vliv na vyplacení dotace, neboť stanovené indikátory byly naplněny. Indikátory byly stanoveny celkem čtyři. Jednalo se o nově vytvořené služby na podporu cestovního ruchu, nově zavedené ICT v řízení a propagaci cestovního ruchu, nově vytvořené propagační nebo marketingové produkty cestovního ruchu a nově vytvořené produkty pro lepší orientaci návštěvníků. Specifický cíl, vytvoření nových a zkvalitnění stávajících propagačních materiálů MAS, byl splněn na 100 %. Při hodnocení cílů projektu respondenty byl tento projekt hodnocen u většiny dotazovaných jako přínosný. Zástupci žadatele hodnotili především jeho přínos z hlediska nastartování dalších aktivit CR v regionu MAS (projekt Cesty Evropy → projekt Hipostezek + projekt Vzdělávání v CR → iniciování založení destinačního managementu PRO Šumavsko). Kladně byl některými respondenty ze strany žadatele hodnocen i hlavní cíl projektu, a to i přesto, že nebyl

naplněn. Kladně byl hodnocen z toho důvodu, jelikož se praxí a distribucí vytvořených propagačních materiálů ukázalo, že i kdyby region do poutních cest vstoupil, tak by to zřejmě nic významného nepřineslo, neboť turisté o poutní cesty zájem neprojevovali. Svá tvrzení respondenti zdůvodňovali tím, že jejich názor vyplývá z nezájmu turistů o propagační materiály zaměřené právě na církevní turistiku a poutní místa. Nezájem o tento druh turismu může pramenit z toho, že v Čechách poutní turistika nemá významnější tradici a není českými turisty tolik vyhledávána, jako například v zemích nábožensky více založených, kde mají poutní cesty významnou tradici (Itálie a Španělsko). „*Uvažovali jsme nad tím, že by bylo dobré projekt Cesty Evropy a poutní místa v regionu MAS Šumavsko například propagovat právě v těchto zemích, více nábožensky založených. Bohužel z finančních důvodů to nebylo možné, neboť na takovou propagaci v zahraničí se dotace nevztahovala*“ (cit. respondent č. 1). Veřejnost z větší části neměla tušení o tom, že projekt byl kromě marketingu a propagace CR regionu zaměřen i na církevní turistiku a poutní cesty. Přesto se mezi veřejností našli jednotlivci, kteří o tomto cíli věděli. Ze všech respondentů se pouze 3 vyjádřili, že region měl do poutních cest vstoupit, a to i přes nejasnost cílů a vyšší finanční náklady, neboť to byl hlavní cíl projektu a měl být naplněn. Dle jejich mínění by se mohlo ukázat, že i církevní turistika má v Česku své příznivce a region by se díky propojení poutních míst stal zase o něco výjimečnějším oproti jiným regionům Česka. Veřejnost velmi kladně hodnotila nové propagační materiály vydané pod jednotnou značkou Krajem pod Šumavou (viz příloha č. 6). Ty byly mezi respondenty známy a hodnoceny jako zdařilé s kvalitním zpracováním a výbornou propagací zdejších atraktivit. Respondenti z řad žadatele vzniklé materiály hodnotili též pozitivně. Za velké plus projektu považují i to, že mezi vydanými propagačními materiály byly kulturní kalendáře na celý rok. Vydáním kulturních kalendářů na jaro, léto, podzim a zimu, kde byly shrnuté každoročně se opakující kulturní akce, došlo k podpoře CR v regionu i mimo hlavní (letní) sezónu. V době vydání byly tyto propagační materiály dle slov respondentů ze strany žadatele nadčasové, velmi kvalitně a poutavě zpracované. I dnes, po uplynutí několika let, jsou materiály stále vyhledávány turisty, například na veletrzích a výstavách (Země živitelka) nebo v informačních centrech. K dotisku materiálů už však nedochází, neboť od ukončení realizace projektu se strategie v marketingu posunula jiným směrem, a to od tištěných materiálů k e-marketingu, kampaním na sociálních sítích apod.

V podkapitole 2.5 je řešen vztah rezidentů k návštěvníkům a obecně jejich postoj vůči CR odehrávajícímu se v jejich regionu. Z uskutečněných řízených rozhovorů vyplývá, že rezidenti v regionu MAS Šumavsko jsou si velice dobře vědomi přínosů vyplývajících z cestovního ruchu v regionu. Místní obyvatelé oceňují především ekonomické přínosy plynoucí z turismu v jejich regionu. Oceňovány byly kladně ale i další faktory vyplývající z multiplikačního efektu CR. Pozitivně byly vnímány například vytvořená pracovní místa, ale i větší zájem a lepší údržba a starost o region ze strany lidí ve veřejných funkcích plynoucí právě z důvodu přítomnosti návštěvníků pohybujících se po regionu. „*Jelikož region MAS Šumavsko není typem regionu, který by byl turisticky významněji zatížen, nedochází k negativnímu vnímání a negativnímu postoji rezidentů vůči turistům a obecně cestovnímu ruchu. Pokud bych měla region zařadit do určité fáze konceptu životního cyklu destinace, jednalo by se nejspíše o fázi vtažení či mírného rozvoje*“ (cit. zaměstnanec PROŠumavsko) (viz podkapitola 2.5). Že v regionu nedochází k negativnímu postoji rezidentů vůči turistům, se potvrdilo i v rámci řízených rozhovorů s veřejností. Právě z těchto důvodů byl tento projekt, ale i ostatní hodnocené projekty, se svým záměrem propagací atraktivit CR v regionu vnímán místními lidmi vesměs pozitivně.

V době realizace byl projekt určitě v souladu s tehdejšími trendy v CR, zaměřen na pěší, cykloturistiku a zážitky s dětmi (publikace Jako v pohádce). Na této odpovědi se většina respondentů shodovala. Projekt svůj smysl určitě měl, i přes to, že nedošlo ke vstupu do poutních cest Cammini d'Europa. Užitečnost a smysl projektu dle mého mínění hezky shrnul respondent č. 5: „*Chtěli jsme prozkoumat, co by v našem regionu mohlo oživit CR, a toto byla jedna z možností té doby. Užitečnost a smysl projektu vidím ve zjištění, že propojení poutních cest Evropy s poutními místy Česka není hlavní cíl rozvoje našeho regionu. Toto zjištění je veliké plus. Je nutné využívat a zkoušet co nejvíce možností. Kdybychom tuto možnost neprozkoumali, tak bychom si poté třeba říkali, že jsme promarnili šanci. Za mě je každá aktivita považována za pozitivní, ať už něco přinese nebo ukáže, že tudy cesta nevede.*“ Další respondenti vidí smysl projektu například i v tom, že někdo konečně začal přemýšlet nad tím, jak region v oblasti CR jednoduše propagovat. O funkčnosti projektu dle mého mínění lze do jisté míry mluvit stále. Propagační materiály jsou stále šířeny a nabízeny nejenom po výstavách a veletrzích, ale i na informačních centrech. Jelikož ale k jejich dotisku již nedochází, budou samozřejmě distribuovány pouze do doby, než dojde k vydání veškerých zásob.

Webové stránky jsou také stále v provozu, byť nejsou již aktualizovány, neboť veškeré aktivity spojené s cestovním ruchem MAS předala destinačnímu managementu PRO Šumavsko (více podkapitola 7.4.1), které má za účelem propagace regionu v CR vlastní webové stránky a bylo by tudíž zbytečné, aby společný region propagovaly obě organizace, každá na vlastních webových stránkách. Za zcela zaniklý projekt ale i přesto považovat určitě nelze, neboť na něj právě PRO Šumavsko dále navázalo.

Přínos projektu nikdo nehodnotil jako negativní. Veřejnost i zástupci žadatele jej hodnotí jako pozitivní z hlediska vydání nových propagačních materiálů. Dalším zmíněným přínosem může být i to, že za původním účelem vstupu regionu do poutních cest došlo k zmapování poutních míst, kostelů, kaplí apod. pro účely CR regionu MAS. Oboustranně výhodnou interakci projektu jak na rezidenty, tak na turisty, lze jen stěží zhodnotit. Projekt jednoznačně cílil na turisty. Pozitivní dopad určitě měl, neboť o regionu se začalo více hovořit, byl více a lépe propagován. Propagace regionu však neměla tak veliký geografický rozsah, aby do regionu z důvodu větší propagace najednou začaly proudit davy turistů. Rezidenti tedy ovlivnění projektem nikterak významněji nebyli. Já osobně bych spatřovala pozitivní dopad i na rezidenty v tom ohledu, neboť i oni sami se díky propagačním materiálům dozvěděli o mnohých zajímavých turistických místech regionu, které mají leckdy vzdáleny několik desítek metrů od místa bydliště, a neměli o nich do té doby tušení. K větší a lepší propagaci regionu jako turistické destinace díky propagačním materiálům, webovým stránkám a prezentacím na výstavách a veletrzích bezpochyby došlo, na tom se shodují respondenti z řad žadatele i veřejnosti.

Za další veliký přínos projektu lze považovat skutečnost, že v rámci něho docházelo k aktivní spolupráci mezi MAS a jejími členy. V tomto případě se jedná především o členské mikroregiony (např. Vlachovo Březí), města (např. Husinec) a obce (např. Záblatí), kdy spolupráce probíhala ve formě propagace atraktivit CR nacházejících se v členských mikroregionech, městech a obcích.

Fáze udržitelnosti projektu skončila před třemi lety, v roce 2015. Žadatel ale projekt považuje i nadále za udržitelný, a to z toho důvodu, protože současný destinační management PRO Šumavsko působící v regionu MAS Šumavsko částečně v odkazu projektu pokračuje. Nadále jsou vytvářeny tipy na výlety, kterým byla předlohou tištěná verze vydána v rámci propagačních materiálů. Tipy na výlety společně se dvěma

vydanými mapkami patřily mezi ty nejúspěšnější ze všech vydaných materiálů. Současné tipy na výlety, které vytváří PRO Šumavsko, jsou samozřejmě již upravené podle aktuální doby, jsou distribuované elektronicky členům PRO Šumavsko, kteří je dále šíří a poskytují svým klientům.

7.2 Projekt „Rozvoj sítě hipostezek v Jihočeském kraji, fáze A (investiční část)“

Operační program:	ROP NUTS II Jihozápad
Prioritní osa:	Rozvoj cestovního ruchu
Oblast podpory:	Rozvoj infrastruktury cestovního ruchu
Žadatel:	MAS Šumavsko, z.s.
Celkové výdaje:	2 120 220 Kč / z toho EU: 1 517 325 Kč
Termín realizace:	1. 6. 2009 – 5. 12. 2013 / fyzická realizace: 29. 4. 2011 – 5. 12. 2013
Udržitelnost:	5. 12. 2018

Důvodem pro realizaci projektu byla nutnost vybavení tehdejších 700 km značených jezdeckých stezek v Jihočeském kraji nutným základním inventářem. Projekt svým záměrem navíc přímo navázal na předchozí realizovaný projekt MAS Šumavsko „Cesty Evropy“, kdy v rámci projektu byla právě hipoturistika definována jak pro region MAS, tak pro celý Jihočeský kraj, jako jedna z významných a rozvíjejících se forem turismu pro budoucnost. Jako velká výhoda byl i faktor existujících příhraničních vazeb na Bavorsko a Rakousko. Tyto státy měly již v té době velice dobře propracovanou síť hipostezek a hipoturistika tam již byla značně dominantní trendovou záležitostí (Oulická 2011).

Projekt hipostezek (investiční část) měl hned několik cílů. Jedním z nich bylo zvýšit využití potenciálu území Jihočeského kraje posílením doprovodné infrastrukturní vybavenosti pro cestovní ruch. Konkrétně měl projekt zajistit realizaci 20 veřejně přístupných zastavení (odpočívadel) určených pro hipoturisty doplněných o informační prvky (tabule a mapy), které by přiblížily hipoturistiku také laické veřejnosti, což by přispělo k vzájemné koexistenci a spolupráci mezi různými typy turistiky. Součástí každého odpočívadla bylo úvaziště a přístřešek pro koně, kruhová ohrada, informační panel, zastřešené sezení se stolem, dvěma lavicemi a košem. Tzv. hipo-pointy měly být

instalovány rovnoměrně po celém území kraje v lokalitách s významným pohybem hipoturistů. Dalším cílem se mělo stát posílení a vzájemná provázanost atraktivit cestovního ruchu včetně jejich lepší dostupnosti vytvářením sítě hipostezek. Nové, veřejně přístupné hipo-pointy a rozšířené značení celé sítě hipostezek o nové úseky v rozsahu 300 km měly podpořit pohyb hipoturistů i do dalších lokalit. Předposlední cíl projektu cílil na zvýšení podílu hipoturistiky jako turisticky atraktivní a k životnímu prostředí šetrnému způsobu přepravy osob v rámci turismu. Posledním cílem, skrze vytvoření podpůrné infrastruktury a značení stezek, se projekt orientoval na rozšíření nabídky možností trávení volného času v Jihočeském kraji, rozšíření nabídky služeb pro hipoturisty a posílení konkurenceschopnosti turistické nabídky regionu v období zimní sezóny. Zrealizovaný projekt by měl motivovat turisty k opakované návštěvě, která by již nebyla tolik omezována nepřízní počasí a turisté by tak mohli více využívat hipostezky i mimo hlavní sezónu (jaro – podzim), ale nově i v zimě.

Tabulka 12: Partnerství v projektu „Rozvoj sítě hipostezek, fáze A“

Partner projektu	Zapojení do projektu
Jihočeský kraj	Kofinancování projektu (10 % z celkových způsobilých výdajů)
Klub českých turistů Jihočeského kraje	<p><u>Přípravná fáze</u> (poskytnutí výsledků z šetření hlavní cílové skupiny, předání zkušeností a know-how z vlastních projektů, spolupráce na databázi mapování potenciálních lokalizací pro odpočívadla)</p> <p>Finanční spoluaktér (3 % rozpočtu)</p> <p>Zajištění pravidelné údržby a drobných oprav vytvořených prvků, značení jezdeckých stezek.</p> <p>Propagace odpočívadel a značených tras na vlastních webových stránkách a v informačních materiálech.</p>

Zdroj: Žádost HIPO A (2018), vlastní zpracování

V prosinci letošního roku končí udržitelnost projektu hipostezek (fáze A). Hipozastavení budou převedeny na partnera projektu, který je po celou dobu aktivně udržoval a prováděl drobné opravy (Klub českých turistů Jihočeského kraje, viz tabulka 12). Převod bude uskutečněn darovací smlouvou, a to s účinností k 7. 12. 2018. Dojde i k převodu výstupů z projektu neinvestiční části (fáze B), a to na partnera projektu fáze B, Jihočeskou centrálu cestovního ruchu (Zápis valné hromady MAS Šumavsko 2018).

Projekt „Hipostezky (fáze A) je zhodnocen v podkapitole 7.3.1 spolu s „Hipostezkami (fáze B)“.

7.3 Projekt „Rozvoj sítě hipostezek v Jihočeském kraji, fáze B (neinvestiční část)“

Operační program:	ROP NUTS II Jihozápad
Prioritní osa:	Rozvoj cestovního ruchu
Oblast podpory:	Rozvoj služeb cestovního ruchu, marketingu a produktů cestovního ruchu
Žadatel:	MAS Šumavsko, z.s.
Celkové výdaje:	1 750 000 Kč / z toho EU: 1 239 402 Kč
Termín realizace:	2. 6. 2009 – 15. 11. 2011 / fyzická realizace: 1. 3. 2011 – 15. 11. 2011
Udržitelnost:	15. 11. 2016

Projekt hipostezek fáze B je doplňkovým projektem hipostezek fáze A, která sama o sobě neobsahovala v takovém rozsahu prezentaci a marketingovou propagaci samotného projektu. O neinvestiční část projektu, propagaci a marketingovou prezentaci, se proto postarala fáze B. Projekt fáze B navázal na průběžné výsledky realizovaného projektu Cesty Evropy, kde došlo k identifikaci hipoturistiky jako významné rozvojové formy turismu. Projekt dále nepřímo navázal na další aktivitu, která byla zaměřena na propagaci regionu. Touto aktivitou byl projekt Dědictví regionu: po stopách předků, který byl realizován LAG Chance in Nature v období 14. 5. 2009 – 18. 12. 2009.

Realizace druhé fáze projektu (fáze B) probíhala současně s realizací první fáze projektu (fáze A). Jeden partner projektu se však oproti fázi A změnil, viz tabulka 13. Hlavní cíle projektu hipostezek v Jihočeském kraji (fáze B) se prolínají s hlavními cíli projektu fáze A. Projekt cílil na zvýšení kvality nabízených služeb pro hipoturisty, zlepšení a především větší dostupnost kvalitních informací o nabídkách cestovního ruchu v Jihočeském kraji, v návaznosti na hipoturistiku chtěl pro turisty vytvořit nové produkty cestovního ruchu. Z modernějších forem propagace projekt cílil i na rozvinutí internetové databáze nabízených komplexních služeb pro hipoturisty. Spoluprací s JCCR chtěla MAS zvýšit využití potenciálu území kraje posílením cílených

prezentací, propagací a jednotným marketingem. Vytvářením komplexních balíčků pro hipoturisty mělo dojít k podpoře jejich opětovného návratu do regionu Jihočeského kraje.

Tabulka 13: Partnerství v projektu „Rozvoj sítě hipostezek, fáze B“

Partner projektu	Zapojení do projektu
Jihočeský kraj	Kofinancování projektu (9,44 % z celkových způsobilých výdajů)
Jihočeská centrála cestovního ruchu	Spolupráce na analytické části projektu, poskytnutí statistických dat o CR v jihočeském regionu Prezentace a propagace projektu na výstavách, veletrzích (např. mezinárodní veletrh Holiday World, veletrh MADI Travel Market, mezinárodní veletrh Ferien-Messe Wien, Výstava tří zemí v Pasově apod.), na vlastních webových stránkách a ve svých propagačních materiálech.

Zdroj: Žádost HIPO B (2018), vlastní zpracování

Výstupem projektu bylo vytvoření vhodné formy prezentace nové sítě hipostezek v regionu Jihočeského kraje. Byl vytvořen nový propagační marketingový projekt věnovaný hipoturistům, který byl složen z inovované mapy Jihočeského kraje s doznačenými novými úseky 300 km hipotras (viz příloha č. 3), byly vydány nové soubory lokálních map, došlo k aktualizaci webových stránek Krajem pod Šumavou, k vytvoření nových webových stránek speciálně určených projektu hipostezek (jihoceskehipostezky.cz) a v neposlední řadě byl vyroben nový propagační klip na téma venkovské turistiky na koni.

7.3.1 Hodnocení dopadů projektu

Projekt hipostezek je zde hodnocen jako jeden celek (fáze A + fáze B), neboť fáze B byla doplňkovým projektem fáze A, jeden ucelený projekt tak tvoří společně. Dle mnou stanovených kritérií projekt dopadl v hodnocení jako úspěšný, celkově s 22 získanými body z 32 možných (viz příloha č. 10).

Projekt hipostezek oproti projektu předešlému sice naplnil všechny stanovené cíle, podařilo se vytvořit jednotnou síť hipostezek v Jihočeském kraji, podařilo se jí vyznačit v terénu jak fyzicky, tak vytvořit marketingové aktivity (webové stránky a mapy, viz příloha č. 3), byla instalována odpočívadla doplněná o informační tabule

a tím vším skutečně došlo k rozšíření nabídky možností trávení volného času a rozšíření nabídky služeb pro hipoturisty v Jihočeském kraji. Bohužel dle dostupných zdrojů a pořízených rozhovorů dopad a skutečný efekt byl zřejmě velmi malý. „*Pro turistu, který se hipoturistice již aktivně věnoval, byl tento projekt bezesporu přínosem, ale zlákat nové turisty na jiný druh CR, hipoturistiku, tak tomu projekt hipostezek bohužel zřejmě nedopomohl.*“ (cit. respondent č. 1) Nadpoloviční část respondentů měla k projektu hipostezek spíše neutrální, malá část až skeptický postoj. Ve větší míře se respondenti shodovali, že hipostezky sice měly v regionu MAS větší potenciál než poutní cesty, ale bohužel oproti zemím, na které projekt navazoval (Bavorsko a Rakousko), v Česku není hipoturistika ani zdaleka tolik rozvinutá. Oproti poutním cestám byl projekt sice zrealizován a dotažen do zdárného konce, ale stejně jako u poutních cest i zde se ukázalo, že ani tento druh CR není pro zdejší region tou správnou cestou za zatraktivněním regionu a přilákáním většího množství turistů. Zástupci žadatele si často stěžovali na velmi malou odezvu ze strany turistů, na jejich malý zájem o projekt hipostezek. Je však nutné zmínit, že zájem o projekt hipostezek ani nemohl být tak veliký jako o předešlý projekt zaměřený na propagaci atraktivit CR zdejšího regionu. Hipoturistika je druh CR, který není ani zdaleka tak masově rozšířen jako pěší a cykloturistika, na které byly zaměřeny propagační materiály předcházejícího projektu. Jedním z důvodů menšího rozšíření tohoto druhu CR mezi turisty může být například i to, že málo kdo si může ať už finančně, časově, tak i organizačně dovolit vlastnit svého koně, se kterým by po hipostezkách jezdil. V regionu MAS jsou sice farmy, kde je možné si koně zapůjčit, ale samotné zapůjčení koně není nejlevnější záležitostí. Oproti cykloturistice se určitě jedná o finančně nákladnější druh CR, samozřejmě pokud se stále držíme rekreační úrovně, nikoliv cykloturistiky na vyšší, profesionální úrovni. Fakt, že je projekt hipostezek v regionu MAS Šumavsko skutečně využíván pouze malým množstvím turistů ročně, spíše v řádu desítek než stovek, mi potvrdili i respondenti č. 18 a 19, kteří jsou stále zapojeni v udržitelné fázi projektu a přicházejí do styku s hipoturisty, kteří po hipostezkách projíždějí.

Názor na smysl projektu se u respondentů hodně lišil. Jak je uvedeno výše, většina respondentů ke smyslu a celkově k projektu hipostezek byla spíše kritická. Dle skepticky smýšlejících respondentů projekt hipostezek smysl neměl, neboť je určen pro tak úzkou a specifickou skupinu turistů, že finanční investice vložené do tohoto projektu považují za „vyhozené peníze“, které mohly být v regionu určeny na smysluplnější věci,

ze kterých by měli přínos i rezidenti. Našli se však i tací respondenti, kteří k projektu vůbec skeptičtí nebyli, naopak. Tito respondenti si myslí, že projekt smysl jednoznačně měl a že se nejednalo o zbytečný projekt či o „vyhozené peníze“. Dle těchto dotazovaných není podstatné, že hipoturistika a tím pádem i zdejší hipostezky jsou určeny pouze pro úzkou skupinu turistů, nikoliv pro masu, neboť i tato specifická část turistů si zaslouží mít příležitost a místo, kde můžou svůj druh turismu realizovat. Pokud se na projekt díváme z tohoto úhlu pohledu, nemusí být pak nutně hodnocen negativně. Dalším kladným hodnocením může být stejně jako u předchozího projektu ten fakt, že region MAS Šumavsko nebyl v té době vůbec pokryt hipostezkami, MAS tak chtěla dát opět možnost rozvoji novému druhu CR a dopomoci navíc sjednocení hipotras na území celého Jihočeského kraje. Další důvod proč je možné projekt hipostezek považovat za přínosný a vnímat jej kladně uvedl například respondent č. 15. Dle jeho slov *„jakékoliv zmapování vhodných tras, ať už se jedná o trasy pěší, cyklo, pro vozičkáře, pro kočárky nebo pro koně, je určitě dobré. To, že zase těch lidí, kteří by to využili, není tolik, je věc druhá. Ale já v tom zkrátka i tak vidím přínos a veliké plus. Trasy zmapované jsou, což já považuji za další krok vpřed.“*

Na počet návštěvníků v regionu projekt zřejmě žádný vliv nemá, neboť jak je již zmíněno, týká se pouze poměrně úzké skupiny turistů a specifického druhu CR. Hodnocení projektu se souladem trendů v CR v době jeho realizace je jednoznačně kladné. Hipoturistiku lze určitě považovat za trend CR i v současné době, jelikož se jedná o udržitelný a ekologicky šetrný turismus, který je v souladu s přírodou.

Projekt určitě mohl přispět i místním podnikatelům ve službách CR. A to využitím infrastruktury cestovního ruchu na trase, neboť při několikadenní jízdě po hipostezkách Jihočeského kraje hipoturisté využijí například ubytování, občerstvení a další služby. Větší přínos projektu pro rezidenty spatřován není, neboť jak bylo zmíněno již několikrát, nejedná se o žádný masový turismus. Zástupci žadatele se také častěji setkávali s negativním postojem rezidentů ve smyslu námitek, co se staví v okolí jejich pozemků apod. Zcela bez problémů leckdy neprobíhalo ani vyřizování souhlasů se stavbou hipostezky na soukromých pozemcích. Vždy byl ale nalezen schůdný kompromis mezi oběma stranami a projekt tak mohl být zrealizován. Za největší pozitivní přínos a dopad projektu na region MAS Šumavsko naprostá většina respondentů považuje opět, jako při hodnocení předchozího projektu, propagaci

regionu. Byť se jednalo o propagaci, která měla časově rozhodně kratší efekt, tak ani přesto tento fakt není zcela zanedbatelný.

V současné době jsou výstupy z projektu stále funkční a investiční část projektu je dokonce stále ještě ve fázi udržitelnosti. Všechny 20 udržovaných hipozastavení je neustále v provozu, včetně dostupných tištěných map a webových stránek, kde jsou dostupné aktualizované seznamy kontaktů na jihočeské hipostanice. Poslední aktualizace proběhla v červnu 2017. Jak bude nadále naloženo s veškerými výstupy vzešlými z obou projektů, již bylo zmíněno v podkapitole 7.2.

7.4 Projekt „Další vzdělávání v oborech cestovních ruchů a venkovská turistika, osobnostní rozvoj a manažerské dovednosti“

Operační program:	Vzdělávání pro konkurenceschopnost
Prioritní osa:	Další vzdělávání
Oblast podpory:	Podpora nabídky dalšího vzdělávání
Žadatel:	MAS Šumavsko, z.s.
Celkové výdaje:	4 049 676 Kč / z toho EU: 3 442 224 Kč
Termín realizace:	1. 11. 2011 – 30. 9. 2013 / fyzická realizace: 1. 11. 2011 – 30. 9. 2013
Udržitelnost:	30. 9. 2018

Myšlenka potřeby realizace projektu vzdělávání vznikla díky zjištění MAS o nedostatečné informovanosti a nedostatečných znalostech žadatelů přicházejících s vlastními rozvojovými projekty v oblasti podpory cestovního ruchu. Na základě přímého kontaktu MAS s žadateli takovýchto projektů vznikla myšlenka potřeby rozvoje dalšího vzdělávání v oblasti nejenom venkovského cestovního ruchu spolu s řešením zásadních nedostatků v této oblasti, např. nízké profesní znalosti a dovednosti zástupců z podnikatelského i nepodnikatelského sektoru v oblasti poskytování služeb cestovního ruchu.

Hlavním cílem projektu je zajištění kvalitního vzdělávání v oblasti cestovního ruchu a venkovské turistiky v Jihočeském kraji. Dalším cílem projektu je zvýšení odborných znalostí a dovedností obyvatel kraje při reflexi potřeb regionálního trhu práce v oblasti cestovního ruchu a venkovské turistiky. Projekt a jeho hlavní cíle se orientují na ekonomicky aktivní obyvatele ve věku 16 – 64 let, kteří mají trvalé bydliště

nebo alespoň pracoviště v Jihočeském kraji a dosáhli řádného ukončení terciárního stupně vzdělávání.

Tabulka 14: Partnerství v projektu „Vzdělávání“

Partner projektu	Zapojení do projektu
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (Ekonomická fakulta)	<p>Garance odborné kvality projektu</p> <p><u>Přípravná fáze</u> (sestavení koncepce, zpracování návrhu vzdělávacích programů)</p> <p><u>Realizační fáze</u> (tvorba vzdělávací opory pro jednotlivé vzdělávací okruhy, tvorba obsahu a metodiky pro jednotlivé tematické bloky)</p> <p><u>Fáze udržitelnosti</u> (propagace kurzů v rámci vzdělávací činnosti žadatele, nabídka kurzů v rámci celoživotního vzdělávání na EF JU)</p>

Zdroj: Žádost Vzdělávání (2018), vlastní zpracování

Výstupem projektu se stalo 8 vzdělávacích programů rozdělených do 2 tematických bloků (viz tabulka 15) doplněných o nově vytvořené studijní opory (učebnice a e-learningová aplikace). **Technika CR** je zaměřena na základní techniky průvodcovské činnosti a jejich praktické využití při poskytování služeb v CR. **Marketing CR** je zacílen na základní principy marketingu, jejich praktické použití při propagaci a při aktivním marketingu podniku. Součástí vzdělávacího programu byla dvoudenní zahraniční odborná stáž v Horním Rakousku a Salcbursku. Hlavním tématem exkurze se stala problematika destinačního managementu. Exkurze a z ní načerpané vědomosti časem posloužily jako základní stavební kámen pro založení kanceláře destinačního managementu v regionu MAS Šumavsko. **Udržitelná venkovská turistika** seznamuje účastníky s možným udržitelným rozvojem cestovního ruchu ve venkovských regionech. V rámci kurzu proběhla terénní exkurze, která se zaměřila na místní producenty na Strakonicku, Prachaticku a v Bavorsku. Vzdělávací program **Péče o hosty a plánování akcí** jednak seznamuje účastníky se správným přístupem personálu ke klientovi v podnicích poskytujících služby cestovního ruchu, ale je zaměřen i na tvorbu programu pro klienty orientovaného na trvale udržitelný CR. **Timemanagement** má za úkol účastníky kurzu naučit efektivnějšímu využití pracovního času a zdokonalit jejich schopnosti ve stanovování si priorit dle jejich naléhavosti, potřeby

a důležitosti. **Prezentační a komunikační dovednosti** účastníky kurzu učí kvalitnější komunikaci (gestikulace, hlasová intonace apod.) a prezentaci vlastní osoby či jejich předkládaných projektů. **Projektový management I.** se zaměřuje na proškolení účastníků v praktických postupech a metodických návodech při projektové činnosti (řízení a koordinace projektových aktivit, správná konstrukce projektů, implementace projektu do praxe apod.). **Projektový management II.** navazuje na předchozí vzdělávací program. Cílem tohoto programu je provést účastníky a zaškolit je v dotačních systémech (řízení a koordinace projektů podpořených ze strukturálních fondů EU, z PRV, z národních zdrojů, z nadačních fondů apod.) (MAS Šumavsko 2012).

Po ukončení financování projektu z evropských fondů žadatel i partner projektu již dopředu počítali s tím, že vzdělávací programy budou i nadále poskytovány v rámci nabídky kurzů celoživotního vzdělávání na Ekonomické fakultě JU (viz tabulka 14 a zapojení partnera do projektu). Po absolvování vzdělávacího programu účastník získá klasické osvědčení o absolvování kurzu s uvedením získané kvalifikace. Aktivní propagaci kurzů stále zajišťuje na svých webových stránkách EF JU (plakát viz příloha č. 7). V letošním roce i u projektu vzdělávání, stejně jako u projektu hipotezek (fáze A), končí doba udržitelnosti. Dle slov zaměstnance kanceláře MAS Šumavsko MAS uvažuje o jednání s destinační společností PRO Šumavsko o převedení výstupů z projektu vzdělávání právě na zmíněnou destinační společnost. PRO Šumavsko by pak jednotlivé kurzy nabízelo podle zájmu veřejnosti.

Tabulka 15: Tematické bloky a vzdělávací programy projektu „Vzdělávání“

Tematický blok	Vzdělávací program			
Cestovní ruch	Technika CR	Marketing CR	Udržitelná venkovská turistika	Péče o hosty a plánování akcí
Osobnostní rozvoj a manažerské dovednosti	Timemanagement	Prezentační a komunikační dovednosti	Projektový management I.	Projektový management II.

Zdroj: MAS Šumavsko (2012), vlastní zpracování

7.4.1 Hodnocení dopadů projektu

Projekt vzdělávání získal dle mnou stanovených kritérií pro hodnocení celkem 21 bodů z možných 24 bodů, hodnotím jej tedy jako velmi úspěšný projekt (viz příloha č. 11).

Se stejným hodnocením jsem se setkala u naprosté většiny respondentů. Největší ohlas měl samozřejmě projekt mezi těmi respondenty, kteří jsou znalí problematiky poskytování služeb cestovního ruchu.

Cíle projektu byly jednoznačně splněny všechny. Vytvořením vzdělávacích programů došlo k zajištění kvalitního vzdělávání v oblasti cestovního ruchu a venkovské turistiky. U účastníků, kteří vzdělávací programy absolvovali, jednoznačně došlo ke zvýšení jejich odborných znalostí a dovedností v cestovním ruchu a venkovské turistice.

Smysl projektu zaměřeného na vzdělávání potvrdili téměř všichni respondenti. Kurzy se odehrávaly po celém regionu MAS Šumavsko, aby byly přístupné co nejvíce lidem bez výjimky a bez upřednostňování určitého místa před jinými. Celkem bylo zrealizováno 8 kurzů, každý vždy na jedno téma vzdělávacího programu a každý kurz se opakoval 2x. Do kurzů realizovaných v regionu MAS se zapojilo odhadem žadatele asi 200 – 300 účastníků. Účastníci byli jednak z regionu MAS Šumavsko, ale například i z Lipenska, pro něž je CR klíčové odvětví. Když vezmeme v potaz, že kurzy nebyly určeny pro laickou veřejnost, nýbrž pouze pro lidi působící v CR s již určitými znalostmi (majitelé penzionů, restauračních zařízení aj.), není počet zúčastněných dle mého mínění zanedbatelný. Projekt je i v současné době stále ještě ve fázi udržitelnosti. Jak je popsáno výše, kurzy jsou nyní stále nabízeny prostřednictvím partnera projektu a jeho celoživotního vzdělávání. Dotazovaní z řad žadatele však namítají, že v současnosti je podobných vzdělávacích aktivit na trhu poměrně velké množství a existuje tak značná konkurence, což se v současné době odráží i na naplněnosti kurzů. V době kdy se kurzy realizovaly po regionu MAS, byly financované z dotace a byly tak pro všechny zúčastněné zdarma, to byl důležitý benefit pro všechny účastníky. Kurzy zdarma byly samozřejmě pro lidi mnohem zajímavější než současné kurzy, kdy už si je účastníci musí hradit sami. Důležitost a význam projektu za stranu žadatele hezky shrnul respondent č. 5: *„V tomto projektu vidíme obrovský smysl. Bylo by skvělé na něho navázat a pokusit se nějakým způsobem pokračovat. Mnohdy totiž lidé, kteří v cestovním ruchu podnikají, nejsou odborníci, to se pak odráží na kvalitě poskytovaných služeb našeho regionu. Kvalita poskytovaných služeb je ale absolutní základ pro CR! V pokračování projektu tak vidíme obrovský smysl. Bohužel se zatím nepodařilo sehnat finance na další pokračování.“*

Respondent z řad veřejnosti, který se aktivně zúčastnil celého tematického bloku Cestovní ruch, na kurzy vzpomíná jako na vynikající projekt, který byl kompletně výborně nastaven a zpracován, včetně proběhlých exkurzí. Na otázku ohledně nezájmu dalších potenciálních účastníků kurzů respondent č. 14 odpověděl následovně: *„Vzdělávání se bohužel účastnili především lidi, kteří to podle mě až tak moc nepotřebovali, protože už v té době měli penziony a restaurace na velice dobré úrovni. I přesto se ale chtěli ještě více vzdělávat. Naopak ti lidé, kteří to potřebovali, tak ti se neúčastnili. Důvod jejich neúčasti je jednoduchý. Jde o naprostý nezájem z jejich strany. Oni si zkrátka myslí, že to nepotřebují. Necítí potřebu do svého dalšího sebevzdělávání jakkoliv investovat, protože jim zatím turisté vždy jezdili a tím pádem jim stačí ty služby, které poskytují. Nevidí tak potřebu se dál vzdělávat a zlepšovat, i když je to hloupost. Ale pomalu a jistě už se jim to v současné době přestává vyplácet a začínají to na svém podnikání pocítovat. Například při zimní sezóně, kdy lidé z Čech jezdí na blízké sjezdovky a běžkařské tratě do Rakouska a Německa, protože tam jsou poskytované služby a servis na naprosto jiné úrovni než u nás v Čechách. Tito podnikatelé tak na svou nečinnost a neochotu na sobě pracovat doplatí.“* Projekt tedy jednoznačně poskytl všem podnikatelům a poskytovatelům služeb cestovního ruchu v regionu MAS velmi dobrou možnost a šanci zvýšení jejich odborných znalostí a dovedností vedoucí k zvýšení kvality jejich poskytovaných služeb.

Projekt byl zcela určitě s trendy cestovního ruchu té doby. Součástí kurzu Marketing CR a Udržitelná venkovská turistika byly i exkurze, v rámci kterých účastníci většinu teorie, kterou probírali na kurzech, viděli poté i v praxi. Exkurze byly vybrány tak, aby účastníkům přinesly něco nového, aktuálního, inovativního a pokud možno i nadčasového, co prozatím nebylo v Česku až tak samozřejmé. Zpětná vazba některých účastníků dokazovala, že ti, kteří si z kurzů něco skutečně odnesli a aplikovali své znalosti v praxi, tak to jejich podnikání bezesporu přineslo větší spokojenost návštěvníků, kteří se rádi vracejí a služby oceňují.

Respondenti z řad žadatele považují za zcela klíčový moment projektu z hlediska rozvoje a nového impulsu pro region exkurzy do Rakouska do turistické oblasti Wolfgangsee a schůzku s předsedou destinačního managementu této oblasti (Wolfgangsee Tourism). V rámci exkurze MAS získala potřebné informace pro destinační management a jeho založení, který v Rakousku funguje už roky a je na velice vysoké úrovni. MAS Šumavsko si díky této exkurzi ještě více uvědomila význam

a důležitost podpory cestovního ruchu v regionu. Jelikož ale mezi hlavní úkoly místních akčních skupin přímo tato úloha nepatří, rozhodla se MAS podpořit cestovní ruch v regionu tím, že iniciovala založení kanceláře destinačního managementu. Dne 11. 11. 2014 tak byla oficiálně založena společnost destinačního managementu PRO Šumavsko v turistické oblasti Šumavsko. PRO Šumavsko je organizace, která není financována z fondů EU, nýbrž z příspěvků svých vlastních členů. Zastupitelstvem Jihočeského kraje byla schválena Koncepce rozvoje cestovního ruchu 2015 – 2020, již vypracovala Jihočeská centrála cestovního ruchu. Koncepce definuje priority zaměřené na změnu systému v řízení cestovního ruchu. V rámci Koncepce je v tomto ohledu stanoven Strategický cíl č. 1 – efektivní a vícestupňové řízení cestovního ruchu v regionu, Operační cíl č. 2 – Podpora turistických oblastí v regionu Jižní Čechy a Operační cíl č. 3 – Měření efektivity. Pro realizaci Strategického cíle č. 1 byl vytvořen podpůrný nástroj, tzv. Manuál turistické oblasti, který byl schválen Radou kraje. Manuál turistické oblasti přesně stanovuje podmínky pro udělení certifikace turistických oblastí a z toho plynoucí finanční podporu. Další nezbytnou podmínkou pro získání této podpory je uzavření Smlouvy o vzájemné spolupráci mezi JCCR a destinační společností. PRO Šumavsko úspěšně splnilo veškeré podmínky a Šumavsko se tak stalo certifikovanou turistickou oblastí destinační společnosti PRO Šumavsko. PRO Šumavsko také uzavřelo Smlouvu o vzájemné spolupráci s JCCR, splnilo tedy veškeré stanovené podmínky a je proto kromě příspěvků svých členů finančně podporováno přímo z Jihočeského kraje. Destinační management PRO Šumavsko je organizace, která „*za účelem efektivního řízení cestovního ruchu zajišťuje koordinaci a kooperaci poskytovatelů služeb cestovního ruchu v turistické oblasti Šumavsko.*“ (Šumavsko 2018). PRO Šumavsko má 24 členů (k 20. 2. 2018), mezi nimiž jsou obce, města, soukromí podnikatelé, ale i fyzické osoby, dále například turistická informační centra, hotely a další subjekty působící v cestovním ruchu. „*Cílem destinačního managementu PRO Šumavsko je propojení jednotlivých subjektů působících v cestovním ruchu a kvalitní servis pro návštěvníky regionu zajišťující jejich spokojenost.*“ (Šumavsko 2018). Destinační management se spoluprací s různými subjekty snaží o udržitelný rozvoj oblasti a zajištění konkurenceschopnosti regionu na trhu cestovního ruchu. Svými aktivitami se snaží oslovit nejenom turisty ze zahraničí a tuzemska, ale i rezidenty žijící v turistické oblasti Šumavsko a vzbudit v nich zájem o cestovní ruch v regionu.

Právě v založení destinačního managementu PRO Šumavsko vidí respondenti ze strany žadatele udržitelnost nejenom projektu vzdělávání a východisko všech těchto řešených projektů, neboť dle respondenta č. 1 „*první projekt (myšleno Cesty Evropy – marketing CR) nastartoval další aktivity cestovního ruchu v tomto regionu (Hipostezky a dále Vzdělávání) a výsledkem všech těchto projektů dohromady je právě, dle mého mínění skvěle fungující, destinační management PRO Šumavsko, který už v našem regionu v oblasti propagace CR a tím i rozvoji regionu udělal opravdu veliký kus práce.*“

8 ZÁVĚR

Hlavní cíl práce, zhodnocení dopadů konkrétních projektů cestovního ruchu realizovaných v MAS Šumavsko, byl splněn. V úvodu práce bylo stanoveno několik výzkumných otázek, k jejichž zodpovězení došlo v rámci hodnocení jednotlivých projektů. Otázky se týkaly toho, zda realizované projekty naplnily cíle, které si předem stanovily. K naplnění všech stanovených cílů došlo u tří hodnocených projektů. Projekt „Hipostezek“ (fáze A + fáze B) naplnil veškeré své stanovené cíle. Došlo k vytvoření jednotné sítě hipostezek v Jihočeském kraji, k jejímu vyznačení v terénu i k vytvoření marketingových aktivit propagující tento projekt. Došlo k vytvoření 20 hipozastavení, na kterých jsou i nadále udržována instalovaná odpočívadla doplněná o informační tabule. Realizací zmíněných aktivit MAS jednoznačně přispěla k rozšíření nabídky možností trávení volného času a rozšíření nabídky služeb pro hipoturisty v Jihočeském kraji. V projektu „Vzdělávání“ bylo vytvořeno 8 vzdělávacích programů a došlo tak k zajištění kvalitního vzdělávání v oblasti cestovního ruchu a venkovské turistiky. U absolventů vzdělávacích programů byly zvýšeny jejich odborné znalosti a dovednosti v cestovním ruchu a venkovské turistiky. Projekt „Cesty Evropy – marketing CR“ jako jediný nenaplnil svůj hlavní cíl, kterým byla příprava regionu na vstup do mezinárodní sítě poutních cest Cammini d'Europa. Dále byla položena otázka, zda jsou projekty i nadále přínosné a udržitelné nebo svou fyzickou realizací a naplněním cílů zanikly. Ke kompletnímu zániku projektu nedošlo ani v jednom z případů. Všechny projekty jsou dle možností žadatele či partnera projektu i nadále udržovány. Propagaci regionu MAS jako turistické destinace CR, ke které docházelo v rámci projektu „Cesty Evropy – marketing CR“, MAS předala a kompletně přenechala destinačnímu managementu PRO Šumavsko. Projekt „Hipostezek“ je i nadále funkční a udržitelný. Aby to tak zůstalo i do budoucna, MAS již v současné době podniká potřebné kroky a jedná o předání výstupů projektů partnerům projektů obou fází, kteří budou jeho funkčnost zajišťovat i do budoucna. Poslední projekt „Vzdělávání“ je stejně jako předešlé projekty v současné době stále funkční. Je aktivně nabízen partnerem projektu EF JU. V úvodu práce zazněla otázka, zda mezi projekty existuje spojitost nebo byly na území MAS realizovány bez přímé návaznosti či smysluplnosti. Důkladné prostudování projektů a jejich dopadů přineslo poznatek, že k jejich realizaci došlo v přímé návaznosti na poznatky vzešlé z projektů

předcházejících. Posledním úkolem, který byl stanoven v úvodu práce, bylo zjištění vnímání projektů lidmi jednak ze strany žadatele, tak ze strany veřejnosti. I tento úkol byl splněn a je součástí každého hodnocení projektu. Respondenti ze strany žadatele hodnotili projekty vesměs kladně s přínosem pro region MAS. Obdobné hodnocení zaznívalo i od dotazovaných ze strany veřejnosti. Výjimkou byl projekt „Hipostezek“, u kterého se našla značná část respondentů z řad veřejnosti, která měla spíše neutrální, malá část dokonce skeptický postoj k realizovanému projektu. V rámci řízených rozhovorů byli respondenti z řad žadatele dotazováni, zda si myslí, že byla v souvislosti s řešenými projekty MAS postavena do pozice lídra zajišťujícího inovace, hospodářský úspěch a prosperitu regionu. Respondenti se shodli, že jelikož v době realizace projektů nebyla na území MAS Šumavsko jiná organizace zajišťující propagaci regionu v ČR, tak MAS skutečně byla do pozice lídra alespoň v rámci těchto projektů postavena. Jednoznačně MAS díky každému projektu zajistila v regionu určité inovace (např. jednotná propagace regionu). V zajištění hospodářského úspěchu a prosperity regionu lze určitě také očekávat jisté přínosy. Díky tomu, že se realizací projektů, především zásluhou projektu „Cesty Evropy – marketing ČR“ a jeho propagačních materiálů, region dostal do širšího povědomí turistů, můžeme předpokládat alespoň minimální zvýšení či udržení si stávajícího počtu turistů v regionu, což s sebou samozřejmě pro region přináší mnoho pozitivního ve formě multiplikačního efektu CR (viz kapitola 4). Dalším velice pozitivním přínosem, který může zajistit prosperitu regionu, je skutečnost, že díky realizaci projektů bylo zvýšeno povědomí o regionu i u místních obyvatel. Zvýšení povědomí u rezidentů může mít pozitivní vliv na jejich identifikaci s regionem. Může tedy dojít k posílení jejich regionální identity (Chromý 2003) a k následnému zvýšení zájmu rezidentů o stav regionu, k posílení sociálního kapitálu v regionu, ke zvýšení iniciativy místních občanů, která může pozitivně ovlivnit kvalitu života v regionu aj.

V návaznosti na teoretické koncepty použité v této práci (kapitola 2) lze definovat nejdůležitější dopady hodnocených projektů na region. Prvním důležitým dopadem je navázání nového partnerství v rámci projektu „Hipostezek (fáze B)“ mezi MAS Šumavsko a JCCR. Spolupráce demonstrující koncept sítě v praxi, která započala projektem hipostezek, dále pokračovala například ve spolupráci a pomoci při zakládání destinační společnosti PRO Šumavsko. Druhý dopad lze spatřovat v realizaci projektu „Vzdělávání“. Projekt jednoznačně cílil na zvyšování lidského kapitálu vybraných

obyvatel žijících v Jihočeském kraji. Jak je uvedeno v podkapitole 2.4, jedná se o velice podstatný koncept pro současný rozvoj regionů, proto neustálé zvyšování lidského kapitálu (schopností, znalostí a dovedností) je velice důležité. Třetí dopad vychází z teorie sociální směny (podkapitola 2.5). Rezidenti si díky zrealizovaným projektům, hlavně díky projektu „Cesty Evropy – marketing CR“ ještě více uvědomili význam a důležitost CR ve spojitosti s regionálním rozvojem a jeho multiplikačním efektem, neboť pozitivní dopady CR v regionu pozitivně ovlivňují a působí i na rezidenty. Posledním velice významným dopadem realizovaných projektů na region, je vznik destinační společnosti PRO Šumavsko. Veliký význam a důležitost destinačních společností pro CR v regionu potvrzuje ve své práci Holešinská (2012). Destinační společnosti pomáhají využívat potenciál regionu v oblasti CR, snaží se o přilákání návštěvníků a zajišťují udržitelnost rekreačních zdrojů (Holešinská 2012).

Potenciál CR v regionu MAS Šumavsko dle Bínova hodnocení byl uveden v rámci 7 kapitoly. Uskutečněné řízené rozhovory měly za úkol potvrdit či vyvrátit, zda byly jednotlivé projekty na daném území realizovány skutečně účelně právě v návaznosti na potenciál CR regionu dle Bínova hodnocení. Terénní šetření prokázalo, že realizované projekty v regionu MAS Šumavsko měly skutečně smysl. Nejlépe ze všech projektů vyšel první a poslední projekt, tedy „Cesty Evropy – marketing CR“ a „Vzdělávání“. Tyto projekty byly jednoznačně považovány za pozitivní. Dle zkušeností žadatele se o regionu díky prvnímu projektu začalo mnohem více mluvit jako o turistické destinaci a region se dostal do širšího povědomí turistů (viz podkapitola 7.1.1). Projekt „Vzdělávání“ zase zvýšil odborné znalosti a dovednosti účastníků, což může mít opět další pozitivní dopad na region v oblasti cestovního ruchu díky větší spokojenosti návštěvníků (viz podkapitola 7.4.1). Smysl projektu „Hipostezek“ byl nejvíce diskutabilní. Podařilo se ale poměrně dobře zhodnotit jeho pozitiva i negativa a nakonec i tento projekt je považován za přínosný a smysluplný (viz podkapitola 7.3.1). Dle Bínova hodnocení má region značný potenciál pro CR, avšak hipoturistika ani církevní turistika se neprokázaly jako to pravé zaměření, kterým by se měl region ubírat. Je proto nutné i nadále hledat a stále prozkoumávat další možnosti vedoucí k přilákání většího počtu turistů do regionu a k podpoře většího rozvoje regionu právě díky cestovnímu ruchu.

V závěru druhé kapitoly bylo na základě teoretického vymezení práce stanoveno několik hypotéz. **H1:** „V regionu MAS Šumavsko docházelo v programovém období

2007 – 2013 při realizaci projektů k navazování spolupráce a vytváření sítí mezi neziskovým sektorem a podnikatelskou sférou“ je potvrzena jednak v podkapitole 6.1.1, kde jsou uvedeny příklady konkrétní spolupráce, a poté v podkapitole 6.1.2. Neziskový sektor (MAS) spolupracoval a vytvářel sítě kontaktů s podnikateli při realizaci mnohých projektů, o které si právě podnikatelé žádali přes vyhlášené výzvy MAS. **H2:** „Na území MAS Šumavsko probíhalo v programovém období 2007 – 2013 praktické uplatňování principu bottom up za dodržení všech sedmi základních principů“ je také potvrzena. První princip je splněn samotnou existencí SPL MAS Šumavsko (podkapitola 6.1.2). Druhý princip založen na místním partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem viz podkapitola 6.1.1. Třetí princip je splněn ve zpracování SPL komunitním způsobem (podkapitola 6.1.2). Splnění čtvrtého principu, integrované a multisektorové akce, potvrdila písemným sdělením zaměstnankyně MAS - Dolanská J. Splnění principu odůvodnila doložením nepovinné přílohy více odvětvového navrhování při podání žádosti o dotaci. Součástí žádosti bylo i čestné prohlášení, že realizace projektu byla projednávána i s jiným subjektem z jiného odvětví. Pátý princip viz tabulka 9. Princip šestý je demonstrován v podkapitole 6.1.2. Poslední, sedmý princip, viz příklady spolupráce a partnerství v podkapitole 6.1.1. Poslední hypotéza, **H3:** „Obyvatelé v regionu MAS Šumavsko hodnotí realizované projekty v cestovním ruchu v jejich regionu kladně, neboť si jsou vědomi převažujících pozitivních přínosů, které jim projekty a s nimi nově příchozí návštěvníci do regionu přinášejí,“ je potvrzena v hodnocení projektu v podkapitole 7.1.1.

Při celkovém hodnocení dopadů všech řešených projektů jako celku, dle mého mínění, projekty úspěšně nastartovaly region jako jednu z novějších turistických destinací. Tuto zásluhu je nutné připsat především projektu „Cesty Evropy – marketing CR“, jeho marketingové kampani a šíření propagačních materiálů. Díky tomu se region dostal do širšího povědomí většího množství turistů. Projekty analyzované a hodnocené v rámci této práce tak položily základní stavební kámen, v současné době vzkvétajícímu, cestovnímu ruchu v regionu Šumavska. Velice důležitým momentem pro budoucnost regionu z hlediska cestovního ruchu se stalo vyústění exkurze do Rakouska, konané v rámci projektu „Vzdělávání“, v myšlenku založení destinačního managementu PRO Šumavsko. PRO Šumavsko tak převzalo od MAS Šumavsko pozici lídra regionu v oblasti propagace a řízení cestovního ruchu.

Seznam použité literatury

- BARTOŠOVÁ, J. (2011): Postavení místních akčních skupin na českém venkově. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 115 s.
- BERITELLI, P. (2011): Cooperation among prominent actors in a tourist destination. *Annals of Tourism Research*, 38, č. 2, s. 607 – 629.
- BÍNA, J. (2010a): Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice. ÚÚR, Praha. [online]. [cit. 2018 – 02 – 08]. Dostupné z URL: <https://www.uur.cz/default.asp?ID=3690>
- BÍNA, J. (2010b): Využití potenciálu cestovního ruchu v České republice. ÚÚR, Praha. [online][cit. 2018 – 02 – 08]. Dostupné z URL: <https://www.uur.cz/default.asp?ID=3962>
- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2011): Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace. Univerzita Karlova, Praha, 342 s.
- BOBKOVÁ, M. (2014): Destination governance v kontextu institucionálních teorií regionálního rozvoje. 5. mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu. Sborník příspěvků, Pavlov, s. 7 – 15.
- COLEMAN, J. (1988): Social Capital and the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, 94, s. 95 – 120.
- DREDGE, D. (2006): Policy networks and the local organisation of tourism. *Tourism Management*, 27, č. 2, s. 269 – 280.
- FRANKE, A. a kol. (2012): Zmírňování regionálních disparit prostřednictvím rozvoje cestovního ruchu. Wolters Kluwer Česká republika, Praha, 301 s.
- GIBSON, L., LYNCH, P. (2007): Networks: comparing community experiences. *Micro-clusters and network: The growth of tourism*, s. 107 – 126.
- HERNANDEZ, S. A., COHEN, J., GARCIA, H. L. (1996): Residents' attitudes towards an instant resort enclave. *Annals of tourism research*, 23, č. 4, s. 755 – 779.
- HOLEŠINSKÁ, A. (2012): Destinační management jako nástroj regionální politiky cestovního ruchu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 152 s.
- HORÁKOVÁ, H., FIALOVÁ, D. (2014): Transformace venkova: turismus jako forma rozvoje. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 398 s.
- CHALUPOVÁ, M., FIALA, R., ROJÍK, S. (2013): Sociální síť tvořené pro budování regionálních značek potravin v kraji Vysočina. *Scientific Papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics & Administration*, 20, 29, s. 61 – 73.
- CHROMÝ, P. (2003): Formování regionální identity: nezbytná součást geografických výzkumů. *Geografie na cestách poznání. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha*, s. 163 – 178.
- CHVOJKOVÁ, A., KVĚTOŇ, V. (2007): Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007 – 2013. IREAS, Institut pro strukturální politiku, 181 s.

- INDROVÁ, J. (2009): Cestovní ruch (základy). 2. vyd. Praha: Oeconomica, 122 s.
- JEŽEK, J. (2006): Učení se, sítě a samoregulace jako základní stavební kameny učících se regionů. *Národní a Regionální ekonomika* VI, s. 140 – 144.
- KALINA, M. (2015): Úspěšnost plnění cílů strategického plánu Leader Místní akční skupiny Český západ. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 110 s.
- KELLER, J. (1988): Teorie sociální směny – příklad pozitivistického přístupu k sociálnímu jednání. *Sociální jednání z hlediska marxistické sociologie*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně, s. 33 – 47.
- KORF, B., OUGHTON, E. (2006): Rethinking the European countryside - can we learn from the South?. *Journal of rural studies*, 22, č. 3, s. 278 – 289.
- KOUBEK, J. (2010): Několik poznámek k pojetí lidského kapitálu. *Demografie*, 52, č. 3, s. 177 – 180.
- KRAJŇÁK, T. (2016): Politicko-vojenská rizika pro cestovní ruch na Blízkém Východě. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 132 s.
- KUČERA, Z., BLÁHA, J. D., KUČEROVÁ, S., HUPKOVÁ, M. & REEVES, D. (2012): Katolická poutní místa v Česku na počátku 21. století podle konání poutě během kalendářního roku. *P3K*, Praha, 22 s.
- KUČEROVÁ, S. (2011): Education towards obtaining variol forms of capital. *AUC Geographica*, 46, č. 1, s. 23 – 33.
- KŮSOVÁ, T., FIALOVÁ, D., HUČÍNOVÁ, M. (2017): Sociální sítě a vznik sociálního kapitálu v lokalitách druhého bydlení. *Geografie*, 122, č. 2, s. 236 – 256.
- LÁSKOVÁ, A. (2016): Vliv sektorového složení vybraných místních akčních skupin na jejich fungování. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 106 s.
- LINDEROVÁ, I. (2013): Cestovní ruch, základy a právní úprava. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 267 s.
- LÍSKOVCOVÁ, M. (2013): Cestovní ruch jako faktor rozvoje venkovských obcí. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 84 s.
- MALÁ, M. (2013): Vyhodnocení práce místních akčních skupin. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 89 s.
- MAZOUCHE, P., FISCHER, J. (2011): Lidský kapitál – měření, souvislosti, prognózy. 1. vyd. Praha: CH Beck, 116 s.
- MOHAN, G., MOHAN, J. (2002): Placing Social Capital. *Progress in Human Geography*, 26, č. 2, s. 191 – 210.
- Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013 (2007): Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, Praha, 137 s.
- Nová regionální politika (2002): Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, Praha: Dada, 91 s.

- NOVÁKOVÁ, A. (2009): Cestovní ruch a terorismus. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 88 s.
- OULICKÁ, D. (2011): Hipoturistika. Bakalářská práce. FTVS UK v Praze, Praha, 57 s.
- PÁSKOVÁ, M. (2012): Environmentalistika cestovního ruchu. Czech Journal of Tourism, roč. 1, č. 2, s. 77 – 113.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2012): Výkladový slovník cestovního ruchu. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 768 s.
- PÁSKOVÁ, M. (2014): Udržitelnost cestovního ruchu. 3. vyd., Hradec Králové: Gaudeamus, 335 s.
- PERLÍN, R., BIČÍK, I. (2010): Lokální rozvoj na Šumavě: závěrečná publikace shrnující výsledky projektu Analýza vývoje Národního parku Šumava za období uplynulých 15 let. Správa NP a CHKO Šumava, 188 s.
- PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): Typologie venkovského prostoru Česka. Geografie, 115, č. 2, s. 161 – 187.
- PETŘÍKOVÁ, L. (2012): Sítě aktérů regionálního rozvoje v Místní akční skupině Pošumaví. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 113 s.
- PILEČEK, J. (2010): Koncept sociálního kapitálu: pokus o přehled teoretických a metodických východisek a aplikačních přístupů jeho studia. Geografie, 115, č. 1, s. 64 – 77.
- PILEČEK, J. (2013): Sociální a lidský kapitál jako faktor rozvoje periferních oblastí Česka. Disertační práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha. 138 s.
- RATAJ, S. (2014): Lokální aktéři a jejich sítě v Národním parku Šumava. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 125 s.
- RYGLOVÁ, K., BURIAN, M., VAJČNEROVÁ, I. (2011): Cestovní ruch-podnikatelské principy a příležitosti v praxi, 1. vyd., Praha, 213 s.
- SUSOVÁ, K. (2007): Sociální kapitál v suburbánních oblastech: případová studie obce Jesenice u Prahy. Bakalářská práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 38 s.
- SVOBODA, P. (2016): Hodnocení účinnosti Strategického plánu LEADER 2007 – 2013 Místní akční skupiny Krajina srdce. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 96 s.
- ŠAUER, M., VYSTOUPIL, J., HOLEŠINSKÁ, A. a kol. (2015): Cestovní ruch. Učební text. 1. vyd. Brno: ESF MU, 477 s.
- ŠENKÝŘOVÁ, T. (2011): Regionální diferenciaci projektů cestovního ruchu v Česku realizovaných v rámci SROP v letech 2004-2006. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 97 s.
- ŠOBOROVÁ, A. (2012): Efektivita práce místních akčních skupin – případová studie Místní akční skupina Podlipansko. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 110 s.

ŠOTOLA, J. (2010): Síťování jako nástroj lokálního rozvoje v oblasti sociální integrace. Aktuální otázky sociální politiky-teorie a praxe, s. 98 – 103.

TAIČMANOVÁ, P. (2015): Rozvojový potenciál nejmenších obcí. Diplomová práce. PřF UK v Praze, KSGRR, Praha, 82 s.

TRIGLIA, C. (2001): Social capital and local development. European journal of social theory, 4, č. 4, s. 427 – 442.

VAJDOVÁ, Z., BERNARD, J., STACHOVÁ, J., ČERMÁK, D. (2010): Síť institucionálních aktérů rozvoje malého města. Czech Sociological Review, 46, č. 2, s. 281 – 299.

VYSTOUPIL, J., HOLEŠINSKÁ, A., KUNC, J. & ŠAUER, M. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR. 1. vyd. Brno: ESF MU, 106 s.

WOKOUN, R., LUKÁŠ, Z., KOUŘILOVÁ, J. (2002): Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie. IFEC, 165 s.

WOKOUN, R. a kol. (2007): Regionální rozvoj a jeho management v České republice. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 244 s.

WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J., DAMOBORSKÝ, M. (2008): Regionální rozvoj. 1. vyd. Praha: Linde, 475 s.

Elektronické zdroje

BusinessInfo (2017): Češi a cestovatelské trendy v roce 2017 [online]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cesi-a-cestovatelske-trendy-v-roce-2017-86986.html> [2018 – 02 – 3]

COT Business (2017): Fórum cestovního ruchu 2017 [online]. Dostupný z: <https://www.icot.cz/sledujeme-on-line-forum-cestovniho-ruchu-2017/> [2018 – 04 – 5]

CzechTourism: Základní informace [online]. Dostupné z: <https://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/zakladni-informace/> [2018 – 01 – 5]

ČSÚ (2017): Malý lexikon obcí České republiky 2017 [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2017> [2017 – 12 – 15]

ČSÚ (2018): Satelitní účet cestovního ruchu [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/satelitni_ucet_cestovniho_ruchu [2018 – 02 – 17]

DEJMKOVÁ, M., SCHNEIDER, J., LAMPARTOVÁ, I. (2013): Přínos MAS jako nástroje podpory rozvoje venkova na příkladu MAS Boskovicko PLUS, o. s.. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/261759557_Contribution_of_MAS_as_a_support_tool_for_development_of_rural_areas_Case_study_of_LAG_Boskovicko_PLUS_o_s?enrichId=rgreq-79e91d51-4d39-46b1-8f23-

afa3851a9bec&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzI2MTc1OTU1NztBUzo5OTE4NTc
wOTgxMzc2MEAxDNAwNjU5MTI0NzU4&el=1_x_2

DotaceEU (a): Informace o fondech [online]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Informace-o-fondech> [2018 – 01 – 30]

DotaceEU (b): Operační programy [online]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013> [2018 – 01 – 12]

DotaceEU (c): Programové období 2007 – 2013 [online]. Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013> [2017 – 05 – 30]

DotaceEU (d): Integrovaný regionální operační program, Informace o programu [online]. Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Operacni-programy/List/Integrovani-regionalni-operacni-program> [2018 – 02 – 6]

DotaceEU (e): Programy [online]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020/Operacni-programy> [2018 – 02 – 6]

DotaceEU (f): Regiony regionální politiky [online]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Migrace/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU/Regiony-regionalni-politiky-EU> [2017 – 05 – 30]

DotaceEU (g): Programové období 2014 – 2020 [online]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Migrace/Fondy-EU/2014-2020> [2018 – 01 – 29]

Evropská komise: Evropské strukturální a investiční fondy [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/funding/ [2017 – 06 – 29]

JCCR: Mise, cíle a poslání [online]. Dostupné z: <https://www.jccr.cz/cinnost-a-sluzby-jccr/mise-cile-a-poslani> [2018 – 01 – 23]

MAS Šumavsko (2011): Jižní Čechy, stezky pro koně. Občanské sdružení CHANCE IN NATURE – LOCAL ACTION GROUP. Propagační materiál MAS Šumavsko.

MAS Šumavsko (2012): Základní osnovy vzdělávacích programů [online]. Dostupné z: <http://old.massumavsko.cz/lidske-zdroje/vzdelavani-v-cestovnim-ruchu/zakladni-osnovy-vzdelavacich-programu/> [2018 – 01 – 10]

MAS Šumavsko (2017a): Nabídka kurzů v cestovním ruchu pro podnikatele, samosprávu, zaměstnance organizací v ČR [online]. Dostupné z: <http://www.massumavsko.cz/nabidka-kurzu-v-cestovnim-ruchu-pro-podnikatele-samospravu-zamestnance-organizaci-v-cr-2/> [2018 – 05 – 25]

MAS Šumavsko (b): O nás [online]. Dostupné z: <http://www.massumavsko.cz/o-nas/> [2017 – 11 – 22]

MF ČR (2017): ČR vyčerpala za období 2007 – 2013 celkem 25,8 miliard eur [online]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2017/cr-vycerpala-za-obdobi-2007-2013-celkem-28195> [2017 – 11 – 3]

MMR (a): Cestovní ruch [online]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Cestovni-ruch> [2018 – 01 – 6]

MMR (b): Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007 – 2013 [online]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-na> [2018 – 01 – 10]

MMR (c): Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014 – 2020 [online]. Dostupné z: [http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-\(1\)](http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-(1)) [2018 – 01 – 10]

MMR (d): Národní program podpory cestovního ruchu 2010 – 2016 [online]. Dostupné z: [http://www.mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Cestovni-ruch/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-\(2010-2016\)](http://www.mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Cestovni-ruch/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-(2010-2016)) [2018 – 01 – 10]

MMR (e): Národní program podpory cestovního ruchu v regionech 2016 – 2020 [online]. Dostupné z: [http://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Programy-Dotace/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regionech-\(2016-2020\)](http://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Programy-Dotace/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regionech-(2016-2020)) [2018 – 01 – 10]

MMR (2006): Strategie regionálního rozvoje České republiky 2007 – 2013 [online]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/_strategie-regionálního-rozvoje_2007-2013-2006-.pdf [2017 – 11 – 29]

Metoda LEADER (2015) [online]. Dostupné z: <http://nsmascr.cz/content/uploads/2015/03/brozura2015.pdf> [2017 – 04 – 20]

NS MAS ČR (a): Co je MAS [online]. Dostupné z: <http://nsmascr.cz/content/uploads/2012/11/Co-je-MAS.pdf> [2018 – 01 – 8]

NS MAS ČR (b): Místní akční skupiny. Dostupné z: <http://nsmascr.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny/> [2017 – 05 – 13]

NS MAS ČR (c): Územní působnost MAS. Dostupné z: <http://nsmascr.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny/uzemni-pusobnost-mas/> [2018 – 04 – 05]

PERLÍN, R. (2009): Spolupráce venkovských obcí. Česká geografická společnost, Venkov 2009. Dostupné z: geography.cz/attachements/Perlín%202.ppt

Portál územního plánování (2016): NUTS [online]. Dostupné z: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/nuts.asp> [2017 – 07 – 21]

ROP Jihozápad: Regionální operační program Jihozápad [online]. Dostupné z: <http://www.rr-jihozapad.cz/?menu=rop-jihozapad> [2018 – 02 – 04]

ROP Střední Morava (2011): Udržitelnost projektu [online]. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/file/2547/> [2018 – 3 – 11]

Stanovy MAS Šumavsko (2015), MAS Šumavsko [online]. Dostupné z: http://www.massumavsko.cz/files/menu_articles_files/Stanovy%20MAS%20%C5%A0umavsko,%20z.%20s..pdf [2017 – 11 – 22]

Strategický plán LEADER (2010), MAS Šumavsko [online]. Dostupné z: http://old.massumavsko.cz/files/articles_files/SPL%20CHANCE%20AKTUALIZACE%20final.pdf

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Šumavsko, z. s. 2014 – 2020 (2018), MAS Šumavsko [online]. Dostupné z: http://www.massumavsko.cz/files/articles_files/Strategie%20MAS%20%C5%A0umavsko-2.zm%C4%9Bna_2018_final.pdf

Šumavsko: Destinační management [online]. Dostupné z: <https://www.sumavsko.cz/destinacni-management> [2018 – 04 – 17]

UNWTO Tourism Highlights 2017 Edition (2018) [online]. Dostupné z: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> [2018 – 04 – 12]

Zápis valné hromady MAS Šumavsko (2018), MAS Šumavsko [online]. Dostupné z: http://www.massumavsko.cz/files/menu_articles_files/180426_Z%C3%A1pis_Valn%C3%A1hromadaMAS_scan.pdf [2018 – 06 – 01]

Závěrečná zpráva o provádění Regionálního operačního programu NUTS II Jihozápad v období 2007 – 2013 (2017), ROP Jihozápad [online]. Dostupné z: http://www.rr-jihozapad.cz/dokumenty/rop-jihozapad/FIR_czech.pdf [2017 – 12 – 12]

Ostatní zdroje dat

Interní zdroje MAS Šumavsko, Ex post hodnocení SPL MAS Šumavsko (2015)

Interní zdroje MAS Šumavsko, Seznam projektů LEADER 9 výzev

Interní zdroje MAS Šumavsko, Žádost Cesty Evropy – marketing CR

Interní zdroje MAS Šumavsko, Žádost HIPO A

Interní zdroje MAS Šumavsko, Žádost HIPO B

Interní zdroje MAS Šumavsko, Žádost Vzdělávání

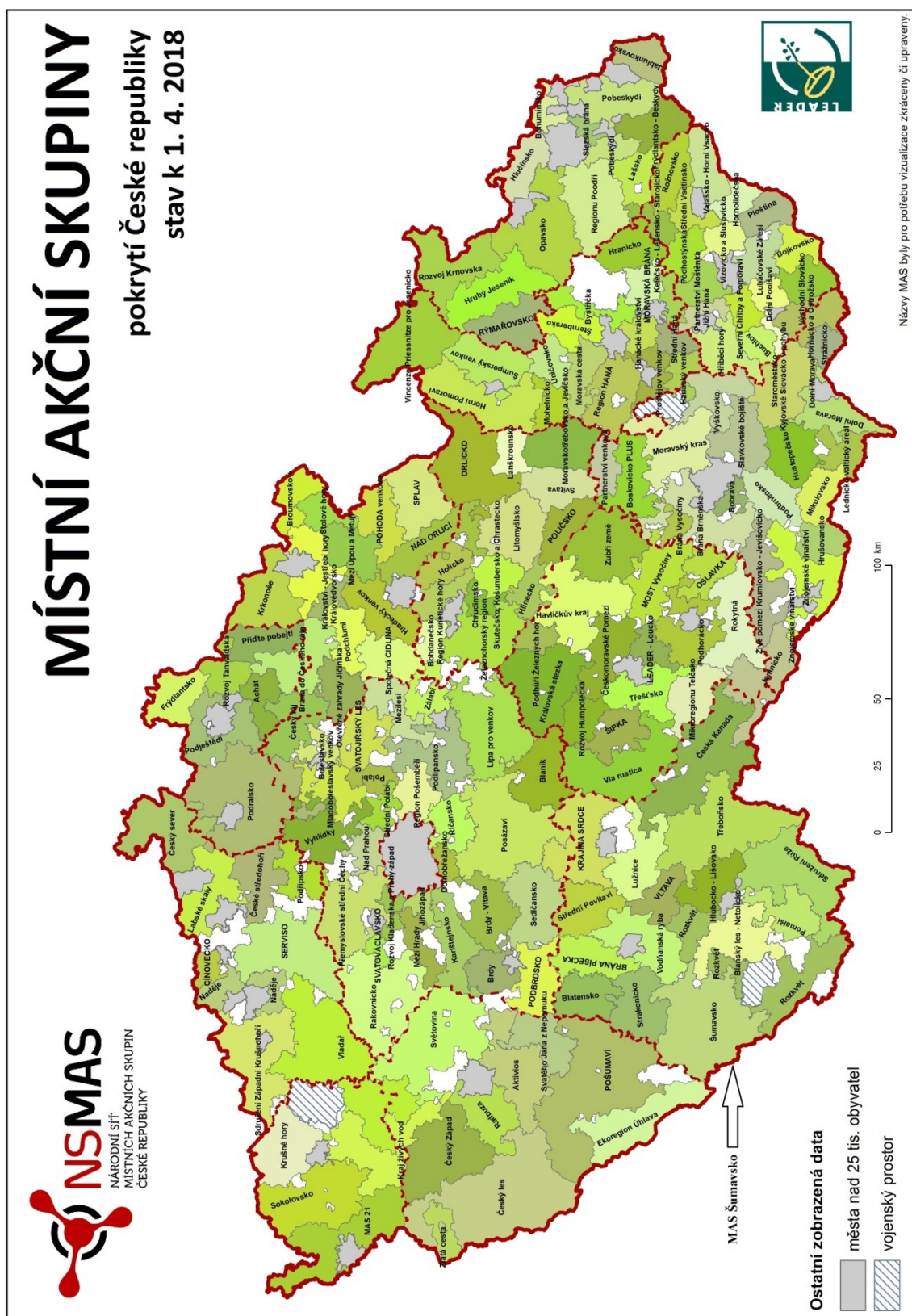
Písemná korespondence s Hankou Lukešovou, 23. 1. 2018, 23. 5. 2018

Písemná korespondence s Janou Dolanskou, 5. 6. 2018

Ústní sdělení s Mgr. Ivetou Frkovou, 26. 3. 2018, 5. 6. 2018

Přílohy

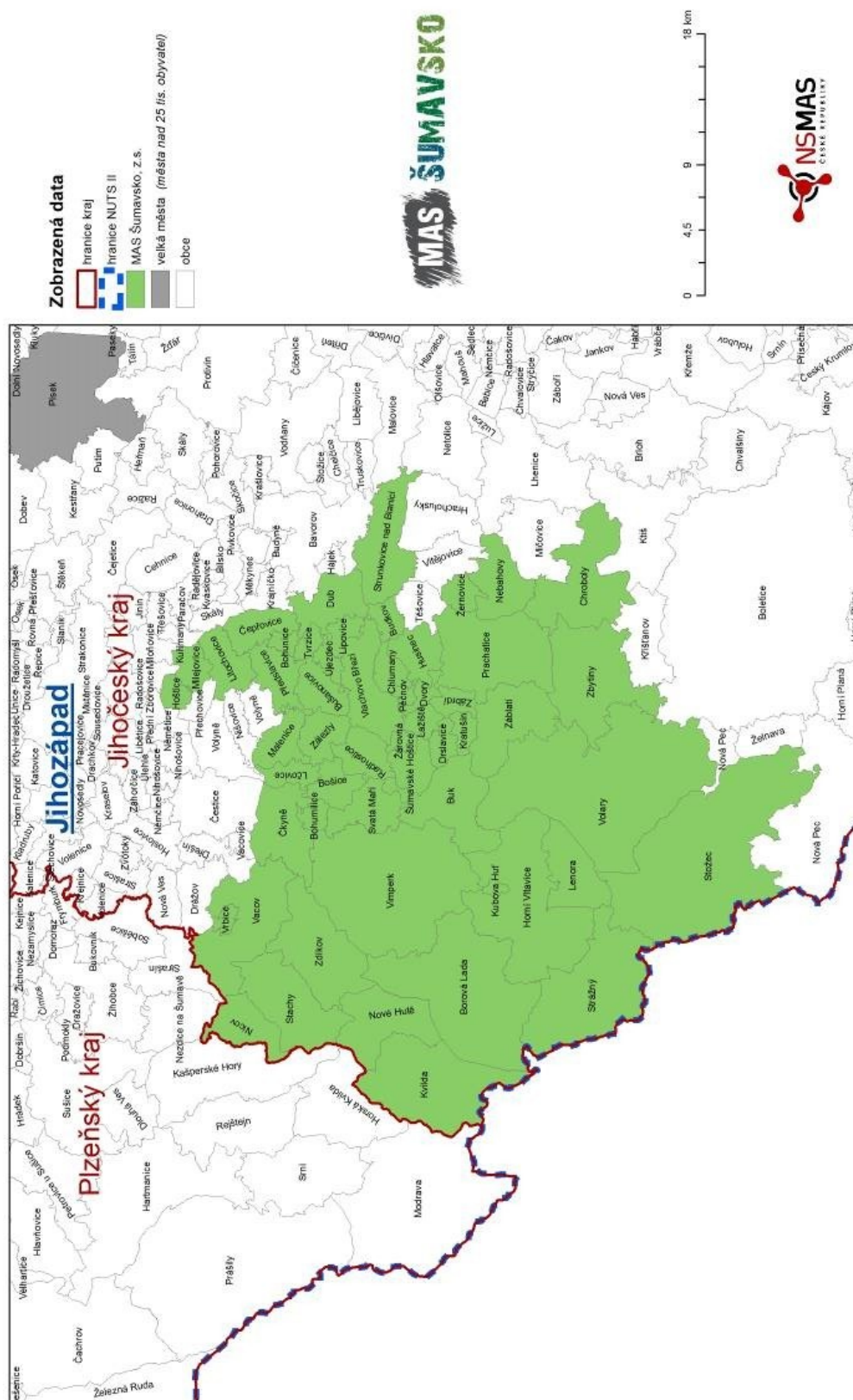
Příloha č. 1: Místní akční skupiny Česka k 1. 4. 2018

Zdroj: NS MAS ČR (2018c)

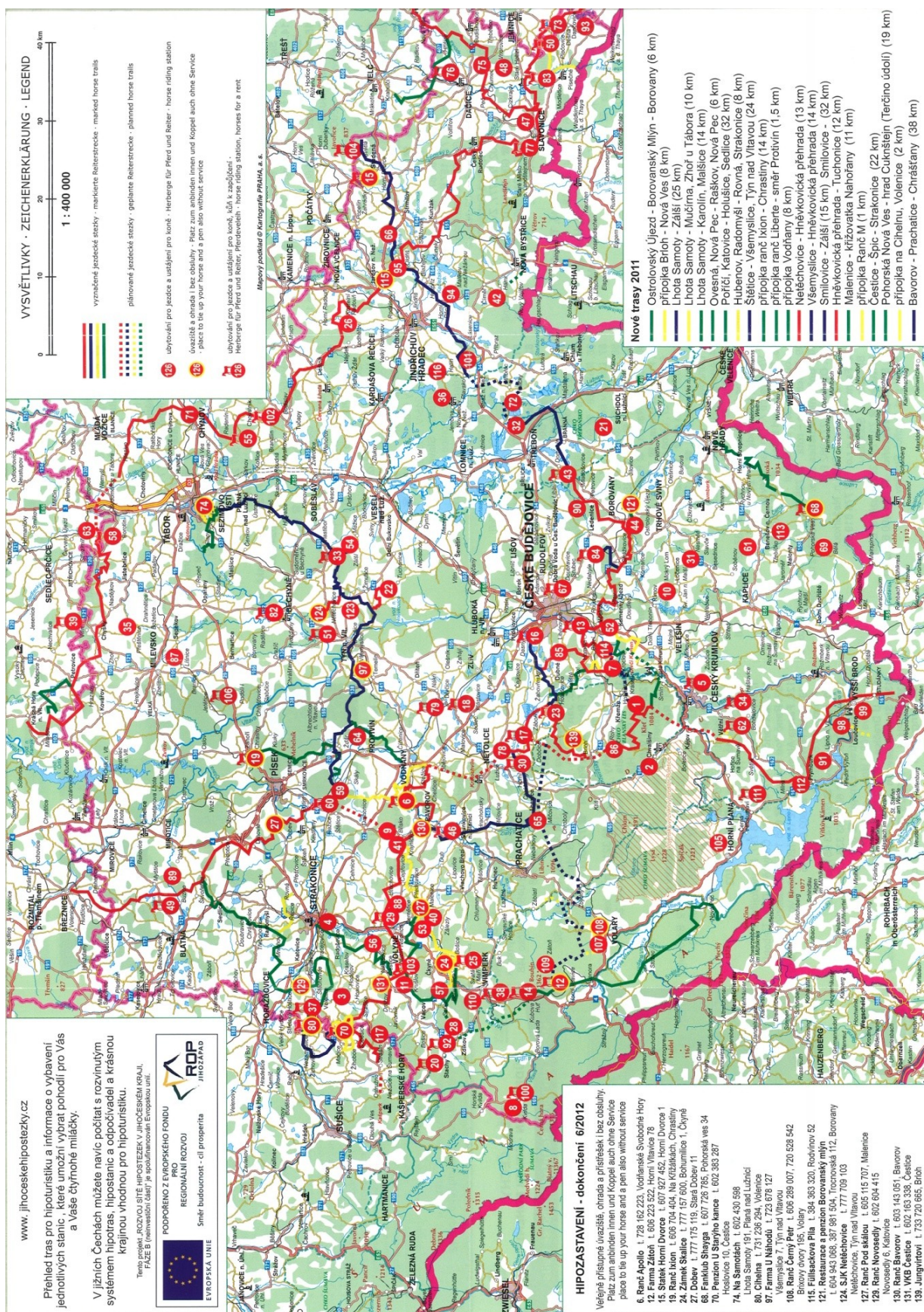
Příloha č. 2: Region MAS Šumavsko

MAS Šumavsko, z.s.

Zdroj: MAS Šumavsko (2017b)

Příloha č. 3: Mapový výstup projektu hipostezek v Jihočeském kraji (fáze B)

Zdroj: MAS Šumavsko (2011)

Příloha č. 4: Kritéria pro hodnocení dopadů projektů CR v MAS Šumavsko

1. Projekt naplnil předem stanovené cíle
 - 3 (naplnil všechny stanovené cíle)
 - 1 (ano, ale ne všechny stanovené cíle)
 - 0 (žádné cíle nebyly naplněny)
2. Projekt je i po fyzické realizaci i nadále udržitelný
 - 3 (splnil dobu udržitelnosti a je i nadále udržitelný)
 - 1 (splnil dobu udržitelnosti, ale poté zanikl)
 - 0 (nesplnil ani dobu udržitelnosti)
3. V regionu realizace projektu se zvýšil počet návštěvníků/turistů
 - 3 (počet návštěvníků se zvýšil)
 - 1 (počet návštěvníků je konstantní)
 - 0 (počet návštěvníků poklesl)
4. Celková spokojenost návštěvníků/turistů s projektem
 - 2 (velice spokojen/a)
 - 1 (spokojen/a, ale některé prvky by se ještě daly vylepšit)
 - 0 (nespokojen/a)
5. Projekt regionu přinesl další rozvoj (např. nové podnikatelské aktivity, rozvoj sociální infrastruktury, ...)
 - 3 (ano, jednoznačně přinesl)
 - 1 (v území nedošlo k výraznějším změnám)
 - 0 (i přes realizaci projektu začalo území spíše „upadat“)
6. Realizací projektu byly v regionu vytvořeny nová pracovní místa
 - 2 (byly vytvořeny nová a stálá pracovní místa)
 - 1 (byly vytvořeny nová, avšak dočasná pracovní místa)
 - 0 (nebyly vytvořeny žádná pracovní místa)
7. Projekt zvýšil atraktivitu regionu v CR
 - 1 (ano)
 - 0 (ne)
8. Projekt rozšířil nabídku možností trávení volného času i mimo hlavní (letní) sezónu
 - 3 (ano – v sezóně i mimo sezónu)
 - 1 (ano, ale pouze sezónních aktivit, nikoliv mimosezónních)
 - 0 (ne)
9. Projektem bylo podpořeno navázání nových partnerství, v rámci kterých došlo k další spolupráci
 - 3 (bylo navázáno nové partnerství a došlo k další nové spolupráci)
 - 1 (bylo navázáno nové partnerství, ale k další nové spolupráci nedošlo)
 - 0 (nedošlo k navázání nového partnerství)
10. Projekt z hlediska inovací postavil MAS do pozice onoho lídra, který měl zajistit prosperitu regionu (viz koncept sítě)
 - 1 (ano a prosperitu z hlediska inovací skutečně zajistil)

0 (MAS nebyla postavena do pozice lídra)

11. Projekt je občany žijícími v území místě realizace vnímán pozitivně jako oboustranně výhodná interakce (viz teorie sociální směny)

3 (jsem si vědom/a pozitivních přínosů projektů do regionu)

1 (vnímám jej spíše pozitivně)

0 (vnímám jej neutrálně až negativně - oboustrannou interakci nevidím)

12. Projekt v době své realizace byl v souladu s tehdejšími trendy cestovního ruchu a jeho realizace tak měla skutečně smysl

3 (projekt odpovídá trendům v CR a jeho realizace měla opravdu smysl)

2 (projekt sice odpovídá trendům v CR, ale pochybuji o jeho smyslu)

1 (projekt sice neodpovídá trendům v CR, ale jeho realizace měla svůj smysl)

0 (projekt neodpovídá současným trendům v CR a jeho realizace neměla smysl)

13. Projekt přispěl k větší a lepší propagaci regionu jako turistické destinace

2 (region se díky projektu dostal do širšího povědomí turistů)

0 (propagace nebyla dostatečná a neměla tak výraznější efekt)

Příloha č. 5: Osnovy řízených rozhovorů

Osnova rozhovoru pro veřejnost

Znáte MAS Šumavsko a nějaké konkrétní aktivity (projekty), které MAS v regionu již realizovala? Pokud ano, jaké to jsou?

Jsou Vám známy tyto projekty?

„LAG Chance in Nature – CESTY EVROPY – marketing CR“

„Rozvoj sítě hipostezek v Jihočeském kraji“

„Další vzdělávání v oborech cestovní ruch a venkovská turistika, osobnostní rozvoj a manažerské dovednosti“

Jaký je Váš názor na zmíněné projekty? (zhodnoťte jejich hlavní cíle, užitečnost, smysl projektu apod.)

Myslíte si, že měly jednotlivé projekty smysl a že v době své realizace byly v souladu s tehdejšími trendy cestovního ruchu?

Vnímáte tyto projekty a jejich realizaci ve Vašem regionu spíše pozitivně či negativně?

Myslíte si, že přinášejí oboustranně výhodnou interakci jak rezidentům, tak i turistům?

Myslíte si, že mohou tyto projekty nějakým způsobem ovlivnit region, ve kterém byly realizovány? Pokud ano, jak?

Domníváte se, že projekty zvýšily nějakým způsobem atraktivitu regionu pro turisty? Pokud ano, jak?

Zúčastnil/a jste se někdy aktivně některého z výše uvedených projektů? Pokud ano, jak jej hodnotíte?

Mohl dle Vašeho mínění některých z projektů přispět k větší a lepší propagaci regionu jako turistické destinace?

Pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání

Osnova rozhovoru pro žadatele a příjemce dotace

Jaký je Váš názor na zmíněné projekty? (zhodnoťte jejich hlavní cíle, užitečnost, smysl projektu apod.)

Myslíte si, že měly jednotlivé projekty smysl a že v době své realizace byly v souladu s tehdejšími trendy cestovního ruchu?

Myslíte si, že tyto projekty v regionu přinášejí oboustranně výhodnou interakci jak rezidentům, tak i turistům?

Myslíte si, že mohou tyto projekty nějakým způsobem ovlivnit region, ve kterém byly realizovány? Pokud ano, jak?

Domníváte se, že projekty zvýšily nějakým způsobem atraktivitu regionu pro turisty? Pokud ano, jak?

Mohl dle Vašeho mínění některých z projektů přispět k větší a lepší propagaci regionu jako turistické destinace?

Pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání

Příloha č. 6: Propagační materiály vydané v rámci projektu „Cesty Evropy – marketing CR“

Zdroj: autorka (2018)

Příloha č. 7: Plakát projektu „Vzdělávání“

Kurzy zaměřené na cestovní ruch

 MARKETING CESTOVNÍHO RUCHU - Ing. Dagmar Parmová Základní principy marketingu a jejich praktické použití při propagaci a marketingu podniku a spolupracujících destinací v cestovním ruchu Rozsah: 2 výukové dny, 2 dny exkurze Rakousko, e-learning	Cena 7 900,-Kč <small>(při počtu min 10 osob přihlášených do kurzu)</small>	
Cena 1 900,-Kč <small>(při počtu min 10 osob přihlášených do kurzu)</small>	TECHNIKA CESTOVNÍHO RUCHU - Ing. Dagmar Parmová Základní techniky průvodcovské činnosti a jejich praktické použití při práci s klienty Rozsah: 2 výukové dny, e-learning	
	UDRŽITELNÁ VENKOVSKÁ TURISTIKA - Ing. Dagmar Parmová Základní druhy cestovního ruchu se zvláštním aspektem na rozvoj trvale udržitelného cestovního ruchu ve venkovských regionech Rozsah: 2 výukové dny, 1 den regionální exkurze, e-learning	Cena 2 900,-Kč <small>(při počtu min 10 osob přihlášených do kurzu)</small>
Cena 1 900,-Kč <small>(při počtu min 10 osob přihlášených do kurzu)</small>	PÉČE O HOSTY A PLÁNOVÁNÍ AKCÍ - Ing. Dagmar Parmová Přístup ke klientovi v podnicích poskytujících služby cestovního ruchu a plánování akcí v rámci péče o klienty Rozsah: 2 výukové dny, e-learning	

Zvýhodněná cena při přihlášení na všechny kurzy 18 999 Kč

Místo konání kurzů:

Archiváře Teplého 102, 387 06, Malenice, okr. Strakonice.

Kurzy může absolvovat kdokoli, kdo si chce doplnit či rozšířit vzdělávání pro vykonávání stávající profese či zvýšit šanci na pracovní uplatnění.

VÍCE INFORMACÍ A PŘIHLAŠOVÁNÍ NA KURZY NA
WWW.CHANCEINNATURE.CZ

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroj: MAS Šumavsko (2017a)

Příloha č. 8: Seznam respondentů

Respondent č. 1: žena ve věku 27 – 35 let s vysokoškolským vzděláním. Jedná se o jednu za zaměstnankyň kanceláře MAS Šumavsko, která aktivně působí ještě v dalších organizacích a zastává i post ve veřejné funkci.

Respondent č. 2: žena se středoškolským vzděláním ve věku 27 – 35 let. I v tomto případě se jedná o zaměstnankyni MAS Šumavsko.

Respondent č. 3: žena ve věku 27 – 35 let s ukončeným středoškolským vzděláním. Již několik let působí v MAS Šumavsko.

Respondent č. 4: žena ve věku 27 – 35 let s vysokoškolským vzděláním. Několik let aktivně zapojena v MAS Šumavsko.

Respondent č. 5: žena se středoškolským vzděláním ve věku do 50 let, působí jako aktivní občan v MAS Šumavsko.

Respondent č. 6: muž starší 50 let se středoškolským vzděláním. Muž, který má poměrně významnou funkci v rámci MAS Šumavsko a je součástí MAS již mnoho let.

Respondent č. 7: žena s vysokoškolským vzděláním ve věku do 35 let. Aktivní členka MAS Šumavsko, která i díky MAS již získala dotaci na minimálně jeden svůj zrealizovaný projekt.

Respondent č. 8: vysokoškolsky vzdělaná žena ve věku 36 – 49 let, figurující v MAS Šumavsko jako zástupce člena (právnícké osoby) z veřejného sektoru.

Respondent č. 9: středoškolsky vzdělaný muž ve věku do 50 let. Stejně jako předchozí respondent, i on je členem MAS Šumavsko jako zástupce člena z veřejného sektoru.

Respondent č. 10: žena starší 50 let se středoškolským vzděláním. Žena působící v MAS Šumavsko jako členka valné hromady, zastupující jednu z členských organizací.

Respondent č. 11: muž se středoškolským vzděláním starší 50 let. Člen valné hromady MAS zastupující organizaci, která je členem MAS.

Respondent č. 12: žena ve věku do 50 let se středoškolským vzděláním, která je součástí valné hromady MAS.

Respondent č. 13: zaměstnanec JCCR v Českých Budějovicích, žena s vysokoškolským vzděláním ve věku do 35 let.

Respondent č. 14: žena, která se přímo účastnila jednoho z hodnocených projektů MAS Šumavsko. Žena je ve věku do 50 let s nejvyšším dosaženým vzděláním středoškolským.

Respondent č. 15: žena ve věku 36 – 49 let se středoškolským vzděláním působící a aktivně zapojená v jedné z organizací zabývajících se CR v regionu MAS Šumavsko.

Respondent č. 16: vysokoškolsky vzdělaná žena ve věku 27 – 35 let, která pracuje ve službách CR

Respondent č. 17: žena ve věku do 26 let s prozatím středoškolským vzděláním. Jedná se v současné době o studentku vysoké školy, která je jako brigádnice zapojená do jedné z organizací zabývajících se službami CR.

Respondent č. 18: muž se středoškolským vzděláním ve věku do 50 let, který aktivně figuruje v hodnoceném projektu hipostezek.

Respondent č. 19: muž ve věku 36 – 49 let s nejvyšším dosaženým vzděláním středoškolským. Muž je v současné době stále aktivně zapojen do udržitelné fáze projektu hipostezek.

Respondent č. 20: studentka do 26 let s vysokoškolským vzděláním, v současné době působící v turistickém informačním centru v regionu MAS.

Respondent č. 21: žena ve věku 15 – 26 let se středoškolským vzděláním, která je aktivně zapojena v organizaci zabývajících se CR v regionu MAS.

Respondent č. 22: muž středoškolského vzdělání starší 50 let, který formou brigádnické činnosti působí v jednom z turistických informačních center regionu MAS.

Respondent č. 23: muž ve věku do 26 let, prozatím středoškolského vzdělání, působí jako brigádník v organizaci zabývajících se službami CR.

Respondent č. 24: vysokoškolsky vzdělaná žena ve věku 27 – 35 let zapojená do kulturních a informačních služeb v obci v regionu MAS Šumavsko.

Respondent č. 25: muž středoškolského vzdělání do 35 let, který v rámci svého volného času rád aktivně spolupracuje s kulturními službami jednoho menšího města v regionu MAS.

Respondent č. 26: žena ve věku 36 – 49 let vysokoškolského vzdělání, která je spolumajitelkou malého, rodinného podniku poskytujícího ubytování a zajištění nabídky možnosti trávení volného času. Žena je aktivně zapojena do MAS Šumavsko.

Respondent č. 27: muž vyššího odborného vzdělání ve věku 36 – 49 let. Provozovatel ubytovacího zařízení v obci v blízkosti sídla MAS Šumavsko.

Respondent č. 28: žena středoškolského vzdělání ve věku 36 – 49 let, aktivně zapojena do několika organizací spjatých či přímo se zabývajících CR. Žena nabízející ubytovací služby v rámci rodinného podnikání v malé obci v regionu MAS Šumavsko.

Respondent č. 29: žena vysokoškolského vzdělání ve věku do 50 let, která se jako osoba z cílové skupiny zúčastnila jednoho z hodnocených projektů MAS Šumavsko.

Respondent č. 30: muž se středoškolským vzděláním starší 50 let. Starosta obce, která je aktivně působící v MAS Šumavsko a již v ní bylo za pomoci MAS realizováno několik projektů podpořených z fondů EU.

Respondent č. 31: muž středoškolského vzdělání ve věku 50 a více let. Starosta obce, ve které bylo vybudováno jedno z hipozastavení v rámci projektu hiposteze.

Respondent č. 32: vysokoškolsky vzdělaná žena starší 50 let. Bývalá starostka města v regionu MAS Šumavsko, které leží v blízkosti sídla MAS a je do ní aktivně zapojeno.

Respondent č. 33: muž se středoškolským vzděláním, starší 50 let. Bývalý místostarosta obce, která je aktivním členem MAS.

Respondent č. 34: muž starší 50 let středoškolského vzdělání působící na postu veřejné funkce. Muž post vykonává v obci, jejíž turistické atraktivity jsou zmíněny v propagačních materiálech vydaných v rámci projektu „Cesty Evropy – marketing CR“.

Respondent č. 35: muž středního věku (36 – 49 let) se středoškolským vzděláním. Muž působící ve veřejné funkci v obci v regionu MAS, kterou prochází trasa hiposteze.

Respondent č. 36: žena ve věku do 50 let se středoškolským vzděláním. Zastupitelka obce, která je aktivním členem MAS a na jejímž území již došlo k realizaci několika projektů finančně podpořených z fondů EU za přispění MAS.

Respondent č. 37: žena vysokoškolského vzdělání ve věku 27 – 35 let působící jako místostarostka obce aktivně zapojené do MAS.

Respondent č. 38: vysokoškolsky vzdělaná žena ve věku 36 – 49 let, působící jako členka zastupitelstva v členské obci MAS.

Respondent č. 39: muž ve věku 27 – 35 let, vysokoškolsky vzdělaný. Jeden ze zastupitelů malé obce v regionu MAS, která se i přes svou malou rozlohu a malý počet obyvatel snaží být stále aktivní v oblasti CR.

Respondent č. 40: žena vyššího odborného vzdělání ve věku 36 – 49 let. Členka zastupitelstva obce aktivně zapojené v MAS Šumavsko.

Respondent č. 41: žena vysokoškolského vzdělání ve věku 36 – 49 let, taktéž členka zastupitelstva obce aktivní v MAS. Mezi její veliké záliby patří cestování a návštěvy kulturních akcí konané především v regionu jižních Čech.

Respondent č. 42: žena vyššího odborného vzdělání starší 50 let. Členka zastupitelstva obce v regionu MAS, ve které byl realizován projekt za pomoci a spolupráce MAS Šumavsko.

Respondent č. 43: muž středoškolského vzdělání ve věku 36 – 49 let. Člen zastupitelstva obce a zároveň občan aktivně zapojen v problematice ochrany životního prostředí v širším regionu Šumavy před dopady turismu.

Respondent č. 44: muž s vysokoškolským vzděláním ve věku do 50 let. Člen zastupitelstva obce aktivně zapojené a spolupracující s MAS Šumavsko.

Zdroj: vlastní šetření (2018)

Příloha č. 9: Bodování projektu „Cesty Evropy – marketing CR“ dle stanovených kritérií

Kritérium	Hodnocení (body)
1	1
2	3
3	1
4	2
5	3
6	0
7	1
8	3
9	3
10	1
11	3
12	3
13	2
Celkem	26

Zdroj: vlastní šetření (2018)

Příloha č. 10: Bodování projektu „Hipostezky (fáze A + fáze B)“ dle stanovených kritérií

Kritérium	Hodnocení (body)
1	3
2	3
3	1
4	2
5	1
6	0
7	1
8	3
9	3
10	1
11	0
12	2
13	2
Celkem	22

Zdroj: vlastní šetření (2018)

Příloha č. 11: Bodování projektu „Vzdělávání“ dle stanovených kritérií

Kritérium	Hodnocení (body)
1	3
2	3
4	2
5	3
6	0
7	1
9	3
10	1
12	3
13	2
Celkem	21

Zdroj: vlastní šetření (2018)